

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΡΧΩΝ

Το έντυπο που κρατάτε στα χέρια σας εκδόθηκε από τη “συνέλευση αναρχικών ενάντια στον πόλεμο και την ειρήνη των κυρίαρχων” το Γενάρη του 2003 στη Θεσσαλονίκη, σε 2000 αντίτυπα, με αφετηρία την επαπειλούμενη επέμβαση στο Ιράκ. Είναι χωρισμένο σε τέσσερα μέρη. Στο τέλος κάθε μέρους υπάρχουν παραρτήματα όπου παρουσιάζονται χρήσιμα στοιχεία ή/και αναπτύσσονται επιμέρους θέματα.

Στο **πρώτο μέρος** αναπτύσσεται η θέση πως ο πόλεμος δεν αποτελεί “παράπλευρη απώλεια” ή μια “ατυχή στιγμή” του κεφαλαιοκρατικού συστήματος, αλλά αναπόσπαστο τμήμα του και προϋπόθεση για την αναπαραγωγή του: ο πόλεμος αποτελεί συνέχεια και συνέπεια αυτού που αποκαλείται καθημερινή ζωή για το δυτικό κόσμο.

Στο **δεύτερο μέρος** εξετάζουμε τη νέα φάση του *warfare*, τον λεγόμενο “πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία” και τη σχέση του με τις συνθήκες της διεθνοποιημένης κυριαρχίας. Αναφερόμαστε επίσης ειδικά στα συμφέροντα και τη συμμετοχή του ελληνικού κράτους, ενώ στα παραρτήματα αυτού του μέρους εξετάζεται και η περίπτωση του “αντιαμερικανισμού”, ως βολικής για την κυριαρχία μερικής και περιοριστικής αντίδρασης.

Στο **τρίτο μέρος** παρουσιάζεται το ιστορικό των κοινωνικών αγώνων και του ταξικού ανταγωνισμού στη μέση ανατολή, ενώ στο **τέταρτο μέρος** δίνεται βαρύτητα στις συνθήκες στο εσωτερικό του Ιράκ. Στα παραρτήματα αυτού του μέρους παρατίθεται η μετάφραση μιας περιγραφής της εξέγερσης του 1991 στο β. Ιράκ όπου παρουσιάζεται συνοπτικά το κίνημα των “shoras” (συμβούλια). ΜΕΡΟ™ Α'

Μέρος Α'

Ο καπιταλισμός είναι βία, ο πόλεμος είναι ειρήνη	3
Παραρτήματα 1 ^{ου} μέρους	
1. Επιχειρήσεις που κερδοσκοπούν στο χώρο της πολεμικής βιομηχανίας παράλληλα με άλλους τομείς	8
2. Πολεμικές επιχειρήσεις που σχετίζονται με τα προγράμματα δομικής προσαρμογής	9
3. Οι ιδιωτικές εταιρείες πολέμου	9

Μέρος Β'

Ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας ή η μεταφυσική της εξουσίας σε όλο της το μεγαλείο	10
Από την ψυχροπολεμική αντιπαράθεση στο ψύχος της διεθνοποιημένης κυριαρχίας	10
Αμερικάνικη οικονομία και πόλεμος	11
Τι γίνεται όμως με το «μαύρο χρυσό»;	14
Πέρα από το πετρέλαιο τί;	17
Το οικονομικό συμφέρον και η στρατιωτική συμμετοχή του ελληνικού κράτους στον πόλεμο στον περσικό	19
Παραρτήματα 2 ^{ου} μέρους	
1. Κατασκευάζοντας συναίνεση	21
2. Το πετρέλαιο ως μέσο ταξικής κυριαρχίας	24

Μέρος Γ'

“Γεωπολιτική” των ταξικών σχέσεων στη μέση ανατολή	25
Ιστορικό των κοινωνικών αγώνων	26
Ιράκ και πόλεμος του κόλπου	27
Προς τι όλες αυτές οι πολεμοχαρείς ενέργειες των αφεντικών; ή αλλιώς <i>τα εγκαινία ενός νέου επενδυτικού boom</i>	28
Τα κράτη του κόλπου (και όχι μόνο) μέσα στη δεκαετία του '90	29
Και τα αφεντικά της δύσης τί λένε για όλα αυτά;	35
Παραρτήματα 3 ^{ου} μέρους	
1. Αραβικός εθνικισμός	36
2. Ισλαμισμός και... 11 Σεπτέμβρη 2001	37

Μέρος Δ'

Στο εσωτερικό του Ιράκ	38
Το εμπόργκο ή όταν οι κυρώσεις της δύσης φορτώνονται στην πλάτη των ιρακινών προλετάριων	39
Οι κούρδοι του β. Ιράκ	40
Η στάση του ιρακινού καθεστώτος απέναντι στους κούρδους του β. Ιράκ	41
Με τις πλάτες της Δύσης	42
Η στάση της τουρκίας	43
Παραρτήματα 4 ^{ου} μέρους	
1. Πολυεθνικές που παρέχουν οπτικά συστήματα στο Ιράκ	44
2. Τα shoras και η εξέγερση στο β. Ιράκ το 1991	44

...λίγα λόγια για τη συλλογικότητα που εξέδωσε αυτό το έντυπο

Η “συνέλευση αναρχικών ενάντια στον πόλεμο και την ειρήνη των κυρίαρχων” δημιουργήθηκε αρχές Οκτώβρη του 2002 ως συνέπεια ενός κάλεσματος προς αντιεξου-

- σιαστές με στόχο την εναντίωση στον επικείμενο πόλεμο στο Ιράκ. Το κάλεσμα έθετε τρία χαρακτηριστικά της συνέλευσης:
- τη θεωρητική ενασχόληση με το ζήτημα του πολέμου και ειδικότερα στην μέση ανατολή, την συνδιαμόρφωση ανάλυσης και άποψης για το ζήτημα,
 - την δραστηριοποίηση και την παρουσία στην πόλη
 - αυτή η δράση να παραμείνει αδιαμεσολάβητη έξω από κόμματα, φορείς και ΜΜΕ.

Ξεκίνησαν συζητήσεις για την αποσαφήνιση του τρόπου δράσης και της θεωρητικής ενασχόλησης με το ζήτημα από τη συλλογικότητα, ενώ στις 31 Οκτώβρη 2002, κάπως ανέτοιμα είναι η αλήθεια, η συνέλευση συμμετείχε με δικό της μπλοκ στην αντιπολεμική πορεία που έγινε στην Θεσσαλονίκη.

Ακολούθησε, η μάλλον αναμενόμενη, αναβολή της έναρξης των πολεμικών επιχειρήσεων για τις αρχές του 2003. Οι ηπα για διπλωματικούς λόγους εξαναγκάζουν τον ΟΗΕ να εγκρίνει ένα σκληρό ψήφισμα για το Ιράκ και οι επιθεωρητές επιστρέφουν στη χώρα. Αριθμητικά μειώνεται επίσης και η συμμετοχή στη συνέλευση. Τα άτομα που παραμένουν αποφασίζουν ότι θα συνεχίσουν την ενασχόληση με το ζήτημα του πολέμου, θεωρώντας ότι η αντιεξουσιαστική αντίδραση σε τέτοιου εί-

δους γεγονότα δεν μπορεί να είναι μόνο αντανακλαστική επιμένοντας στη συνέχεια και στη συνέπεια του λόγου τους μέσα στην κοινωνία. Δημιουργούνται τέσσερις ομάδες

θεωρητικής επεξεργασίας πέρα από την εβδομαδιαία γενική συνέλευση. Στις ομάδες συμμετέχουν όλα τα μέλη της συλλογικότητας. Κύριο θέμα συζήτησης στις επόμενες 2-3 συνελεύσεις, και με μια άνεση χρόνου πλέον, είναι η γενικότερη σχέση πολέμου-καπιταλισμού-κυριαρχίας-οικονομίας στο παρελθόν και στο σήμερα του διεθνοποιημένου πλαισίου.

Αποφασίζεται η θεωρητική δουλειά να καταγραφεί στη μπροσούρα που κρατάτε στα χέρια σας και να πραγματοποιηθεί εκδήλωση/συζήτηση και συγκέντρωση στις 7 και 8 Φλεβάρη 2003 αντίστοιχα. Επίσης τυπώνονται αφίσα και αυτοκόλλητα και δημιουργείται σελίδα στο Διαδίκτυο. Έτσι κρίνουμε ότι στην πιθανή έναρξη του πολέμου θα έχουμε δημιουργήσει μια υποτυπώδη

αντιεξουσιαστική δομή αντίδρασης στον πόλεμο και ανάδειξης της σχέσης πολέμου και (οικονομικής, πολιτικής) κυριαρχίας.

Η συνέλευση βρίσκεται κάθε Πέμπτη στις 8.00 μ.μ. στο αυτοδιαχειριζόμενο αντιεραρχικό στέκι στην ιατρική (απέναντι από το νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ). Η ηλεκτρονική της διεύθυνση είναι www.geocities.com/aenantia και η διεύθυνση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου aenantia@yahoo.gr

ΜΕΡΟΣ Α'

Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΒΙΑ,
Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

ΜΕΡΟΣ Β'

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ή
Η ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ
ΣΕ ΟΛΟ ΤΗΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ

1970, βιετναμ.
Αμερικάνοι στρατιώτες
πάνω σε τανκς χαζεύουν
το διαφημιστικό φυλλάδιο
της Plymouth Barracuda

Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΒΙΑ, Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

1. Εδώ, φυσικά, δεν ισχυριζόμαστε ότι ο πόλεμος εμφανίστηκε μαζί με τον καπιταλισμό. Κάτι τέτοιο θα ήταν μια τεράστια ιστορική αναλήθεια. Απλά, σκοπός του παρόντος κειμένου είναι η ανάλυση της μορφής του πολέμου όπως αυτός εμφανίστηκε (και συνεχίζει να εμφανίζεται) στην καπιταλιστική κοινωνία.
 2. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της γιουγκοσλαβίας, όπου οι κατεχόμενες στόχοι των εξοπλισμών ήταν «προβληματικές» γιουγκοσλαβικές επιχειρήσεις, ενώ καμία ξένη επιχείρηση δεν βομβαρδίστηκε.
 3. «Υπάρχει ένα πρόβλημα με την αγροτική τάξη κι αυτό έχει να κάνει με το ότι το κοσμοβάρικο χωριό είναι καθυστερημένο και μη παραγωγικό. Διατηρείται σε ένα επίπεδο αυτοσυντήρησης, δεν έχει ξεκάθαρη επίγνωση των δικών του συμφερόντων και δεν είναι φορέας μιας μοντέρνας αγροτικής ανάπτυξης. Οι ιακωρές τάσεις μετανάστευσης προς τις πόλεις και το εξωτερικό αντιστρατεύονται μια τέτοια ανάπτυξη. Ο κοσμοβάρικος αγρότης που δεν παράγει για την αγορά, δεν έχει μοντέλο μέσα στη γιουγκοσλαβία που θα μπορούσε να ακολουθήσει. Έπειτα, το κόστος γενικά χαρακτηρίζεται από υπερπληθυσμό. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι πράγματι η μεγαλύτερη της χώρας».
- Το παραπάνω απόσπασμα είναι από συνέντευξη του Β. Σουρόι, το Φεβρουάριο του 1990, στο βιβλίο της Branka Magas, *The Destruction of Yugoslavia*. Τα αντίστοιχα παραδείγματα πολεμικής καταστροφής κοινωνικών δομών μη συμβατών με την καπιταλιστική ανάπτυξη σε άλλες περιοχές του πλανήτη είναι αμέτρητα.
4. Με το σχέδιο Marshall (πρόγραμμα οικονομικής αναδιάρθρωσης της Ευρώπης) οι ηπα διέθεσαν περίπου 16,2 δισεκατομμύρια δολάρια για «το καλό της ευρωπαϊκής οικονομίας», χωρίς να υπολογίζουμε το υπόλοιπο κονδύλια (μιστικά ή όχι) που αποδεσμεύτηκαν από την αμερικάνικη πολιτική εξουσία και στη συνέχεια αξιοποιήθηκαν σε διάφορες ευρωπαϊκές περιοχές.

«Ο καπιταλισμός φέρνει μέσα του τον πόλεμο, όπως το σύννεφο την καταιγίδα», έλεγε ο Ζορές. Πάνω απ' όλα, ο καπιταλισμός φέρνει μέσα του τη βία, εμφανίζεται ως βίαια επιβαλλόμενη κοινωνική σχέση. Αναπτύσσεται παράλληλα με τις αντιφάσεις του, κουλβάει μέσα του την κρίση και την ασυγκράτητη ανάγκη για κατάκτηση και επέκταση. Αυτή η ανάγκη είναι που μετατρέπει τον πόλεμο σε αναπόσπαστο λειτουργικό τμήμα της καπιταλιστικής θέσμησης. Σε πείσμα του Κλάουζεβιτς, ο πόλεμος δεν είναι απλά η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα, αλλά ουσιαστικό και αναφαιρέτο τμήμα της κεφαλαιοκρατικής διαδικασίας συσσώρευσης¹. Όσο κι αν οι κυρίαρχοι προσπαθούν να μας πείσουν για τις ανθρωπιστικές ή/και ειρηνευτικές τους προθέσεις, πρέπει κάποιος να είναι τυφλός (ή ψεύτης ή απλά ηλίθιος) για να αρνηθεί ότι η αστική κοινωνία από τη στιγμή της εδραίωσής της βρίσκεται συνεχώς σε εμπόλεμη κατάσταση.

Και πώς θα μπορούσε να ήταν διαφορετικά όταν ο πόλεμος αποτελεί το προσφορότερο μέσο αναζωογόνησης της σωρευτικής διαδικασίας. Από τη μια καταστροφή: καταστροφή εμπορευμάτων, προβληματικού κεφαλαίου, δηλαδή κεφαλαίου ανίκανου να χρησιμοποιηθεί κερδοφόρα², κοινωνικών δομών και σχέσεων μη κατάλληλων για την επέλαση του κεφαλαίου³, καταστροφή, τελικά, περισευάμενου εργατικού δυναμικού (μια πιο εκλεπτυσμένη διατύπωση για τη σφαγή χιλιάδων ψυχών στα μέτωπα των πολεμικών επιχειρήσεων). Από την άλλη δημιουργία, με την αστική έννοια της λέξης, δηλαδή επενδύσεις ή ανασυγκρότηση όπως θέλουν να την ονομάζουν οι κυρίαρχοι. Η ανασυγκρότηση έρχεται ως φυσικό επακόλουθο της καταστροφής, εφόσον η τελευταία δημιουργεί τις προϋ-

ποθέσεις και ανοίγει το δρόμο για κερδοφόρα επένδυση κεφαλαίου (χαρακτηριστικότερο παράδειγμα η εντυπωσιακή ανοικοδόμηση της δυτ. γερμανίας μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο με αμερικάνικα, κυρίως κεφάλαια⁴, ενώ πιο πρόσφατα οι κατασκευαστικές εταιρίες, μεταξύ των οποίων και ελληνικές, οργίασαν στο κόσσοβο μετά τη λήξη των βομβαρδισμών). Και ανάμεσά τους μια ολόκληρη βιομηχανία πολέμου, τομέας αιχμής της καπιταλιστικής παραγωγής και μάλιστα συνεχώς αποδοτικός, αποτελούμενος από ένα ολόκληρο δίκτυο επιχειρήσεων, βιομηχανικών μονάδων, επιστημονικών επιτελείων και εξειδικευμένου προσωπικού, που συνεχίζει να κινεί τα γρανάζια της σωρευτικής μηχανής κεφαλαίου. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αποτελεί το μόνο βιομηχανικό κλάδο του οποίου τα προϊόντα δεν θα πάψουν ποτέ να καταναλώνονται, από τη μια διότι η πελατεία του, δηλαδή το κράτος, παραστρατιωτικοί οργανισμοί ή ιδιωτικές εταιρίες, δεν θα πάψουν ποτέ να τα χρησιμοποιούν, και από την άλλη διότι έχουν το καλό να καταστρέφονται κατά τη χρήση τους. Μάλιστα, είναι χαρακτηριστικό ότι πολλές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται τόσο στον τομέα της πολεμικής βιομηχανίας όσο και στον τομέα παραγωγής των εμπορευμάτων ανοικοδόμησης (κατασκευαστικές εταιρίες) ή εκμετάλλευσης (εταιρίες κατασκευής πετρελαϊκών αγωγών κλπ) των κατεστραμμένων περιοχών (τα κάνουν όλα, δηλαδή: σας καταστρέφουμε, σας ανοικοδομούμε!) (βλ. *παράρτημα 1, σελ. 8*).

Αυτή η διαρκής κατάσταση πολέμου, κοινώς *warfare*, διαπλέκεται ακόμα πιο βαθιά με τους πολιτικοοικονομικούς θεσμούς της αστικής κοινωνίας και ίσως η πιο σημαντική του πτυχή είναι αυτή που έχει να κάνει με το ιδεολογικό-φραντα-

σιακό πεδίο. Σε κατάσταση warfare η κοινωνική πειθαρχηση και ο κοινωνικός έλεγχος επιβάλλονται με εντατικούς και βίαιους ρυθμούς. Καταπάτηση αστικών συνταγματικών δικαιωμάτων, κινήγι μαγισμών, περιστολή αστικών πολιτικών ελευθεριών, ενίσχυση της αστυνομικής δύναμης, συστηματική προπαγάνδα με σκοπό την εσωτερική του φόβου και του μένους ενάντια στον εκάστοτε κατασκευασμένο «εχθρό». Αυτή η κρατική τρομοκρατία οφείλει να επενδύεται με ιδεολογικούς μανδύες για να καταφέρει την κοινωνική-ταξική συναίνεση. Οφείλει να επιβάλλεται στον πληθυσμό δημιουργώντας ταυτόχρονα τη συμμετοχή του στην επιβολή. Η συσπείρωση γύρω από εθνικιστικά φαντασιακά, η καταστολή στο όνομα της «εθνικής ασφάλειας» και πάνω από όλα η οσμή του θανάτου στα μέτωπα του πολέμου αποτελούν τον καλύτερο τρόπο πειθαρχησης του ανήσυχου προλεταριάτου. Μιλώντας για “μη ανεπτυγμένα” καπιταλιστικά κράτη, η πειθαρχηση αυτή προεκτείνεται και στην κατασκευή κοινωνικών δομών συμβατών με την εδραίωση της καπιταλιστικής σχέσης, γεγονός που εκφράζεται με την προσαρμογή της παραγωγής στα καπιταλιστικά δεδομένα και την ένταξη προκαπιταλιστικών κοινωνικών δομών στην οικονομία της αγοράς. Πρόκειται λοιπόν για μια αναπόσπαστη αξία του πολέμου: η πειθαρχηση και διαχείριση του παγκόσμιου προλεταριάτου⁵. Ο πόλεμος γίνεται η ύστατη μορφή απαξίωσης της εργατικής δύναμης και της ανθρώπινης ζωής.

Η κάθε περίοδος διαμόρφωσης και ανάπτυξης του καπιταλιστικού παραγωγικού και αναπαραγωγικού συστήματος καθόριζε τη μορφή του πολέμου και τον τρόπο με τον οποίο αυτός

Ο πόλεμος αποτελεί το προσφορότερο μέσο αναζωογόνησης της σωρευτικής διαδικασίας. Από τη μια καταστροφή: καταστροφή εμπορευμάτων, προβληματικού κεφαλαίου, κοινωνικών δομών και σχέσεων μη κατάλληλων για την επέλαση του κεφαλαίου. Από την άλλη “δημιουργία”, δηλαδή επενδύσεις ή “ανασυγκρότηση”.

εμπλεκόταν στην σωρευτική διαδικασία. Η κάλυψη των αναγκών των κυρίαρχων εθνικών καπιταλισμών, πριν τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, διαμόρφωσε τον αποικιοκρατικό πόλεμο, στον οποίο η αρπαγή πρώτων υλών και η λεηλασία συνδυάστηκε με τα καταναγκαστικά έργα, το δουλεμπόριο και η εκμετάλλευση των σκλάβων με την αποικιακή φορολόγηση και τα εμπορικά κέρδη. Μέσα σ’ αυτό το πλαίσιο του ιμπεριαλιστικού μοιράσματος του πλανήτη εμφανίστηκαν δύο σφαγεία ασύλληπτων διαστάσεων, ο πρώτος και ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος (ο δεύτερος μπορεί να θεωρηθεί ως το ύστατο μέσο αντιμετώπισης της κρίσης υπερσυσσώρευσης που έκανε το δυτικό κεφάλαιο αντιαποδοτικό). Βίαιη καταστολή κοινωνικών κινήσεων σε όλη την Ευρώπη και τις ηπα, αναζωογόνηση εθνικιστικών φαντασιακών, τερατουργήματα στο όνομα της «εθνικής ασφάλειας» και της φυλετικής ανωτερότητας και τελικά πάνω από πενήντα εκατομμύρια νεκροί στα δύο τεράστια χωνευτήρια κορμιών και ψυχών που όμοιά τους δεν γνώρισε ποτέ ο δυτικός, τουλάχιστον, κόσμος.

Μετά τη λήξη του Β΄ παγκοσμίου πολέμου, που κατάφερε το ξεμπλοκάρισμα της μηχανής παραγωγής κέρδους του δυτικού κεφαλαίου και την έναρξη της χαρακτηρισζόμενης ως περιόδου της ευημερίας, κυριάρχησαν πάνω στον ερειπωμένο κόσμο δύο υπερδυνάμεις: οι ηπα από τη μια και η εσδ από την άλλη. Η ψυχροπολεμική αντιπαράθεση εξασφάλισε στις δύο υπερδυνάμεις εύκολες φόρμουλες για τη δικαιολόγηση και νομιμοποίηση των επιθετικών δραστηριοτήτων τους (μετά το τέλος του Β΄ παγκοσμίου πολέμου έχουν υπάρξει 130 μεγάλοι πόλεμοι, με 23 εκατομμύρια νεκρούς ως άμεσο αποτέλεσμα, και

5. Σημαντικό τμήμα του warfare αποτελεί η διακρίση και ο έλεγχος της μετανάστευσης της εργασίας, αφού μια απόλυτα ελεγχόμενη μεταναστευτική ροή είναι απαραίτητη για τη συνέχιση της διαδικασίας συσσώρευσης στις δυτικές μητροπόλεις. Οι μετανάστες αποτελούν την πλέον υποτιμημένη μορφή εργατικής δύναμης, αφού, από τη μια αυτοί που θα τους προσλάβουν, όπως κι αν τους προσλάβουν, είναι εκ των προτέρων απαλλαγμένοι από τα έξοδα της ανατροφής και της εκπαίδευσής τους, αγοράζουν δηλαδή έτοιμους εργαζόμενους με μηδέν κόστος. Από την άλλη, ο ρατσισμός εναντίον των μεταναστών αποτελεί ένα από τα καλύτερα μέσα διαχωρισμού του προλεταριάτου και υποτίμησης της εργατικής δύναμης τόσο των ξένων όσο και των ντόπιων εργαζομένων. Τέλος, οι εργοδότες είναι απαλλαγμένοι από τα έξοδα συντήρησης περιττών προσώπων (συγγενικών – μη παραγωγικών), που διαμορφώνουν ένα όριο στον κατώτατο μισθό.

Έτσι, επειδή είναι αδύνατο το σύνολο των παραγωγικών μονάδων των δυτικών επιχειρήσεων να μεταφερθεί στον “τρίτο κόσμο”, για χάρη της εύρεσης φτηνών εργατικών χεριών, (κάτι τέτοιο θα είχε σαν προϋπόθεση εξαιρετικά σταθερές πολιτικές και οικονομικές συνθήκες στις χώρες του “τρίτου κόσμου” και δαπάνη αρκετών χρημάτων για την εγγύηση της ασφάλειας των επιχειρήσεων) μεταφέρεται το εργατικό δυναμικό του “τρίτου κόσμου” στις δυτικές μητροπόλεις.

Αναφορικά με την ευρωπαϊκή ένωση, όχι μόνο δεν αντιδρά σε μια μαζική μετανάστευση, αρκεί να είναι απόλυτα ελεγχόμενη, αλλά αντίθετα την επιζητεί (οι ευρωπαίοι γεννάνε λιγότερο και ζούνε περισσότερο από ποτέ).

Για να πετύχει ο συνδυασμός της υποτίμησης των ντόπιων με την εισαγωγή μεταναστών εργατών, προϋπόθεση είναι για τους δεύτερους μια πρωταρχική συσσώρευση στη χώρα τους (και το πιο πρόσφορο μέσο γι’ αυτό είναι ο πόλεμος, σε συνδυασμό πολλές φορές με τα στρατόπεδα συγκέντρωσης των προσφύγων), έτσι ώστε ξεριζωμένοι, εξαθλιωμένοι και εξοτιμικευμένοι να αποτελέσουν ιδανική πρώτη ύλη για το κεφάλαιο.

6. Στη σύνοδο της Ουάσινγκτον, στα πενήντα γενέθλια του NATO, αναθεωρήθηκε και επίσημα πλέον ο ρόλος του (ελλείπει πλέον της “σοβιετικής απειλής”) και εκφράστηκε σαφέστερα η νέα του «στρατηγική θεωρία». Συγκεκριμένα «... η συμμαχία δεν διασφαλίζει μόνο την άμυνα των μελών της αλλά συμβάλλει στην ειρήνη και σταθερότητα στην περιοχή ... τα συμφέροντα της ασφάλειας της συμμαχίας μπορούν να επηρεαστούν από άλλους κινδύνους ευρύτερης φύσης, συμπεριλαμβανομένων πράξεων τρομοκρατίας, σαμποτάζ και οργανωμένου εγκλήματος και με τη διακοπή της ροής ζωτικών πόρων ... ».

Σήμερα, παρατηρούμε μια διαφοροποίηση του ρόλου του NATO. Παράλληλα με τη διεύρυνσή του (και το άνοιγμα νέων αγορών για τις δυτικές βιομηχανίες όπλων) έχουμε την υποβάθμιση του επιχειρησιακού του ρόλου αφού οι ισχυρότεροι μηχανισμοί λήψης ομόφωνων αποφάσεων και ο θεσμικός περιορισμός των εκτός περιοχής επιχειρήσεων καθιστούν τη συμμαχία λιγότερο ευέλικτη από ό,τι τα συμφέροντα της παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας επιτάσσουν.

7. Θεωρούμε πως δεν πρόκειται για δυο διαφορετικές δομές εξουσίας αλλά για δυο διαφορετικά μοντέλα καπιταλιστικής διαχείρισης-διοίκησης. Το ολοκληρωτικό και το διάχυτο.

8. Η συνταγή λοιπόν της τρομοκρατίας δεν είναι φρέσκια. Χρησιμοποιήθηκε το 1980 για την καταστολή κοινωνικών και εθνικοαπελευθερωτικών κινήσεων στη Λατινική Αμερική και στις χώρες του “τρίτου κόσμου”. Βέβαια μέσα στο πλαίσιο της ψυχροπολεμικής περιόδου.

άλλα 20 εκατομμύρια ως αποτέλεσμα λιμών και άλλων σχετιζόμενων με τον πόλεμο αιτιών). Οι δραστηριότητες αυτές στρέφονταν ταυτόχρονα σε δύο μέτωπα: ένα εσωτερικό και ένα εξωτερικό. Σ' αυτή τη φάση, πλέον, όταν μιλάμε για στρατό δεν πρόκειται απλά για αξιωματικούς και φαντάρους, αλλά για ένα τεράστιο τεχνικό-γραφειοκρατικό-βιομηχανικό μηχανισμό, όπου η τεχνικο-βιομηχανική πλευρά τονίζεται όλο και περισσότερο. Είναι επίσης η ψυχροπολεμική συνθήκη που θα οδηγήσει στη δημιουργία του ΟΗΕ (1945), με στόχο την κεντρική διαχείριση του ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού, και του NATO (1949), ως αμυντικής στρατιωτικής συμμαχίας των δυτικών καπιταλιστικών κρατών ενάντια στην «απειλή» της σοβιετικής ένωσης (σύμφωνο της Βαρσοβίας)⁶.

Οι δύο αντίπαλες καπιταλιστικές δομές εξουσίας⁷ είχαν να αντιμετωπίσουν το ίδιο πρόβλημα, τον έλεγχο και την πειθάρχηση των κοινωνικών σχηματισμών πάνω και μέσα στους οποίους διαρθρώνονταν το δίκτυό τους. Να εδραιώσουν την κρατική εξουσία, να εκμεταλλευτούν τον πληθυσμό για τις ανάγκες της συσσώρευσης, να εν-τυπώσουν το καπιταλιστικό φαντασιακό. Στην ουσία να αντιμετωπίσουν τη σύγκρουση που προκύπτει σε κάθε ετεροκαθοριζόμενη κοινωνία. Το «αντίπαλο δέος» λοιπόν (οι «κόκκινοι διάβολοι» από τη μια και οι «εχθροί του κομμουνισμού» από την άλλη) είχε λειτουργική χρησιμότητα αφού στο όνομά του εξηγούνταν αυτοματικά οι επιθέσεις στον πληθυσμό των δύο υπερδυνάμεων.

Τόσο στις ηπα όσο και στην εσδ εξαπολύθηκαν αλληπάλληλα κύματα προπαγάνδας και μαζικής πλύσης εγκεφάλου. Στην αμερική στο όνομα της «εθνικής ασφάλειας» καταστάληκαν άγρια εργατικές απεργίες, ποινικοποιήθηκαν εργατικές οργανώσεις, θρησκευτικά ρεύματα, ομάδες νέων, φιμώθηκαν στόματα, διώχθηκαν αντιφρονούντες και αναπτύχθηκαν επιστημονικές μέθοδοι καταστολής και ελέγχου. Παράλληλα η βιομηχανική πολιτική κρύφτηκε θαυμάσια

πίσω από το παραπέτασμα της «ασφάλειας» και η διοχέτευση χρήματος στη βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας, έπαιρνε τις απαραίτητες εγκρίσεις με το πρόσχημα των «αμυντικών δαπανών».

Στη σοβιετική ένωση η εγκαθίδρυση του γραφειοκρατικού-στρατιωτικού δικτύου φρόντισε στο εσωτερικό για την εξάλειψη οποιονδήποτε άλλων λαϊκών τάσεων, σοσιαλιστικών ή όχι. Είναι γνωστά τα μαζικά εγκλήματα της σοβιετικής νομενκλατούρας. Η σκληρή λογοκρισία, τα γκουλάγκ, η σιδηρένια πειθαρχία που επιβάλλονταν στο όνομα της «επανάστασης».

Στο εξωτερικό πεδίο η επίκληση του αντίπαλου νομιμοποίησε τις επεμβάσεις των δύο υπερδυνάμεων σε όλη, την ήδη μοιρασμένη από τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, επικράτειά τους. Σε αυτό το πεδίο τα πρωτεία κατέχουν σίγουρα οι ηπα. Είναι μακροσκελής ο κατάλογος των χωρών που δέχτηκαν την περιποίηση της αμερικάνικης στρατιωτικοπολιτικής μηχανής: μεξικό, χιλή, αϊτή, άγιος δομίνικος, ελ σαλβαδόρ, κορέα, παναμάς, νικαράγουα, Ελλάδα, βιετνάμ... Η αμερικάνικη μηχανή στήριξε και δημιούργησε πραξικοπήματα, δολοφόνησε, βασάνισε, κατέστρεψε παραδοσιακές κοινωνικές και οικονομικές δομές.

Στο φάσμα των δικαιολογήσεων και αφορομών για αυτές τις επεμβάσεις, πέραν του «κομμουνιστικού κινδύνου», εμφανίστηκαν και άλλες, όπως πόλεμος ενάντια στη «μαφία των ναρκαωτικών», ενάντια στην «ισλαμική απειλή» και ενάντια στην «τρομοκρατία»⁸.

Τα αίτια των επεμβάσεων των δύο υπερδυνάμεων δεν χρειάζεται να είσαι φωστήρας για να τα διαγνώσεις. Η επέκταση της επικράτειας μιας δύναμης σε άλλες περιοχές την επιβολή της καπιταλιστικής σχέσης (δυτικού ή ανατολικού τύπου) σε περιοχές όπου υπήρχαν ακόμα παραδοσιακές μορφές κοινωνικής θέσμησης (δεν είναι τυχαίοι οι βομβαρδισμοί με τόνους χημικών στο οικοσύστημα του βιετνάμ με αποτέλεσμα τη μαζική εισροή πληθυσμού στις πόλεις), την κοινωνική πειθάρχηση και την επίλυση οικονομικών και κοινωνικών κρίσεων στο εσωτερικό των υπερδυνάμεων (και του δυτικού κόσμου στο σύνολό του).

Στα μέσα, περίπου, της δεκαετίας του '80, και εντός της ψυχροπολεμικής συνθήκης, κάνει την εμφάνισή της μια νέα μορφή της πολεμικής οικονομίας που ένταξε τον πόλεμο στα μέσα επιβολής των Προγραμμάτων Δομικής Προσαρμογής (ΠΑΠ)⁹. Εδώ πρέπει να κάνουμε τη διάκριση ανάμεσα σε φανερούς και αφανείς πολέμους. Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται σε κεντρικές συγκρούσεις, μεγάλου ενδιαφέροντος, που γίνονται γνωστές στην «κοινή γνώμη» και γι' αυτό απαιτούν και την κατασκευή της νομιμοποίησής τους. Οι αφανείς πόλεμοι αναφέρονται σε περιφερειακές συγκρούσεις, χαμηλής έντασης, στρατιωτικές επιχειρήσεις που πολλές φορές περιορίζονται στην αποστολή μικρών ομάδων επίλεκτων στρατιωτικών μονάδων ή απλά αφορούν πραξικοπήματα, μίσθωση τοπικών παραστρατιωτικών οργανώσεων από πολυεθνικές εταιρίες κλπ.

Το χρέος και η λιτότητα συνοδεύτηκαν από μια μεγαλύτερη στρατιωτικοποίηση του πλανήτη, κυρίως μέσω της πρακτικής των ηπα του πο-

λέμου χαμηλής έντασης. Το δυτικό κεφάλαιο, μη διαθέτοντας κανένα άλλον εξαναγκασμό προς τις χρεωμένες “αναπτυσσόμενες”¹⁰ χώρες για την αποπληρωμή των χρεών, χρησιμοποιήσε την τακτική του διαρκούς πολέμου χαμηλής έντασης (που αποτελεί φτηνή και χρόνια μορφή πολέμου, επιτρέποντας διάρκεια και πίεση ανάλογη με τις αποπληρωμές των δανείων, σε αντίθεση με έναν μαζικό βομβαρδισμό) και τη διαιώνιση της εμπόλεμης κατάστασης για να αναγκάσει τις χώρες-οφειλέτες να ξεπληρώσουν. Ο πόλεμος ήταν αναγκαστικός, αφενός για να υπονομεύονται οι αντιαποικιοκρατικοί αγώνες, αφετέρου για να ενισχύεται η στρατηγική της λιτότητας διεθνώς. Οι πόλεμοι χαμηλής έντασης, είτε γινόταν συγκαλυμμένα είτε απροκάλυπτα, επέφεραν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Βέβαια, στα πλαίσια της πολιτικής του διεθνούς χρέους και της λιτότητας χρησιμοποιήθηκαν και κεντρικοί πόλεμοι «μέσης έντασης», όπως ο βομβαρδισμός της λιβύης το 1986 και η επέμβαση στον κόλπο το 1991. (βλ. παράρτημα 2, σελ. 9)

Η μορφή αυτή του πολέμου που εμφανίστηκε παράλληλα με τη νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος έθεσε και τις βάσεις για την αναδιάρθρωση των οργανωτικών τακτικών του στρατού. Η φιγούρα του στρατιώτη-μάζα εξαφανίζεται, ενώ στο προσκήνιο έρχεται ο επαγγελματίας στρατιώτης. Ταυτόχρονα, επιταχύνεται η αυτοματοποίηση των πολεμικών μέσων και για πρώτη φορά (στον πόλεμο του κόλπου το 1991) ο πόλεμος γίνεται θεαματική διαδικασία, μέσω της ζωντανής προβολής του από τα ΜΜΕ στις δυτικές κοινωνίες. (βλ. παράρτημα 3, σελ. 9)

Η βιομηχανία πολέμου αποτελεί το μόνο βιομηχανικό κλάδο του οποίου τα προϊόντα δεν θα πάνε ποτέ να καταναλώνονται, από τη μια διότι η πελατεία του, δηλαδή το κράτος, παραστρατιωτικοί οργανισμοί ή ιδιωτικές εταιρίες, δεν θα πάνε ποτέ να τα χρησιμοποιούν, και από την άλλη διότι έχουν το καλό να καταστρέφονται κατά τη χρήση τους.

9. Σε γενικές γραμμές, ΠΑΠ ονομάζονται οι συμφωνίες του ΔΝΤ (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) με τις χρεωμένες χώρες, που επιβάλλουν συγκεκριμένες νεοφιλελεύθερες πολιτικές για την αποπληρωμή των χρεών (φιλελευθεροποίηση εισαγωγών-εξαγωγών, ιδιωτικοποιήσεις, περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες, άρση περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων κλπ).

10. Η χρήση, στο κείμενο, των (καθιερωμένων από την κυριαρχία) όρων “αναπτυγμένα” και “αναπτυσσόμενα” καπιταλιστικά κράτη δεν συνοδεύεται με την αποδοχή της αντίληψης πως η οικονομική ή γενικότερα η καπιταλιστική “ανάπτυξη” συντελείται σε κάθε χώρα με τον ίδιο γραμμικό τρόπο, ότι δηλαδή κάποια κράτη βρίσκονται “πίσω” ενώ κάποια άλλα “μπροστά” στη διαδικασία αυτή. Θα παραβλεπόταν έτσι η κυριαρχία, η ιεραρχία, η επιβολή των ισχυρών καπιταλιστικών κρατών, η ύπαρξη δηλαδή ενός διεθνοποιημένου-ιεραρχημένου συστήματος στο οποίο η κάθε χώρα καταλαμβάνει μια συγκεκριμένη θέση. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αλλαγές μέσα σε κάθε χώρα ή αλλαγές σε κάποια επίπεδα της ιεραρχίας-σημασία έχει ότι η ιεραρχία είναι ο καθοριστικός παράγοντας. Η “ανάπτυξη” που συντελείται αυτή τη στιγμή σε μια χώρα της Λατινικής Αμερικής δεν είναι η ίδια με την “ανάπτυξη” πριν από δεκάδες χρόνια στη μ. βρετανία. Δεν είναι καν προς την ίδια κατεύθυνση. Βρίσκεται “απλώς” στο ίδιο δομικό διεθνοποιημένο πλαίσιο που είναι η κυρίαρχη καπιταλιστική επιλογή σήμερα.

Παραρτήματα Ιου μέρους

Παράρτημα Ι: Επιχειρήσεις που κερδοσκοπούν στο χώρο της πολεμικής βιομηχανίας ταυτόχρονα με άλλους τομείς (μερικές από αυτές είναι ιδιαίτερα γνωστές —η επιλογή είναι ενδεικτική):

- Η εταιρεία **Bechtel** είναι από τους κύριους συντελεστές της βιομηχανίας παραγωγής πυρηνικών όπλων και ταυτόχρονα πρωταγωνίστρια στην κατασκευή πετρελαϊκών αγωγών, μεταλλευτικών εγκαταστάσεων, συστημάτων ύδρευσης και άρδευσης, πυρηνικών σταθμών παραγωγής ενέργειας κλπ, ενώ γνωστή είναι η συνεργασία της με τη CIA για την εγκαθίδρυση του Σάχη στο Ιράν και του Σουχάρτο στην Ινδονησία. Έχει ήδη κλείσει συμβόλαια “εκσυγχρονισμού των πετρελαϊκών εγκαταστάσεων” για την μετά-Σαντάμ εποχή.
- Η **TRW**, πρωταγωνίστρια στην κατασκευή πυραυλικών συστημάτων, μέσω της θυγατρικής της **Vinnell** πρωταγωνιστεί επίσης στον τομέα των κατασκευών, αλλά και των ιδιωτικών στρατών, αφού μόνο στη σ. αραβία διαθέτει 1000 μισθοφόρους για την προστασία της βασιλικής οικογένειας (τρία σε ένα: σας βομβαρδίζουμε, σας χτίζουμε, σας «προστατεύουμε» !!!)
- Η «αθώα» κατά τα άλλα **Siemens** είναι βασικός προμηθευτής πλουτωνίου για την πυρηνική βιομηχανία όπλων, ενώ η γνωστή **Mitsubishi**, εκτός από air condition και αυτοκίνητα, κατασκευάζει στρατιωτικά ελικόπτερα, ρουκέτες, πυραύλους, τορπίλες κ.α.
- Η **Kellog, Brown & Root**, θυγατρική της εταιρίας **Hulliburton**, του αντιπροέδρου των ηπα Dick Cheney, ειδικεύεται στην κατασκευή υποδομής και λογιστικής υποστήριξης σε διάφορα μέτωπα πολέμου. Από το βιετνάμ μέχρι τη σομαλία, την αϊτή, το κόσσοβο, τη βοσνία, τη σ. αραβία και πρόσφατα το αφγανιστάν, η εταιρεία προσφέρει με αδρά ανταλλάγματα την υποστήριξη της στις «δυνάμεις του καλού». Η “μαμά” Hulliburton δραστηριοποιείται στον πετρελαϊκό τομέα (τμήμα των σημερινών ιρακινών πετρελαϊκών εγκαταστάσεων είναι έργο της και έχει ήδη κλείσει συμβόλαια για την μετά-Σαντάμ εποχή), ενώ η Kellog, Brown & Root ήταν επίσης υπεύθυνη για την κατασκευή της φυλακής για τους Ταλμπάν στο Γκουαντάναμο, συμμετείχε στην κατασκευή της τεράστιας στρατιωτικής βάσης Diego Garcia στον Ινδικό ωκεανό και έχει αναλάβει την αποσυρμολόγηση και απόσυρση πυραυλικών συστημάτων και σιλό στη ρωσία.

Μετά από όλα αυτά φαίνεται μάλλον αυτονόητο το γεγονός πως ο αντιπρόεδρος της **Lockheed Martin**, ο B.L. Jackson, ήταν όχι μόνο επικεφαλής της οικονομικής καμπάνιας του Μπους, υπεύθυνος για το πρόγραμμα των ρεπουμπλικάνων για την άμυνα αλλά και πρόεδρος της επιτροπής των ηπα για τη διεύθυνση του NATO.

Και μια περίπτωση με ιδιαίτερο και επίκαιρο ενδιαφέρον...

Τις τελευταίες μέρες του 2002, ο Τύπος γέμισε με καταχωρήσεις της «Κοινοπραξίας **TELEMACHUS** —για ασφαλείς ολυμπιακούς αγώνες», οι οποίες μας πληροφορούσαν πως «οι ολυμπιακοί αγώνες της Ελλάδας δεν είναι “παίγνιον”, είναι θέμα εθνικό». Η «**TELEMACHUS**» ανήκει στην **ThalesRaytheonSystems** η οποία δημιουργήθηκε στις 1/6/2001 από τις εταιρείες **Thales** και **Raytheon**.

«Thales» είναι το όνομα το οποίο υιοθέτησε στις 6/12/2000 η γαλλική εταιρεία THOMSON, για να επισφραγίσει και με τη μετονομασία της τη νέα της εποχή. Από τις αρχές του 20ου αι., η THOMSON κερδοσκοπούσε στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και —μέχρι τη δεκαετία του ‘80— των οικιακών ηλεκτρικών συσκευών (τηλεοράσεις, ραδιόφωνα κλπ). Το 1982 κρατικοποιείται. Τα τμήματά της που ασχολούνταν με τις παραδοσιακές τηλεπικοινωνίες και τις ηλεκτρικές συσκευές αυτονομούνται και η εταιρεία προσανατολίζεται στα ηλεκτρονικά και την άμυνα. Τη δεκαετία του ‘90 διεθνοποιεί την παρουσία της και μετατρέπεται σε βασικό παράγοντα της πολεμικής βιομηχανίας. Το 1998, έχοντας πλέον 65.000 υπαλλήλους σε εργοστάσια σε 50 χώρες σε όλο τον κόσμο, ιδιωτικοποιείται. Η εγκληματική της δράση οργανώνεται σε τρεις τομείς: αεροναυπηγική, άμυνα, πληροφορική. Στον τομέα της αεροναυπηγικής, συμμετέχει στην κατασκευή των πολεμικών αεροσκαφών *eurofighter* και *mirage* καθώς και στο επιβατικό *airbus*. Κατασκευάζει ηλεκτρονικά συστήματα για αεροσκάφη και ελικόπτερα καθώς και προσομοιωτές πτήσης για την εκπαίδευση χειριστών πολεμικών αεροσκαφών. Στον τομέα της άμυνας, κατασκευάζει πυραυλικά συστήματα για φρεγάτες, τανκς, ελικόπτερα, αεροσκάφη, συστήματα αεράμυνας κ.α. Στην ιστοσελίδα της, περηφανεύεται πως έχει πουλήσει «πάνω από 60.000 πυραύλους σε 60 χώρες σ’ όλο τον κόσμο». Στον τομέα της πληροφορικής καυχάται πως «έχει εγκαταστήσει συστήματα τηλεοπτικής μετάδοσης σε πάνω από 170 χώρες». Κερδοσκοπεί επίσης στον τομέα της ψηφιακής τηλεόρασης, των υπολογιστών και κάθε είδους ηλεκτρονικής βιομηχανικής υποδομής. Θεωρεί ως ένα από τα μεγαλύτερα πρόσφατα επιτεύγματά της «την κατασκευή και εγκατάσταση του μεγαλύτερου τμήματος της τεχνικής υποδομής του **αεροδρομίου των Σπάτων**».

Η αμερικανικών συμφερόντων πολυεθνική Raytheon είναι η τρίτη μεγαλύτερη πολεμική βιομηχανία των ηπα μετά τη Lockheed Martin και τη Boeing. Με 77.500 υπαλλήλους, συμμετέχει στην ανάπτυξη περισσότερων των 4.000 οπλικών προγραμμάτων. Γνωστότερα προϊόντα της εταιρείας είναι οι πύραυλοι πάτριος και τόμαχων. Με περισσή σεμνοτυφία, η Raytheon αναφέρει στην ιστοσελίδα της πως «το 65% των “έξυπνων βομβών” που ρίχτηκαν στο Ιράκ το 1991», ήταν δικής της

κατασκευής. Από την ιστοσελίδα της επίσης πληροφορούμαστε πως λίγο πριν την εμφάνιση των καταχωρήσεων της κοινοπραξίας «Telemachus», στις 19/12/2002, η Raytheon υπέγραψε συμφωνία με το ελληνικό ναυτικό για την προμήθεια 5 πυραυλικών συστημάτων «Phalanx», ενώ σε άλλο σημείο τονίζεται πως κεντρικός στόχος της εταιρείας στη νέα (προφανώς μετά τις 11/9/01) εποχή είναι η δραστηριοποίηση στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας με την ανάπτυξη συστημάτων και δικτύων παρακολούθησης και επιτήρησης. Εδώ κολάει όμορφα και η συνεργασία με την εξειδικευμένη στα ηλεκτρονικά και τις τηλεπικοινωνίες Thales... Άλλωστε, όπως μας ενημερώνει η ThalesRaytheonSystems με νέα καταχώρησή τις στις 5/01/2003 «η Ελλάδα δεν έχει ανάγκη από ένα σύστημα που θα αχρηστευτεί με την τελετή λήξης των αγώνων, αλλά από την εγκατάσταση υποδομής που θα αξιοποιηθεί για την ασφάλεια της χώρας και μετά το 2004».

Παράρτημα 2: Πολεμικές επιχειρήσεις που σχετίζονται με τα προγράμματα δομικής προσαρμογής

Συγκλυμμένες μορφές επιχειρήσεων πραγματοποιήθηκαν σε τσαντ, σομαλία, αγκόλα, μοζαμβίκη, ναμίμπια, αφγανιστάν (δεκ. '80), καμπότζη, ελ σαλβαδόρ, γουατεμάλα, νικαράγουα κλπ.

Κεντρικότερες περιπτώσεις ανοιχτών πολεμικών επιχειρήσεων:

- Μαζική εισβολή του ισραήλ στο λίβανο (1982)
- Πραξικόπημα στις φιλιππίνες (δεκαετία '80)
- Βομβαρδισμός της Βηρυτού (1983)
- Απόβαση στη γρενάδα (1983)
- Βομβαρδισμός της λιβύης (1986). Για τη συγκεκριμένη επιχείρηση θεωρήσαμε καλό να παραθέσουμε κάποια στοιχεία ενδεικτικά του τρόπου με τον οποίο οι πολεμικές επιχειρήσεις αυτές ήταν απαραίτητες για τη διατήρηση της σταθερότητας του παγκόσμιου καπιταλιστικού οικονομικοπολιτικού πλαισίου: Η ανάγκη για τη ρύθμιση του χρέους της νότιας αφρικής, έτσι ώστε να αποφευχθεί μια «μαύρη εξέγερση», οδήγησε στην υποτίμηση του δολαρίου στα 1985. Ο κίνδυνος η υποτίμηση αυτή να οδηγήσει σε μια κρίση της οικονομίας των ηπα, οδήγησε σε αντίστοιχη μείωση της τιμής του πετρελαίου στο μισό μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας της σ. αραβίας.

Η λιβύη είναι μια πετρελαιοπαραγωγός χώρα της οποίας η οικονομία βασίζεται σε βραχυπρόθεσμους υπολογισμούς των τιμών του πετρελαίου, με αποτέλεσμα να διατηρούνται καλές οι σχέσεις της με τις ηπα κατά τη διάρκεια της στρατηγικής υψηλών πετρελαϊκών τιμών, ενώ αντίθετα το 1985 η λιβύη συνέχισε να πιέζει για υψηλές τιμές, παρά την επιθυμία των ηπα για το αντίθετο. Οι βομβαρδισμοί έγιναν για να «βάλουν στη θέση του» το

καθεστώς Καντάφι, και νομιμοποιήθηκαν με το πρόσχημα του αγώνα κατά της «τρομοκρατίας».

- Κατάληψη του περσικού κόλπου και επίθεση στο ιράν (1987)
- Επέμβαση στον παναμά (1989-90)

Η σημαντικότερη, ίσως, πολεμική επιχείρηση, σχετιζόμενη με τα ΠΔΠ, τόσο λόγω της διάρκειάς της όσο και της δημοσιότητας που πήρε (θεαματικοποίηση του πολέμου), αλλά και εξαιτίας των ευρύτερων πολιτικοοικονομικών συνθηκών στην περιοχή της μ. ανατολής ήταν ο πόλεμος του κόλπου το 1991.

Μετά τον ιρανο-ιρακινό πόλεμο οι ηπα και το κουβέιτ πίεζαν το ιρακινό καθεστώς να εφαρμόσει πολιτική λιτότητας για να καταφέρει να ξεπληρώσει τα χρέη του τόσο προς το ΔΝΤ όσο και στο κουβέιτ. Στην προσπάθεια αυτή το καθεστώς του Σαντάμ συνάντησε την αντίσταση του ιρακινού προλεταριάτου στην άρση των κοινωνικών παροχών, με αποτέλεσμα να αδυνατεί να αναδιαρθρώσει το κοινωνικό και παραγωγικό του σύστημα και να ξεπληρώσει τα χρέη. Η απόφαση της εισβολής στο κουβέιτ και οι επακόλουθοι βομβαρδισμοί πειθάρχησαν το ανήσυχιο ιρακινό προλεταριάτο και έβαλαν τις βάσεις (σε συνδυασμό και με το εμπάργκο) για τη νεοφιλελευθεροποίηση της χώρας.

Παράρτημα 3: Οι ιδιωτικές εταιρίες πολέμου

Τη δεκαετία του '90 οι ιδιωτικές εταιρίες μισθοφόρων εκπαιδευσαν το στρατό 42 κρατών και συμμετείχαν σε περισσότερες από 700 συρράξεις. Πιο γνωστές είναι η **DynCorp** (υπεύθυνη για την «κατάρτιση» των δυνάμεων των ηνωμένων εθνών στη βοσνία, προσφέρει πιλότους για τον ψεκασμό με τοξικά εκτάσεων ελεγχόμενων από τους αντάρτες στην κολομβία – στα πλαίσια του πολέμου «ενάντια στα ναρκωτικά»). Ταυτόχρονα, προμηθεύει με ηλεκτρονικό εξοπλισμό και αναλαμβάνει υπεργολαβίες για το στρατό των ηπα), η **Executive Outcomes** (υπεύθυνη για την προστασία των πετρελαιοπηγών των Gulf-Chevron και Petrangoil στην αγκόλα, υπεύθυνη για την αναδιοργάνωση και εκπαίδευση των στρατών της αγκόλα και της σιέρα λεόνε, υπεύθυνη για την προστασία των αδαμαντορχειών της (ολλανδικής) DeBeers στην αγκόλα, με συμμετοχή στον «πόλεμο ενάντια στα ναρκωτικά» στη λατινική αμερική), η **MPRI** (υπεύθυνη για την εκπαίδευση του στρατού της κροατο-μουςουλμανικής ομοσπονδίας στη βοσνία) κ.α. Η DynCorp και η MPRI εκπαιδευσαν τόσο τον UCK στο κόσσοβο όσο και τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές (τους αλβανούς αντάρτες και τη σλαβομακεδονική αστυνομία) στην πγδμ. Ιδιωτικές εταιρίες μισθοφόρων προετοίμασαν το έδαφος για την επέμβαση στο αφγανιστάν, ενώ η συμμετοχή τους στον επικείμενο πόλεμο στο ιράκ αναμένεται να φτάσει στο 20% των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Ήδη εκπαιδεύονται κούρδοι και τουρκομάνοι στο β. ιράκ.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Ή Η ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΣΕ ΟΛΟ ΤΗΣ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ

11. «Ο πόλεμος κατά του κομμουνισμού ήταν ιδεολογικός, οικονομικός, διπλωματικός και στρατιωτικός και διεξαγόταν σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας αντιθέτως αποτελεί προτεραιότητα και όχι οργανωτική αρχή της αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής. Ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας δεν μπορεί να αποτελεί δόγμα. Υπάρχουν ζωτικοί λόγοι εξαιτίας των οποίων η εναντίωση στην τρομοκρατία δεν μπορεί να προσδώσει κατευθυντήρια γραμμή».

P. Κάας (επικεφαλής του τμήματος πολιτικού σχεδιασμού του υπουργείου εξωτερικών των ηπα)

12. Χοντρικά θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε το σημείο αλλαγής καπιταλιστικής φάσης το τέλος της δεκαετίας του εβδομήντα που είναι και το τέλος ενός κύκλου κοινωνικών αγώνων καθώς και το τέλος του κενύσιανου μοντέλου. Βέβαια πρόκειται για μια δυναμική διαδικασία και όχι για κάποια διακριτή μετάβαση. Πάντως αυτή είναι η περίοδος που ξεκινά μια εντατική απόπειρα ενοποίησης του παγκόσμιου καπιταλισμού που επιταχύνεται μάλιστα με την πτώση της σοβιετικής αυτοκρατορίας. Η ενοποίηση αυτή δεν είναι ένα ομογενές και συμμετρικό άπλωμα της καπιταλιστικής σχέσης σε όλο τον πλανήτη. Περιέχει αποκλεισμούς, περιθωριοποίηση, εξαθλίωση ολόκληρων περιοχών και από την άλλη δημιουργία «φρουρίων» καπιταλιστικής «ευτυχίας». Παρόλα αυτά πρόκειται για αναγκάσιμα ολόκληρου του πλανήτη από ένα δίκτυο οικονομικών-πολιτικών-στρατιωτικών νευρώνων που δεν αφήνουν τίποτα εξωτερικό.

13. Με τον όρο κοινωνική διαλεκτική εννοούμε πως οι θεσμοί δεν καθορίζονται μόνο από την καπιταλιστική προσαγή αλλά διαμορφώνονται και από τους ίδιους τους κοινωνικούς σχηματισμούς μέσω του φάσματος των κοινωνικών εκδηλώσεων υλικών και συμβολικών.

Από την ψυχροπολεμική αντιπαράθεση στο ψύχος της διεθνοποιημένης κυριαρχίας

Με την πτώση της σοβιετικής ένωσης χάθηκαν οι βάρβαροι. «Και τώρα τι θα κάνουμε χωρίς βαρβάρους;» θα αναρωτιόταν ο αλεξανδρινός ποιητής. Έλα όμως που η μεταφυσική της εξουσίας είναι αστείρευτη πηγή παραγωγής φαντασιακών δογμάτων. Έτσι από τον “κόκκινο κίνδυνο” περάσαμε στις “ανθρωπιστικές επεμβάσεις”, στην “αένη δικαιοσύνη” και στον “πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία”¹¹. Αυτά τα καινούρια δόγματα θα πρέπει να ειδοθούν υπό το πρίσμα της διεθνοποίησης της κυριαρχίας¹².

Τα στρατιωτικά χτυπήματα παίρνουν την μορφή “απόδοσης δικαιοσύνης” και των “ειρηνευτικών επεμβάσεων”. Πρόκειται πλέον για πολέμους που αυτοδικαιολογούνται, δεν έχουν ανάγκη από έναν “εξωτερικό” κίνδυνο γιατί τίποτα πλέον δεν είναι “εξωτερικό” ως προς τον διεθνοποιημένο καπιταλισμό. Άλλωστε οι εκάστοτε εχθροί δεν αποτελούν στην ουσία καμιά πραγματική απειλή για το σύστημα. Συνιστούν συμπυκνωμένες μορφές εξουσίας είτε θρησκευτικής φύσης είτε πρώιμης καπιταλιστικής. Απειλή για τον καπιταλισμό μπορεί να είναι μόνο κάτι που ρητά αντιτίθεται στο υπάρχον, κάτι που είναι απελευθερωτικό και ξεκινά από τα κάτω. Και αυτό ίσως είναι ένα σημείο που θα πρέπει να σταθούμε. Πίσω από τους κατασκευασμένους εχθρούς της διεθνοποιημένης κυριαρχίας υπάρ-

χει ο πραγματικός εχθρός. Πρόκειται για τις αντικαπιταλιστικές κινήσεις, όπου αυτές εμφανίζονται μέσα στους κοινωνικούς σχηματισμούς όλου του πλανήτη.

Το δικαίωμα του κεφαλαίου να παρεμβαίνει σε παγκόσμια κλίμακα, αφού εκδηλώθηκε μέσω της εξουσίας των διεθνών οργανισμών και κρύφτηκε από τα ανθρωπιστικά ενδιαφέροντα κυβερνητικών και μη προγραμμάτων, μπορεί τώρα να παρουσιαστεί σαν δικαίωμα εξουσία. Δηλαδή η κυριαρχία εμφανίζεται ως πηγή του δικαίου παραμερίζοντας την κοινωνική διαλεκτική¹³. Η καπιταλιστική προσαγή παίρνει την θέση της δημοκρατικής νομιμοποίησης. Κάθε νέος πόλεμος νομιμοποιείται αυτόματα εφόσον η πηγή του δικαίου ταυτίζεται με την πηγή της απόφασης του πολέμου¹⁴. Η δομή των διεθνών σχέσεων θεμελιώνεται από την μια στην καπιταλιστική αναγκαιότητα διευθέτησης της παγκόσμιας αγοράς και από την άλλη, στην θανάσιμη εξουσία των μέσων μαζικής καταστροφής.

Διατρέχουμε μια περίοδο χονδροειδούς μαρναϊσμού. Αυτός που έχει την υπεροπλία καθορίζει και του πόλους του δυισμού. Έτσι από την μια αυτοτοποθετείται η αμερικάνικη αυτοκρατορία και οι δυτικές επαρχίες της (οι σύμμαχοι), ως το “απόλυτο Καλό” και από την άλλη ετεροτοποθετούνται οι “σέρβοι” ή οι “ισλαμιστές” ή οι “τρομοκράτες” ή οποιοσδήποτε θα έχει την ατυχία, ως το “απόλυτο Κακό”. Χρειάζεται λοιπόν μια κατάλληλη κατασκευή κάθε φορά για να δη-

Τα στρατιωτικά χτυπήματα παίρνουν την μορφή “απόδοσης δικαιοσύνης” και των “ειρηνευτικών επεμβάσεων”. Πρόκειται πλέον για πολέμους που αυτοδικαιολογούνται, δεν έχουν ανάγκη από έναν “εξωτερικό” κίνδυνο γιατί τίποτα πλέον δεν είναι “εξωτερικό” ως προς τον διεθνοποιημένο καπιταλισμό.

μιουργείται μια ευσταθής εικόνα αυτού του φρικτά βλακώδους δίπλου. Ο πόλεμος για να διεξαχθεί θα πρέπει να είναι εύπεπτος, να είναι θεαματικός. Και το θέαμα δεν γουστάρει περιπλοκές και σύνθετα νοήματα. Οφείλει να είναι εκβιαστικά εκθαμβωτικό. Δημιουργείται λοιπόν μια εικόνα του εκάστοτε “εχθρού του Καλού” που θα εντυπωθεί στον πληθυσμό και θα συμβάλει στην ένωση του κατακερματισμένου κοινωνικού ιστού στο πεδίο του θεαματικού. Στην ένωση με τα εφιαλτικά οράματα της κυριαρχίας (βλ. [παράρτημα 1, σελ. 21](#)).

Αμερικάνικη οικονομία και πόλεμος

Όταν η περίφημη βμελής Επιτροπή του National Bureau of Economic Research αποτελούμενη από τους κορυφαίους καθηγητές οικονομολόγους των ηπα ανακοίνωσε το Νοέμβριο του 2001 ότι «η ύφεση της αμερικανικής οικονομίας ξεκίνησε το Μάρτιο 2001 και διολίσθησε εξαιτίας της τρομοκρατικής επίθεσης της 11/9» δεν έκανε τίποτα περισσότερο απ’ το να επιβεβαιώσει την κατάρρευση του μύθου της “οικονομίας - θαύμα” που χαιρέτιζε κάποτε ολόκληρος ο “αναπτυνόμενος” βορράς.

Μια οικονομία που σηματοδότησε από τις αρχές του ‘90 το θρίαμβο του νεοφιλελευθερισμού και την υποτιθέμενη μετάβαση σε μια περίοδο αέναης ανάπτυξης και χωρίς όρια κερδοφορίας. Πολιτικές απορύθμισης, ιδιωτικοποιήσεις, κεφαλαιοποίηση συνταξιοδοτικών συστημάτων, κινητικότητα κεφαλαίων, εμπιστοσύνη στις αγορές, πολιτικές αποπληθωρισμού και δημοσιονομικής ισορροπίας αποτέλεσαν τη νέα συνταγή των αφεντικών. Ο “θαυμαστός καινούριος κόσμος” της “νέας οικονομίας”, των υπερυπολογιστών, του internet και των κινητών-τσάντες του Sport Billy, η αποθέωση του χρηματιστηρίου-τζόγου με τους χιλιάδες λιμασμένους οπαδούς, η “εκτίναξη” της παραγωγικότητας: Μαγική εικόνα –ο καπιταλισμός κάλπαξε με 600 αλόγα στον κινητήρα του. Κάλπαξε, αλλά προς τα πού...

Τριγμοί:

Το 1997 η κατάρρευση των ασιατικών τίτσεων αποτελεί την πρώτη μιας σειράς σημαντικών ρωγμών στη “μοναδική σκέψη”. Ακολουθεί η ρωσία, η τουρκία, η βραζιλία, η αργεντινή, η ιαπωνία. Η νόσος είναι μολυσματική και δεν γνωρίζει σύνορα. Αντίδοτο δεν υπάρχει στην άκρη. Τελικά, δεν αργεί να χτυπήσει τις “μικρές” και “μεγάλες” αμερικές του δυτικού κόσμου. Ο χρηματιστηριακός πλούτος δεν μπορεί να παράγεται στο διηνεκές, το χρήμα δεν μπορεί να παράγει άλλο χρήμα, χωρίς να περάσει απ’ την παραγωγή. Η νέα οικονομία αμφισβητείται, οι μετοχές των εταιρειών της καταδύονται κατά 70%, ο Dow Jones χάνει το 29% της αξίας του και ο Nasdaq το 55%. Το φιάσκο των dot.com, τα αποκαλούμενα λογιστικά σκάνδαλα των Enron, Arthur Anderson, Tyco, Worldcom οδηγούν στην απώλεια τρισ. δολαρίων σε ελάχιστο χρόνο. Όλες οι μεταβλητές αυτόν τον καιρό έχουν αρνητικό πρόσημο και αυτό προκαλεί πολλά νεύρα στους ανθρώπους με τις γραβάτες. Κυρίως όμως η **αλματώδης αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου των ηπα και η μειωμένη ροή ξένων επενδύσεων** σ’ αυτές. Μέχρι τώρα την ατμομηχανή της αμερικανικής οικονομίας αποτελούσαν κυρίως τα ξένα κεφάλαια που εισέρεαν στη χώρα. Αγοράζετε ό,τι θέλετε, φτάνει να το πληρώνετε σε δολάρια. Πάρτε όσα δάνεια θέλετε, φτάνει να τα παίρνετε από μια αμερικανική τράπεζα, με εγγύηση δολαρίου. Επενδύστε σε όποια βιομηχανία θέλετε φτάνει να είναι εισηγμένη στη Wall Street. Η τεράστια χοάνη της Wall Street είχε ανάγκη από ξένα κεφάλαια που θα κρατούσαν ψηλά τους δείκτες, συνεπώς «ο θάνατός σου, η ζωή μου». Καθώς όμως η αμερικανική οικονομία εισέρχεται σε ύφεση και το χρηματιστήριο μαραζώνει τα υπερπόντια τσακάλια αξιολογούν τους αμερικανικούς τίτλους λιγότερο ελκυστικούς και το δολάριο αρχίζει να δέχεται καθοδικές πιέσεις. Τέλος, η άνοδος ρεκόρ του δανεισμού τόσο των επιχειρήσεων όσο και των νοικοκυριών που κατείχε κεντρική θέση

14. Από την στιγμή που η κυριαρχία ανάγεται σε δικαϊκή εξουσία έχει την δύναμη και την δυνατότητα να εφαρμόζει το δίκαιο κατά βούληση. Έτσι στην περίπτωση του πολέμου στην Γιουγκοσλαβία έγινε χρήση της δικαιολογίας «παράβαση των δικαιωμάτων εθνικής μειονότητας» ενώ στην περίπτωση του ανασταλτικού τιμώρ που υπάρχει παρόμοια παράβαση δεν επιδιώχθηκε κανένας «ανθρωπιστικός πόλεμος» αντίθετα στηρίχθηκε το εκεί δικτατορικό καθεστώς.

15. Παραθέτουμε στη συνέχεια αποσπάσματα μιας αξιοπρόσεκτης μελέτης που πραγματοποιήθηκε από αναλυτές του αμερικανικού στρατού και δημοσιεύθηκε το 1999 (προσέξτε τη χρονολογία!). Οι υποσημειώσεις είναι δικές μας.

ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΚΟΛΕΓΙΟΥ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΩΝ ΗΠΑ

*Στρατηγός G.R. Sullivan,
συνταγματάρχης J.M. Dubik, 1999*

«Η έννοια της εθνικής ασφάλειας για τις ΗΠΑ σήμερα είναι η κανονική τάξη της οικονομικής δραστηριότητας και του καπιταλιστικού τρόπου ζωής».

«Οι απειλές στην οικονομική δραστηριότητα των ΗΠΑ μπορεί να είναι είτε εσωτερικές ή εξωτερικές. Στις εσωτερικές απειλές συγκαταλέγονται η άμβλυνση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας, η διάβρωση της παραγωγικής βάσης, το δημοσιονομικό και εμπορικό έλλειμμα, η υποχώρηση του μισθού και του επιπέδου ζωής της μεσαίας τάξης, η άμβλυνση της συσσώρευσης και των επενδύσεων κλπ, ενώ στις εξωτερικές η εξάρτηση από ξένο πετρέλαιο ελεγχόμενο από περιφερειακούς ηγεμόνες, η πτώση του οικονομικού μεριδίου και της παραγωγικής βάσης σε σχέση με άλλα βιομηχανικά έθνη και η πολιτική αστάθεια σε περιοχές κατάλληλες για οικονομική επέκταση».

«Οι ΗΠΑ, για χάρη της εθνικής τους ασφάλειας, πρέπει να αναλάβουν πολεμικές επιχειρήσεις για την ενδυνάμωση ή αποκατάσταση εννοικών συνθηκών για το παγκόσμιο εμπόριο, τις επενδύσεις και την οικονομική ανάπτυξη».

«Ο ρόλος των ΗΠΑ δεν είναι πλέον αρνητικός όπως στον ψυχρό πόλεμο (να εμποδίσουν την εξάπλωση του κομμουνισμού), αλλά θετικός, για να προωθήσουν τη δημοκρατία, την τοπική και παγκόσμια σταθερότητα και την οικονομική ανάπτυξη».

«Ένα σοβαρό τρομοκρατικό χτύπημα εντός των ΗΠΑ θα αποτελούσε χρυσή ευκαιρία για τους πολιτικούς ηγέτες της χώρας... οι πολιτικοί ηγέτες θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν τη συναισθηματική φόρτιση των μαζών με μια σειρά από τρόπους, δημιουργικά ή καταστροφικά...» (Metz 1999).

στην οικονομική έκρηξη οδήγησε σε υπερχρέωσή τους. Συνεπώς, καθώς η πτώχευση και η ανεργία προβάλλουν σήμερα σε ευρύτερες διαστάσεις, επιχειρήσεις και καταναλωτές νιώθουν «υποχρεωμένοι» να μειώσουν τα χρέη τους προκειμένου να αποφύγουν τις αυξανόμενες χρεοκοπίες και την αδυναμία αποπληρωμής δανείων. Έτσι όμως ψαλιδίζεται ένα ακόμη στήριγμα της ζήτησης. Η μαγική εικόνα έγινε μακάβριο θέαμα. Ψυχραιμία, δεν τελειώνεις έτσι εύκολα με τον καπιταλισμό.

Η ερμηνεία

Ένας οποιοσδήποτε ευκαιριακός αναγνώστης των σομόν σελίδων (σιγά να μην) θα ξεκινούσε τον προσωπικό του μονόλογο για την κρίση, κάπως έτσι: Μήπως όλη αυτή η αναμπουμπούλα είναι απλά μια «κρίση υπερπαραγωγής - υποκατανάλωσης», συνθήκη γνωστή απ' τον καιρό του Μαρξ; Κρίση υπερπαραγωγής υπάρχει όταν οι μηχανές και η εργασία παράγουν ένα ποσό εμπορευμάτων που η αγορά δεν μπορεί να απορροφήσει. Επωμένο διαφορετικά: ενώ η εκμετάλλευση της εργασίας είναι εκρηκτικά εφικτή, η υπεραξία που είναι δυνατόν να αποσπαστεί έτσι δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί (να μετατραπεί δηλαδή μέσω της πώλησης εμπορευμάτων σε χρήμα) σε ανάλογο βαθμό. Μέσα στην ιστορία του βιομηχανικού συστήματος η κρίση υπερπαραγωγής είναι ένα περιοδικό φαινόμενο και ο καπιταλισμός την ξεπερνάει καταστρέφοντας εμπορεύματα, καταστρέφοντας παραγωγικές δυνατότητες και επιπλέον καταστρέφοντας ζωές.

Ο ίδιος αναγνώστης θα συνέχιζε πιθανώς κάπως έτσι: Μήπως θα έπρεπε να οικειοποιηθούμε και απόψεις που μας έρχονται από την Ιταλία και το Negri σχετικά με μια νέα μορφή

κρίσης που έχει το κέντρο της στη σφαίρα των σημειωτικών αγαθών, δηλαδή των πληροφοριών που παράγονται και διακινούνται στον απεριόριστο χώρο των σύγχρονων τηλεπικοινωνιών και του διαδικτύου και οι οποίες πρέπει να διαρκώς να επεξεργάζονται και να αποθηκεύονται, ώστε να ελέγχεται η πολυπλοκότητα του σημερινού κόσμου; «*Νομίζω πως η παρούσα οικονομική κρίση έχει κάποια σχέση μ' αυτή την ανισορροπία ανάμεσα στο πεδίο της σημειωτικής παραγωγής και σ' εκείνο της ζήτησης. Αυτή η ανισορροπία στη σχέση μεταξύ της προμήθειας σημειωτικών αγαθών από τη μια μεριά και του κοινωνικά αναγκαίου χρόνου για την πρόσληψή τους απ' την άλλη είναι ο πυρήνας της οικονομικής κρίσης όπως επίσης και είναι ο πυρήνας της διανοητικής και πολιτικής κρίσης τις οποίες ζούμε σήμερα.*» –Bifo.

Τέλος πάντων, για μας τους υποψιασμένους (sic), μια πραγματική κρίση δεν μπορεί παρά να είναι κρίση της αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης, ένα ζήτημα βαθύτατα πολιτικό και όχι οικονομικίστικο, που περιλαμβάνει όλες τις πλευρές της ζωής και της καθημερινότητάς μας απ' το πεδίο της εργασίας μέχρι αυτό των σχέσεων. Μια υπόθεση για την οποία ο καθένας χρειάζεται να βάλει το χεράκι του και όχι να περιμένει τις καμπύλες της λογιστικής να πάρουν την κατιούσα. Αυτή θέλουμε να είναι η οπτική με την οποία βλέπουμε την κατάσταση της παγκόσμιας οικονομίας. Δεν είναι η αποπληρωμή των δανείων του ΔΝΤ που μας απασχολεί, ούτε οι αξιοθρήνητοι φόροι Τόμπιν για τη “διευθέτηση της κρίσης” που μας κινητοποιούν. Είναι το βάθεμα μιας ολικής κοινωνικής άρνησης, όπως στην περίπτωση των εξεγερμένων της αργεντινής, που μας ενδιαφέρει και νοσηματοδοτεί για μας την έννοια της κρίσης.

...μια πραγματική κρίση δεν μπορεί παρά να είναι κρίση της αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης, ένα ζήτημα βαθύτατα πολιτικό και όχι οικονομικίστικο, που περιλαμβάνει όλες τις πλευρές της ζωής και της καθημερινότητάς μας απ' το πεδίο της εργασίας μέχρι αυτό των σχέσεων.

Η αποτυχία της “νέας οικονομίας” καθιστά σήμερα όλο και πιο επιτακτική την επιστροφή στη βιομηχανία του πετρελαίου και τα παρακλάδια της. Σίγουρες επενδύσεις, σίγουρα λεφτά.

Ο πόλεμος

«Όταν το παιχνίδι γίνεται σκληρό, οι σκληροί αρχίζουν να παίζουν». Ως εδώ με την ύφεση. Ήρθε η ώρα των όπλων¹⁵.

Απ’ τη μια, με τον πόλεμο το κεφάλαιο ξεμπερδεύει με τα οικονομικά προβλήματα της υπερπαραγωγής. Ταυτόχρονα, η τεχνολογική παραγωγή αποκτά καινούρια διάσταση και το κεφάλαιο μπορεί να επενδυθεί σε όπλα και μέσα ασφάλειας, ασφάλειας και ακόμη περισσότερης ασφάλειας. Η εξίσωση του warfare λειπει ότι 1\$ αν επενδυθεί σε όπλα αυξάνεται κατά 2,5\$ περίπου. Σήμερα, ο προϋπολογισμός της αμερικής είναι 2,1 τρις. \$ και απ’ αυτά τα 379 δισ. είναι για στρατιωτικές δαπάνες, η μεγαλύτερη αύξηση από το 1966 και τον πόλεμο στο βιετνάμ. Αρκεί όμως ένας πόλεμος με το ιράκ για να έχει μια ουσιαστική επίδραση σε μια οικονομία όπως η σημερινή; Όχι. Όπως λειπει ο ιταλός οικονομολόγος Sbancoi, ένας τέτοιος πόλεμος δεν μπορεί παρά να είναι μια αμφεταιμίνη για το σύστημα. «Για να λειτουργήσει η “νέα οικονομία” θα προσφερόταν ένας συμπαντικός πόλεμος, μια υπερατλαντική σύγκρουση υψηλής τεχνολογίας. Μα δυστυχώς, ακόμη και το Humble, το πιο μεγάλο τηλεσκόπιο του κόσμου δεν κατάφερε να εντοπίσει εχθρικά διαστημόπλοια ούτε στον αστερισμό του Ωριώνα. Οπότε θα βολευτούμε με ό,τι μπορούμε.»

Αφού όμως συμπαντικός πόλεμος δε θα γίνει, πως η δόλια φάρα των αφεντικών θα ξεγλιστρήσει και πάλι, ώστε να βρει διεξοδο απ’ την κρίση; Το κόλπο είναι απλό: Διαγαλαξιακός πόλεμος όχι, γιατί όμως να μη γίνει ένας αιώνιος πόλεμος, ένας πόλεμος χαμηλής έντασης μεν, μεγάλης διάρκειας δε. Ο άξονας του κακού είναι ήδη προσδιορισμένος (ιράκ, ιράν β. κορέα), κράτη παρίες υπάρχουν αρκετά (λιβύη, κούβα, σουδάν, κολομβία) αποτυχημένα κράτη επίσης

(σιέρα λεόνε, σομαλία), ενώ τίποτα δεν αποκλείει οι παλιοί σύμμαχοι να γίνουν εχθροί (σ. αραβία).

Όποιος άντεξε ως εδώ, ας ανεχτεί και το τελευταίο συμπέρασμά μας. Η αποτυχία της «νέας οικονομίας» καθιστά σήμερα όλο και πιο επιτακτική την επιστροφή στη βιομηχανία του πετρελαίου και τα παρακλάδια της. Σίγουρες επενδύσεις, σίγουρα λεφτά. Παλιά δοκιμασμένη συνταγή. Υπό αυτό το πρίσμα ο έλεγχος της ροής πετρελαίου στο νεοφιλελεύθερο διεθνοποιημένο καπιταλισμό δεν μπορεί να μονοπωλείται από ένα πεπαλαιωμένο οργανισμό όπως ο ΟΠΕΚ¹⁶, τα κράτη του οποίου φαίνεται ότι δεν μπορούν να διατηρήσουν την κοινωνική σταθερότητα εντός τους. Εκτός από την κατάσταση στα κράτη του κόλπου, που θα την εξετάσουμε παρακάτω, στη βενεζουέλα υπάρχει η “λαϊκή” κυβέρνηση του Τσάβες, που εμποδίζει την ιδιωτικοποίηση της PdVSA, στο εκουαδόρ η κυβέρνηση παραλίγο να έπεφτε από εξέγερση ιθαγενών, στην αλγερία η κατάσταση ήταν εκρηκτική μέσα στη δεκαετία του 90, ενώ σε ινδονησία και νιγηρία υπάρχουν “δημοκρατικά” καθεστώτα με αμφίβολη σταθερότητα. Οπότε, σαφώς και ο ΟΠΕΚ δεν αποτελεί παράδειγμα αξιόπιστου οργανισμού που θα τροφοδοτεί την παγκόσμια αγορά πετρελαίου. Ίσως το ιράκ και η νέα του κυβέρνηση να αποτελέσουν τι δούρειο ίππο σε μια προσπάθεια να βγει αυτός απ’ τη μέση ή τουλάχιστον να ελεγχθεί πιο αποτελεσματικά ενόψει των νέων προκλήσεων που θα φέρει ο 21^{ος} αι. για το κεφάλαιο.

Με μια τελική ματιά το παζλ σιγά - σιγά συμπληρώνεται. Το κεφάλαιο που έχει μπουνκώσει στην αιχμή της αναδιάρθρωσης –στις τηλεπικοινωνίες, στην πληροφορική, στις υπηρεσίες, στην περιφέρμη “νέα οικονομία” –βρίσκει διεξοδο είτε σε πετρελαϊκές επενδύσεις, είτε στον κύκλο

16. Ο οργανισμός πετρελαιοπαραγωγών κρατών (ΟΠΕΚ) ιδρύθηκε το 1960 στη Βαγδάτη με μέλη πέντε από τις χώρες με την μεγαλύτερη παραγωγή πετρελαίου: σαουδική αραβία, ιράν, ιράκ, κούβιτ, βενεζουέλα. Αργότερα θα προστεθούν: το κατάρ, η ινδονησία, λιβύη, τα ενωμένα αραβικά εμιράτα, αλγερία, νιγηρία καθώς και ισημερινός και η γκαμπόν –που αποχώρησαν την δεκαετία του ‘90.

Στόχος του ΟΠΕΚ ήταν να ενισχυθεί η διαπραγματευτική θέση και να εξασφαλιστούν τα έσοδα των κρατών μελών που περιορίζονταν από τις μεγάλες δυτικές εταιρίες (7 αδελφές). Πρόκειται για τις 7 μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες πετρελαίου που κυριάρχησαν στην πετρελαϊκή αγορά από τις αρχές του 20ου αιώνα, είναι: Exxon, mobil, chevron, gulf, texaco αμερικάνικων συμφερόντων, royal dutch-shell ολλανδο-βρετανικών συμφερόντων, BP βρετανικών συμφερόντων.

Το Γενάρη του 2003, ο Ούγο Τσάβες κάλεσε τις γειτονικές χώρες της Βενεζουέλας να σχηματίσουν ένα είδος «ΟΠΕΚ της Λατινικής Αμερικής», δηλαδή ένα τοπικό καρτέλ πετρελαιοπαραγωγών χωρών στο οποίο θα μπορούσαν να συμμετάσχουν εκτός από τη βενεζουέλα, η βραζιλία, το εκουαδόρ, η κολομβία, και το τρινιντάτ - τομπάγκο.

εργασιών της ασφάλειας. Με την εισβολή στο Ιράκ επιτυγχάνεται με συνοπτικές διαδικασίες το πρώτο και εδραιώνεται ένα διαρκές κλίμα ανασφάλειας που δικαιολογεί το δεύτερο, είτε πρόκειται για ένα περιφερειακό πόλεμο, είτε για το εσωτερικό των δυτικών μητροπόλεων.

Τί γίνεται όμως με το «μαύρο χρυσό»;

Η παγκόσμια αγορά πετρελαίου

Η παγκόσμια ζήτηση πετρελαίου σήμερα υπολογίζεται σε πάνω από 78 εκατομμύρια βαρέλια την μέρα, ποσό που εκτιμάται ότι θα έχει μια αυξητική πορεία, φτάνοντας στα 90 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως το 2010 και πάνω από 100(;) εκατομμύρια βαρέλια το 2020.

	1995	2000	2010	2020
ΟΟΣΑ	42,2	44,6	47,5	49,1
ΟΠΕΚ	5,3	6,2	7,4	8,6
Αναπτυσσόμενες χώρες	13,2	16,6	21,8	26,4
Πρώην ΕΣΣΔ	4,5	4,4	5,2	5,8
Κίνα	1,4	1,6	1,8	2,0
Υπόλοιπη Ευρώπη	1,4	1,6	1,8	2,0
Σύνολο στον κόσμο	69,9	77,8	90,2	100,7

Αυτή η αυξημένη ζήτηση πετρελαίου των τελευταίων χρόνων, καλύπτεται για την ώρα από τα πετρέλαια της Βόρειας θάλασσας και άλλων εκτός ΟΠΕΚ χωρών, όπως Κολομβία, Βραζιλία, Αργεντινή, Υεμένη¹⁷. Ωστόσο τα αποθέματα στις περιοχές αυτές είναι χρονικά περιορισμένα και δεν θα επαρκούν στο μέλλον να καλύψουν τις ανάγκες της παγκόσμιας οικονομίας, καθώς η ζήτηση στο πετρέλαιο, θα αυξάνεται συνεχώς. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΔΕΕ¹⁸ η αυξημένη ζήτηση σε πετρέλαιο οφείλεται στην αύξηση του πληθυσμού στον πλανήτη και στην βελτίωση των συνθηκών ζωής στις “αναπτυσσόμενες” χώρες. Η ζήτηση αυτή εκτιμάται ότι θα καλυφθεί με αύξηση της παραγωγής του πετρελαίου της μέσης ανατολής (στην οποία αντιστοιχεί σήμερα το 1/3 της παγκόσμιας παραγωγής), δεδομένου ότι δεν υπάρχει μεγάλη δυνατότητα αύξησης της παραγωγής των χωρών εκτός ΟΠΕΚ. Έτσι το

μερίδιο των χωρών του κόλπου στις παγκόσμιες εξαγωγές θα αγγίξει το επίπεδο του 60% το 2010 (ποσοστό παρόμοιο του 1973)

Οι αυξημένες ανάγκες σε πετρέλαιο προέρχονται από τις αναπτυσσόμενες οικονομίες της Νοτιοανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού. Η Ιαπωνία έχει ήδη μια ενεργειοβόρα οικονομία η νότιος κορέα με την βαρεία βιομηχανία της (χαλυβουργεία, ναυπηγία) εξαρτάται σημαντικά από τις εισαγωγές πετρελαίου, πολύ περισσότερο δε η ταϊβάν, η οποία δεν διαθέτει καθόλου άνθρακα. Σημαντική αύξηση της εξάρτησης από το πετρέλαιο παρουσιάζει και η οικονομία της Κίνας, η οποία καλπάζει με μεγάλους ρυθμούς ανάπτυξης. Η Κίνα σήμερα είναι η τρίτη χώρα στον κόσμο, σε κατανάλωση πετρελαίου.

Η αυξανόμενη ζήτηση πετρελαίου από τις χώρες της Ν.Α. Ασίας, εκτιμάται ότι μπορεί να καλυφθεί με την παραγωγή της μέσης ανατολής. Έτσι οι χώρες αυτές επενδύουν σημαντικά πολιτικά και οικονομικά κεφάλαια στην περιοχή της μ. ανατολής προκειμένου να εξασφαλίσουν το αναγκαίο, για τις οικονομίες τους, πετρέλαιο. Προς αυτή την κατεύθυνση ήταν η επιλογή της Ιαπωνίας να μην συμμετάσχει στο βορειοαμερικανικό εμπάργκο στο Ιράν το 1995, και το συμβόλαιο που υπέγραψε η Κίνα για τριπλασιασμό των εισαγωγών Ιρανικού πετρελαίου, την ίδια εποχή. Οι εθνικές εταιρίες πετρελαίου της Κίνας και της Ινδίας έχουν δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα πετρέλαια του Ιράκ και της Κασπίας.

Η ασιατική κρίση ήταν ορόσημο για τα αραβικά π-π κράτη. Από το 1988 ως το 1996 τα αραβικά κράτη κατάφεραν να καλύψουν το 1/3 της παγκόσμιας ζήτησης πετρελαίου. Η περιοχή του ατλαντικού (ηπα, Δ. Ευρώπη, κλπ.) κάλυπτε τη ζήτησή της σε πετρέλαιο από κοιτάσματα της βόρειας θάλασσας και της βενεζουέλας κυρίως. Μέσα σε αυτό το διάστημα οι αραβικές χώρες προσανατολίστηκαν στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ασίας, όπου χώρες όπως η Σαουδική Αραβία επένδυσαν σε διυλιστήρια της νότιας κορέας και των φιλιππινών, χωρίς όμως να κατα-

17. Οι κυριότερες εκτός ΟΠΕΚ χώρες είναι η νορβηγία, το μεξικό, ηπα, βρετανία, ρωσία, Κίνα και Καναδάς.

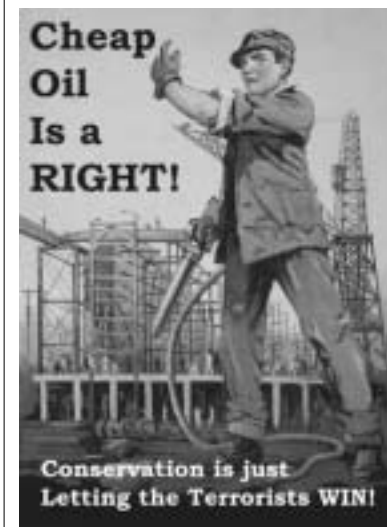
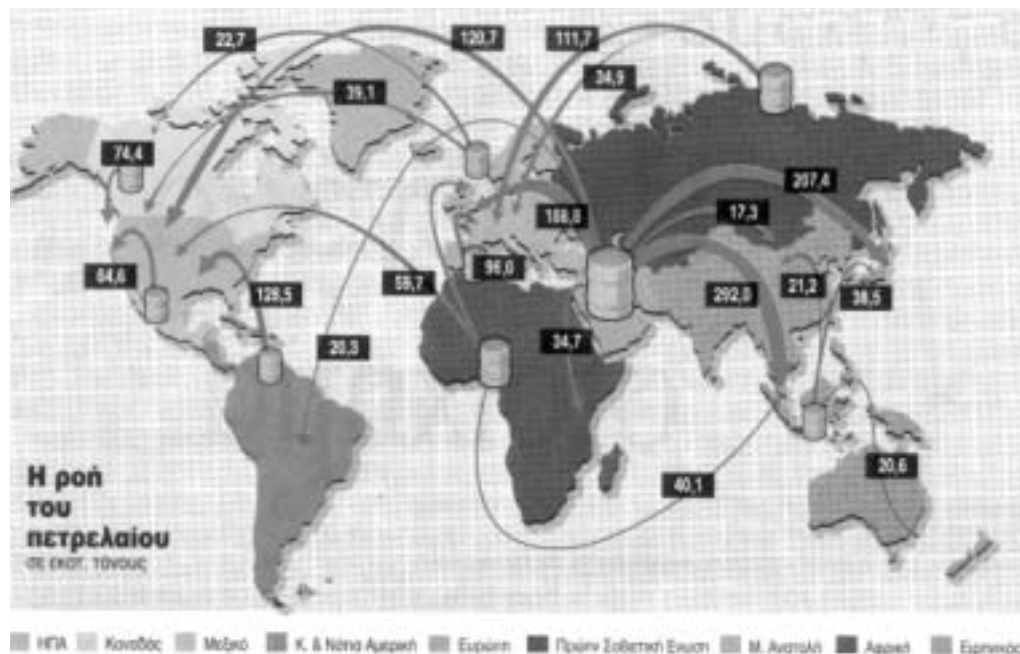
18. Η διεθνής επιτροπή ενέργειας (Δ.Ε.Ε.) ιδρύθηκε το 1974 στο Παρίσι, ως αυτόνομος οργανισμός ο οποίος διατηρεί ωστόσο σχέση με τον Ο.Ο.Σ.Α. (Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη). Δημιουργήθηκε ως αντίβαρο στον ΟΠΕΚ συσπειρώνοντας τις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες οι οποίες αποτελούν και τους βασικούς καταναλωτές ενέργειας. Σήμερα αριθμεί 25 χώρες-μέλη.

φέρει να διεισδύσει σε σημαντικές αγορές όπως της κίνας και της ιαπωνίας. Κάτι όμως η κατάρρευση των οικονομιών αυτών, κάτι η είσοδος του ιρακινού πετρελαίου στην αγορά το 1996, τα αραβικά π-π κράτη βρέθηκαν σε ιδιαίτερα δύσκολη θέση. Από τότε και μετά άρχισαν να στρέφονται προς τον τομέα του φυσικού αερίου. Αυτό πρακτικά σήμαινε ανάγκη για νέες επενδύσεις, κατά βάση ιδιωτικές (ντόπιες ή ξένες). Αυτό όμως είχε και τις συνέπειές του, τόσο οικονομικές: προσαρμογή στα διεθνή χρηματοπιστωτικά δεδομένα-κόψιμο κρατικών εξόδων-**σταθερότητα** (αφού η απόσβεση στον συγκεκριμένο τομέα απαιτεί χρόνο), όσο και γενικότερα κοινωνικές. Αυξημένη εξάρτηση από τα πετρέλαια της μ. ανατολής. παρουσιάζουν και οι ανεπτυγμένες οικονομίες της Δυτικής Ευρώπης των ηπα και της ρωσίας (βλ. σχ. 1: η ροή του πετρελαίου).

Η ενεργειακή εξάρτηση των ηπα από τα πετρέλαια της περιοχής περιγράφεται στην αναφορά που πρότείνει ο D. Cheney για την ενεργειακή πολιτική του 21^{ου} αιώνα». Σε αυτήν περιγράφεται πως οι ηπα αντιμετωπίζουν την μεγαλύτερη ενεργειακή κρίση στην ιστορία τους. Η

αναφορά συνιστά την χρήση στρατιωτικής επέμβασης στο ιράκ σαν μέσο διόρθωσης της κρίσης καθώς και την χρήση επιθεωρητών του ΟΗΕ σαν μέσο ελέγχου του ιρακινού πετρελαίου. Το κύριο πρόβλημα της κρίσης, σύμφωνα με την αναφορά, είναι η ένταση στην μ. ανατολή που πιθανά να προκαλέσει διακοπή της ροής του πετρελαίου προς τη δύση. Οι ηπα δεν είναι ποτέ ενεργειακά ανεξάρτητες εφόσον δεν έχουν τον έλεγχο όλων των σημαντικών πηγών ειδικά στη μ. ανατολή η οποία κρατά τα 2/3 των παγκόσμιων αποθεμάτων σε πετρέλαιο (με πρώτη τη σ. αραβία με 262 δισ. βαρέλια και δεύτερο το ιράκ με 112,5 δισ. βαρέλια) (βλ. σχ. 2: η κινητήριος δύναμη της παγκόσμιας οικονομίας).

Όσον αφορά τις ευρωπαϊκές οικονομίες, υπογράφονται συνεχώς διμερείς συμφωνίες μεταξύ του ιρακινού καθεστώτος και πετρελαϊκών εταιριών όπως η TotalFina Elf, της ιταλικής Eni, της ισπανικής Repsol, της ολλανδικής shell, μιας τουρκικής εταιρίας γεωτρήσεων στα βόρεια του ιράκ, της ρωσικής Lukoil για την αξιοποίηση των κοιτασμάτων της δυτικής Qurna (περιοχής με πάνω από 11 δισ. βαρέλια) καθώς και άλλων ρώ-

«οι αμερικάνικες εταιρίες θα έχουν το απόλυτο προβάδισμα στο ιρακινό πετρέλαιο».

σικιών εταιριών. Η ρωσία έφτασε ακόμη και σε συμφωνία με το Ιράκ για «οικονομική συνεργασία» στους ενεργειακούς τομείς. Υπάρχουν πάνω από 30 συμφωνίες που έχουν υπογραφεί και είναι έτοιμες να ισχύσουν με την άρση του εμπάργκο στο Ιράκ. Οι αμερικάνικες πετρελαϊκές εταιρίες είναι αποκλεισμένες από τον χορό αυτό. Γι' αυτό επιμένουν σε μια αλλαγή του καθεστώτος στο Ιράκ ώστε να ακυρωθούν τα υπάρχοντα συμβόλαια. Ήδη ενεργειακοί κολοσσοί των ηπα (Exxon Mobil, Chevron Texaco) έχουν έρθει σε συμφωνία με ομάδες της ιρακινής αντιπολίτευσης όπως το ιρακινό εθνικό κογκρέσσο, ο αρχηγός του οποίου, Αχμέτ Τσαλαμπί δηλώνει: «οι αμερικάνικες εταιρίες θα έχουν το απόλυτο προβάδισμα στο ιρακινό πετρέλαιο».

Η επιχείρηση «ενεργειακή αντάρχεια» των ηπα περνά μέσα από το Ιράκ αλλά περιλαμβάνει και τον έλεγχο των κοιτασμάτων της Κεντρικής Ασίας και το Καυκάσου. Τα πετρέλαια της Κασπίας υπολογίζονται σε 200 δισ. βαρέλια –όσα δηλαδή της σαουδικής αραβίας. Στον έλεγχο των κοιτασμάτων αυτών καθώς και των δρόμων με-

Αχμέτ Τσαλαμπί, ηγέτης ιρακινής αντιπολίτευσης

ταφοράς εμπλέκονται οι ηπα και η ρωσία χωρίς ωστόσο να λείπουν και οι ευρωπαϊκές εταιρίες (βλ. σχ. 3: το σάκι στην Κασπία).

Η πρώτη συμφωνία γίνεται το 1993 μεταξύ καζακιστάν (που είναι η πετρελαϊκή υπερδύναμη στην περιοχή) και της αμερικανικών συμφερόντων πετρελαϊκής εταιρίας Chevron, για την ανάπτυξη του κοιτάσματος του Τενγκίς. Το 1994 γίνεται συμφωνία μεταξύ αζερμπαϊτζάν (το οποίο αποκαλείται σήμερα «η 51^η αμερικάνικη πολιτεία») και ενός κοινόδοτου δυτικών εταιριών¹⁹. Συμφωνίες υπογράφηκαν και για τους δρόμους μεταφοράς του πετρελαίου της Κασπίας σε ανοιχτή θάλασσα για διοχέτευση προς τη δύση. Η επιδίωξη των ηπα είναι η μεταφορά από ελεγχόμενους δρόμους, όπως η τουρκία για αυτό προωθούν το σχέδιο για τον αγωγό Μπακού-Τσεϊγάν που θα φέρνει το πετρέλαιο της Κασπίας στην Μεσόγειο μέσω τουρκίας. Η ρωσία από την μεριά της επιδιώκει δρόμους μεταφοράς προς την Μαύρη θάλασσα (λιμάνι Νοβοροσίσκ). Αξίζει να σημειωθεί ότι ο πιο σύντομος και οικονομικός δρόμος για την μεταφορά του

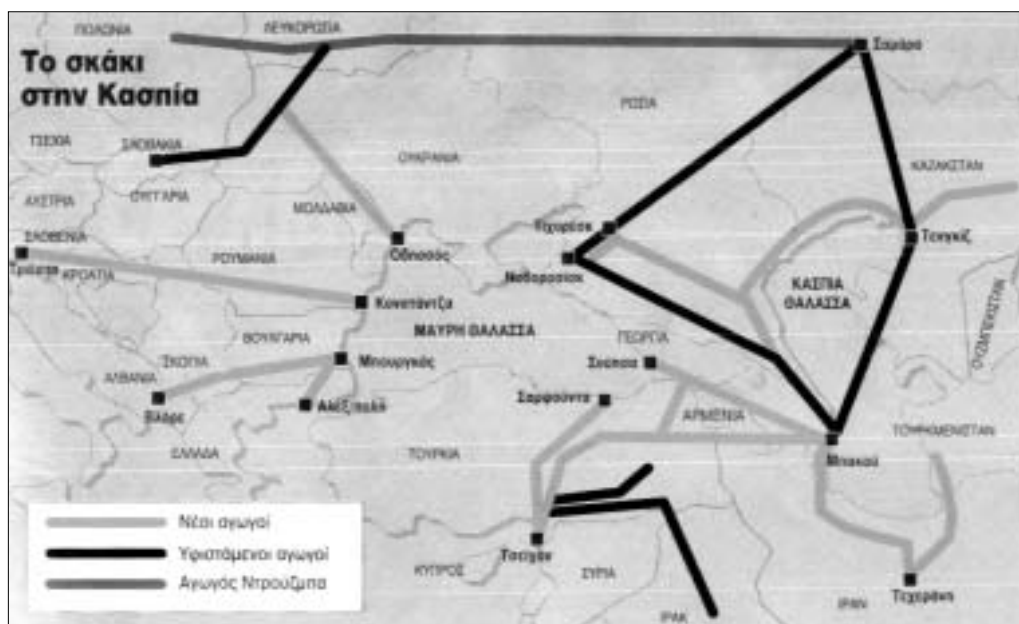
πετρελαίου της Κασπίας προς την δύση είναι μέσω του Ιράν (χώρα απορριπτέα λόγω ισλαμισμού). Πέραν των αμερικάνικων και ρωσικών εταιριών, αυξάνεται σημαντικά και η επιρροή της κίνας στην περιοχή.

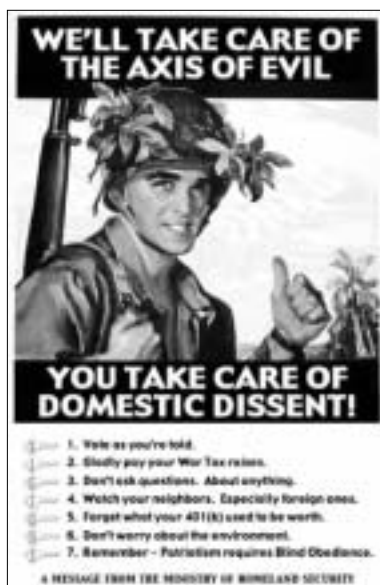
Ένα ακόμη βήμα μείωσης της εξάρτησης από τα πετρέλαια της μ. ανατολής είναι η πρόταση εκ μέρους των ηπα για δημιουργία ενός παγκόσμιου συστήματος διαχείρισης αποθεμάτων πετρελαίου, που θα στηρίζεται στις ενεργειακές πηγές της ρωσίας και της Κασπίας, ώστε να μην στεγνώσουν τα αποθέματα των ηπα σε περίπτωση παρατεταμένης κρίσης στη μ. ανατολή. Η πρόταση αυτή έγινε στο συμβούλιο κορυφής για την ενεργειακή ασφάλεια που πραγματοποιήθηκε στο Χιούστον του Τέξας τον Οκτώβριο του 2002. Η ρωσία αποτελεί πλέον τον νέο ενεργειακό σύμμαχο των ηπα –μετά την επιδείνωση των σχέσεων ηπα-σ. αραβίας ύστερα από την 11^η Σεπτεμβρίου. Ωστόσο αν και η ρωσία φαίνεται να αποτελεί τον διάδοχο της σ. αραβίας τα πετρέλαια της είναι αμελητέα σε σχέση με την δεύτερη. (50 δισ. βαρέλια έναντι 262 δισ.) Ενώ οι ηπα δεν είναι δυνατόν να εγκαταλείψουν ούτε το πετρέλαιο της σ. αραβίας –το οποίο έχει και χαμη-

λότερο κόστος παραγωγής– ούτε τις στρατιωτικές βάσεις τους εκεί, που ελέγχουν ολόκληρη την περιοχή του Περσικού. Πέραν των εναλλακτικών σχεδίων τους, δεν μπορούν να γυρίσουν την πλάτη τους στη μ. ανατολή, την αδιαφιλονίκητα μεγαλύτερη παραγωγό περιοχή πετρελαίου στον κόσμο. (βλ. παράρτημα 2, σελ. 24)

Πέρα από το πετρέλαιο τί;

Ο επικείμενος πόλεμος στο Ιράκ και οι πιθανοί επόμενοι στην περιοχή της μέσης ανατολής, σκοπεύει ξεκάθαρα στον έλεγχο των αποθεμάτων πετρελαίου. Την κύρια ενεργειακή πρώτη ύλη. Αναλύσεις ειδικών δείχνουν πως τα πετρελαϊκά αποθέματα εξαντλούνται συνεχώς και μιλάνε για συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα εξάλειψής τους. Η αμερική και οι σύμμαχοι ξέρουν πολύ καλά πως έλεγχος των αποθεμάτων και της μεταφοράς πετρελαίου σημαίνει οικονομικό και γεωπολιτικό μονοπώλιο που δεν είναι διατεθειμένοι να το χαρίσουν σε κανένα τοπικό δικτάτορα. Στόχος που πάντα επιδιώκονταν και σήμερα φαντάζει ιδιαίτερα εφικτός τόσο λόγω της στρατιωτικής υπεροπλίας της αμερικής όσο και λόγω

Η νέα μορφή του warfare είναι ένα σύμπλεγμα στρατιωτικό, πολιτικό, βιομηχανικό και παράλληλα μια οικονομική πολιτική (...) πρόκειται για την δημιουργία και συντήρηση περιφερειακών πολέμων (ένας βραχύχρονος πόλεμος θα τόνωνε βραχυπρόθεσμα την οικονομία, ένας συνεχής τονώνει συνέχεια). Από την άλλη πρόκειται για την καλλιέργεια πολεμικού κλίματος: η κοινωνία σε κατάσταση συναγερμού.

της απουσίας ενός αντιπάλου όπως η σοβιετική ένωση που πιθανά να έπαιξε διαφορετικό ρόλο από αυτό του κομπάρσου που έχει σήμερα. Είναι όμως ο έλεγχος της πετρελαϊκής ροής η μοναδική αιτία για τον επικείμενο πόλεμο;

Η ανάδειξη ενός μοναδικού στοιχείου ως αιτία ενός πολέμου πέραν της μυωπικής αναλυτικής όρασης που φέρει αποτελεί και αδυναμία διάγνωσης ενός φαινομένου όπως ο πόλεμος που οι αιτίες του δεν επεξηγούν πλήρως τα αποτελέσματα αλλά και τα αποτελέσματα δεν είναι δυνατόν να ανασυσταθούν από τα αίτια. Άρα οφείλουμε να παραθέσουμε όλους τους φανερούς και αφανείς παράγοντες που καταφέρνουμε να διαγνώσουμε.

warfare: διαρκής κατάσταση πολέμου

«Our state is from now on in a long term of warfare status», ανακοίνωνε ο Μπους σε ομιλία του αμέσως μετά την 11^η Σεπτεμβρίου. Αυτή φαινομενικά είναι η απάντηση στο χτύπημα των δίδυμων πύργων, στην πραγματικότητα βέβαια πρόκειται για μια απάντηση σε ένα «ερώτημα» που δεν τίθεται ρητά αλλά υποβόσκει. Πρόκειται για το «ερώτημα» του κύκλου της ύφεσης που περιγράφει παραπάνω και αιωρείται απειλητικά πάνω από το κεφάλι της κυριαρχίας. Πως απαντούν λοιπόν σε αυτό; Warfare είναι η λέξη κλειδί. Συγκαλύπτει καλά την πραγματική της σημασία αλλά δεν μας αφήνει καμιά αμφιβολία: **διαρκής κατάσταση πολέμου.**

Η νέα μορφή του warfare είναι ένα σύμπλεγμα στρατιωτικό, πολιτικό, βιομηχανικό και παράλληλα μια οικονομική πολιτική (η έννοια του warfare αναλύθηκε παραπάνω). Η εμφάνισή του

έχει δυο πρόσωπα, το εξής ένα: πόλεμος. Πρόκειται για την δημιουργία και συντήρηση περιφερειακών πολέμων (ένας βραχύχρονος πόλεμος θα τόνωνε βραχυπρόθεσμα την οικονομία, ένας συνεχής τονώνει συνέχεια). Από την άλλη πρόκειται για την καλλιέργεια πολεμικού κλίματος: η κοινωνία σε κατάσταση συναγερμού²⁰. Ήδη μετά την 11^η Σεπτεμβρίου όσοι ακόμα καταφέρνουν να διαθέτουν αντίλογο στις κυριαρχικές προσαγωγές, εντός του αμερικανικού κράτους, κάνουν λόγο για μια ολισθήση σε μορφές ολοκληρωτισμού.

Το warfare για να ζήσει πρέπει να τρέφεται με γεωπολιτικά οράματα: (Βαλκάνια, παλαιστίνη, μέση ανατολή, τουρανική ζώνη²¹) και παράλληλα να παράγει συνέχεια εχθρούς. Τα think tank τις κυριαρχίας έχουν ήδη παραδώσει τα σεβάρια τους: «σύγκρουση πολιτισμών», «αναγέννηση του ισλαμικού φονταμενταλισμού», ίσως κάποτε μας πουν: «εξωγήινοι με στοματική δυσσομία». Το ζήτημα είναι το ψέμα να είναι όσο πιο μεγάλο γίνεται ώστε να είναι ακόμα πιο πιστευτό, σύμφωνα με την παλιά συνταγή του υπουργού προπαγάνδας των ναζί.

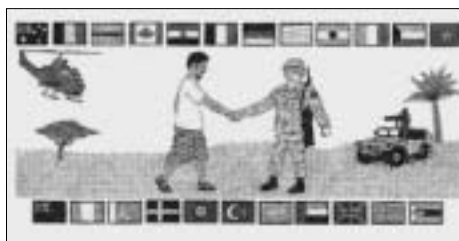

20. Εδώ σημειώνουμε πως σε κάποιες φάσεις του warfare δεν είναι καν απαραίτητο να υπάρχει κάπου πραγματικός πόλεμος. Φωτεινό παράδειγμα είναι «ο πόλεμος των άστρων» ο οποίος για όσο διήρκεσε έδωσε ισχυρές ενέσεις στην οικονομία.

21. Αφγανιστάν, Ιράν, Ουζμπεκιστάν, Πακιστάν, Κιργιστάν, Αζερμπαϊτζάν, Τατζικιστάν. Είναι το «μαλακό υπογάστριο» της ρωσίας αλλά και της κίνας. Ξιν Ξιανγκ: η πιο μεγάλη μεταλλευτική και πετρελαϊκή λεκάνη του κόσμου. Από εκεί μπορούν να ελεγχθούν όλοι οι αγωγοί μεταφοράς πετρελαίου, από εκεί περνάνε οι λεωφόροι των ναρκωτικών. Από εκεί περνάν τα καρβάνια των σκλάβων που τροφοδοτούν τις βιομηχανίες. «Ο δρόμος του μεταξιδιού».

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΣΤΟΝ ΠΕΡΣΙΚΟ

Κατ' αρχάς ο ρόλος του ελληνικού κράτους το πρώτο εξάμηνο του 2003 θα είναι ιδιαίτερα ενισχυμένος λόγω της ανάληψης της προεδρίας της ΕΕ. Με το ενδεχόμενο της έναρξης των πολεμικών επιχειρήσεων στη μέση ανατολή ο ρόλος του ελληνικού κρατικού σχηματισμού αποκτά ακόμη μεγαλύτερη πολιτική, γεωπολιτική και στρατιωτική σημασία. Μέσα στο 2003 έχει αποφασισθεί από την ΕΕ η ολοκλήρωση της επίτευξης των στρατιωτικών της στόχων (ευρωστρατός) και της επιχειρησιακής της ικανότητας. Κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας θα ολοκληρωθούν επίσης οι εργασίες της Συντακτικής συνέλευσης για το «Μέλλον της Ευρώπης» και οι προτάσεις της αναμένεται να αποτελέσουν αποφάσεις στη Σύνοδο Κορυφής τον Ιούνιο του 2003. Αυτές οι προτάσεις έχουν βαρύνουσα σημασία για τη διαδικασία ενοποίησης και της σταδιακής μετεξέλιξης της ΕΕ σε ένωση ομοιογενούς πολιτικού χαρακτήρα. Δε μπορούμε λοιπόν να αντιληφθούμε την «ελλαδίτσα» να σέρνεται με το ζόρι από τους εταίρους στην ΕΕ. Έχει ενεργή συμμετοχή στις αποφάσεις της ΕΕ. Το ελληνικό κράτος, από την άλλη, είναι ένας επιθετικότερος σχηματισμός που έχει αποστείλει τα τελευταία χρόνια οκ ολίγες φορές στρατεύματα εκτός των συνόρων του (περσικός κόλπος, εξέγερση της αλβανίας, βοσνία, κοσσυφοπέδιο, αδριατική, κύπρος). Επίσης μη ξεχνάμε τη λεηλασία που πραγματοποιούν ελληνικές επιχειρήσεις στην βαλκανική ενδοχώρα, βλέπε τον ΟΤΕ στη ρουμανία ή την εξαγορά από τη ΔΕΗ υδροηλεκτρικών σταθμών στην πγδομακεδονία ή το ενδιαφέρον των Ελληνικών Πετρελαίων για την εξαγορά του 70%

Ελληνικός στρατός: ένα ταξίδι σε τρεις ηπείρους... Η ελληνική σημαία σε φυλλάδια που ρίχτηκαν σε διάφορες περιπτώσεις από βομβαρδιστικά για να προπαγανδιστεί η δύναμη της "συμμαχίας":
(α) 1991 –ιράκ, (β) 1992 –σομαλία, (γ) 1999 –κόσοβο

της κρατικής σερβικής εταιρίας πετρελαιοειδών ΒΕΟΡΕΤΡΟΛ.

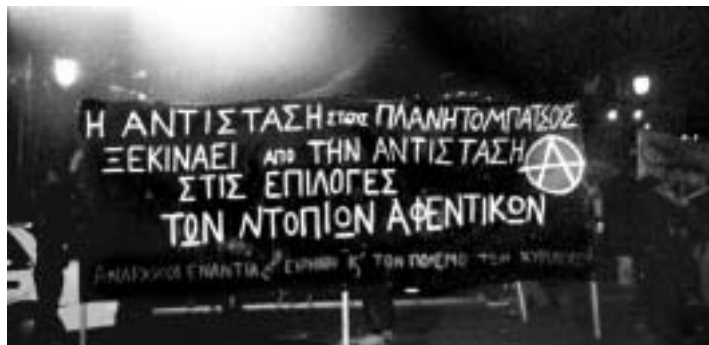
Ποιο είναι όμως το ειδικό οικονομικό συμφέρον των ελλήνων καπιταλιστών και του κράτους από τη συμμετοχή τους στον πόλεμο του περσικού κόλπου; Δεν είναι άλλο από τη **δημιουργία σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή, αναγκαία προϋπόθεση για την ασφαλή λειτουργία των αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου.** Η «φτωχή πληντίμα ελλαδίτσα» φιλοδοξεί να γίνει η ενεργ-

γειακή πύλη της Ευρώπης (βλ. «Βήμα» 13/10/2002 λίγο μετά το συνέδριο EuroMed για τους ενεργειακούς δρόμους της ανατολικής μεσογείου, των βαλκανίων και της κεντρικής ασίας). Ο ετήσιος τζίρος της ενεργειακής αγοράς είναι πάνω από 7 δισ., ευρώ σήμερα με τάσεις ραγδαίας αύξησης. Η κατασκευή του πετρελαιοαγωγού Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη μπορεί να καθυστερεί προς το παρόν, αλλά το έργο αυτό, στο οποίο θα συμμετέχουν τα Ελληνικά Πετρέλαια, ο όμιλος Λάτση και Κοπελουζου αλλά και η ρώσικη LUKoil και η αμερικάνικη Chevron, θα αναβαθμίσει πολύ τον ρόλο των ελλήνων καπιταλιστών στην περιοχή. Βέβαια «το μέλλον ανήκει» στους αγωγούς φυσικού αερίου, μιας και το φυσικό αέριο είναι ανερχόμενη αγορά και η δυτική ευρώπη έχει μεγάλη ανάγκη να καλυφθεί από νέους προμηθευτές πέρα της ρωσίας και της αλγερίας που καλύπτουν το 95% των εισαγωγών φυσικού αερίου στην ΕΕ σήμερα. Αυτοί οι νέοι προμηθευτές μπορεί να είναι το ιράν και οι περσί κασπία χώρες. Το ιράν κατέχει το 16% των παγκοσμίων αποθεμάτων φυσικού αερίου (2η χώρα μετά τη ρωσία σε αποθέματα). Οι αγωγοί λοιπόν από το ιράν και την κασπία μπορούν να περνούν ή από ρωσία ή από τουρκία. Το δεύτερο είναι επιλογή της ΕΕ για να αποδυναμώσει τον ρόλο της ρωσίας στην αγορά αυτή. Γίνεται εύκολα αντιληπτό πως στην περίπτωση αγωγών φυσικού αερίου που διασχίζουν την τουρκία ο ελληνικός χώρος θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα στην περαιτέρω μεταφορά του φυσικού αερίου προς τις καταναλώτριες χώρες της ευρώπης είτε μέσω της ιταλίας είτε μέσω του βαλκανικού άξονα. Ήδη η Δημόσια Επι-

χείριση Αερίου (ΔΕΠΑ) έχει υπογράψει διάφορα μνημόνια συνεργασίας με εταιρίες από όλες τις προαναφερόμενες χώρες. Με την τουρκική BOTAS (...βλέπετε η ελληνοτουρκική φιλία των αφεντικών) η ΔΕΠΑ έχει συμφωνήσει την κατασκευή αγωγού φυσικού αερίου με συνολικό μήκος 285 χιλιόμετρα. Με την ιταλική EDISON GAS η ΔΕΠΑ έχει υπογράψει μνημόνιο συνεργασίας για την κατασκευή αμφίδρομου υποβρυχίου αγωγού φυσικού αερίου. 330 χιλιόμετρα θα είναι επίγεια επί ελληνικού εδάφους και 180 χιλιόμετρα υποθαλάσσια (Πάργα-Οτράντο). Η προμελέτη θα ολοκληρωθεί σε λίγους μήνες και το κόστος κατασκευής θα είναι στο 1 δισ. ευρώ. Μνημόνιο συνεργασίας έχει υπογράψει η ΔΕΠΑ και με την ιρανική ΝΙΟΚ για τη μεταφορά υδροποιημένου φυσικού αερίου από το Ιράν στην Ελλάδα δια θαλάσσης. Η ελληνική πλευρά μάλιστα σκέφτεται και την αγορά του σταθμού υδροποίησης στο Ιράν. Επίσης τον δρόμο για την προμήθεια αζέριου φυσικού αερίου και την μεταφορά του μέσω της τουρκίας άνοιξε η υπογραφή κοινής δήλωσης με την κρατική εταιρεία φυσικού αερίου του αζερμπαϊτζάν, SOCAR. Μεγάλα σχέδια λοιπόν και τεράστια ποσά για τους Έλληνες καπιταλιστές. Όλα αυτά όμως προϋποθέτουν ένα πράγμα: τη σταθερότητα στην κασπία, στη μαύρη θάλασσα και στις πέριξ χώρες. Και σταθερότητα προσφέρει μόνο η επιβολή των δυτικών (στρατιωτικών και πολιτικών) δυνάμεων και της ελεύθερης αγοράς με τις αξίες της στην περιοχή.

Και επειδή, ως γνωστόν, όπου ρέει χρύμα ρέει και αίμα η συμμετοχή ελληνικού στρατού σε στρατιωτικές επιχειρήσεις στην ευρύτερη περιοχή είναι σημαντική. Ήδη από τον πόλεμο στο αφγανιστάν αμερικάνι-

κα αεροσκάφη, παντός τύπου, χρησιμοποιούν καθημερινά τους ελληνικούς αεροδιάδρομους για πτήσεις προς την μέση ανατολή, ενώ σε μεγάλες περιοχές του FIR Αθηνών και στις θάλασσες του Αιγαίου αεροσκάφη των αεροπλανοφόρων μπορούν να πετούν «ιδίαν ευθύνη των πιλότων τους» δηλ. χωρίς να καταθέτουν σχέδια πτήσης. Τέσσερα ελληνικά πολεμικά πλοία, που βρίσκονται υπό νατοϊκή και αμερικανική διοίκηση, συμμετέχουν σε αποστολές κατά της «διεθνούς τρομοκρατίας» από τον Οκτώβριο του 2001. Τρία βρίσκονται στη μεσόγειο και είναι οι φρεγάτες «Μπουμπουλίνα» και «Αιγαίο», το αντιτορπιλικό «Βλαχάβας» καθώς και η

Το πανό των «Αναρχικών Ενάντια στην Ειρήνη και τον Πόλεμο των Κυρίαρχων» στην πορεία της 31/10/2002

φρεγάτα «Αδρίας» που κάνει νηοψίες στον περσικό κόλπο. Από το περασμένο καλοκαίρι η ελληνική κυβέρνηση διέθεσε επιπλέον και μια πυραυλάκατο (εξοπλισμένη με πυραύλους επιφανείας) που είναι μόνιμα αγκυροβολημένη στη Σύρο. Στο ελληνικό κράτος κοστίζει αυτό το πανηγύρι 350.000 ευρώ την ημέρα. Οι νηοψίες προς το παρόν δεν είχαν κανένα απολύτως αποτέλεσμα στο αγώνα «κατά» της διεθνούς τρομοκρατίας. Από πέρουσι υπηρετούν μόνιμα τέσσερις ανώτεροι αξιωματικοί του ελληνικού στρατού στο επιτελείο επιχειρήσεων του αμερικανικού στρατού στην Τάμπα Φλώριδας.

Ειδικά τώρα για τον επικείμενο πόλεμο

στο Ιράκ τα αμερικάνικα σκυλιά του πολέμου αιτούνται την πλήρη ενεργοποίηση της αμερικανικής βάσης της Σούδας στα Χανιά (ήδη ενισχύθηκαν τα αποθέματα πετρελαίου και καυσίμων) και της αεροπορικής βάσης Ακτίου, που είναι βάση ανεφοδιασμού των ιπτάμενων ραντάρ Awacks. Επίσης αιτούνται την αύξηση της συμμετοχής του ελληνικού κράτους σε πολεμικά πλοία στην Ερυθρά Θάλασσα και στον αραβικό Κόλπο για επιχειρήσεις νηοψίας και αποκλεισμού ύποπτων λιμανιών. Αύξηση την ελλήνων αξιωματικών που μετέχουν στο επιτελείο επιχειρήσεων και των ελληνικών μισθοφορικών ειργενευτικών δυνάμεων στα βαλκάνια όταν

αποσυρθούν αμερικάνικες δυνάμεις. Αιτούνται την παραχώρηση τάνκερ και υδροφόρων για ανεφοδιασμό και λιμανιών για διασκέδαση και ξεκούραση των αμερικανών πεζοναυτών σε ενδεχόμενη μακροχρόνια χερσαία επέμβαση. Γίνεται κατανοητό ότι το ελληνικό κράτος έχει ενεργή συμμετοχή στις στρατιωτικές επιχειρήσεις στην περιοχή, ότι αποκομίζει και ότι θα αποκομίσει και στο μέλλον οφέλη από την

στρατιωτική του εμπλοκή. Δεν το «σέρνουν» τίποτα «κακοί ιμπεριαλιστές» ενάντια στη θέληση του.

Άλλωστε θα είναι καλή ευκαιρία για την ελληνική κυβέρνηση, με πρόφαση τον πόλεμο στο Ιράκ, να εντείνει κι άλλο την καταστολή (τρομοκράτες εκεί, τρομοκράτες και εδώ βλέπετε...). Οι αρμόδιοι υπουργοί ήδη έχουν προαναγγείλει αυστηρότερη οικονομική πολιτική, συγκρατημένες διεκδικήσεις στους μισθούς, περιορισμό κοινωνικών δαπανών και εκσυγχρονιστικές αλλαγές στις δομές της οικονομίας και στην αγορά εργασίας. Όλα αυτά προφανώς για τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας στο Ιράκ.

Παραρτήματα 2ου μέρους

Παράρτημα Ι: Κατασκευάζοντας κοινωνική συναίνεση

Ό,τι ονομάζουμε **κοινωνική συναίνεση** θα μπορούσε να συνοψιστεί νοηματικά στους καρπούς που απολαμβάνουν το κράτος και το κεφάλαιο μετά τη σπορά μιας προπαγάνδας πολλών δεκαετιών. Δυστυχώς ή ευτυχώς, βέβαια, ένας πόλεμος υψηλής δημοσιότητας δεν μπορεί να διεκπεραιωθεί ασυζητητί: η κοινωνία πρέπει να έχει την ψευδαίσθηση ότι συμμετέχει, η εξουσία να καλύπτει το δημοκρατικό της έλλειμμα και να επιτυγχάνει παράλληλα μια εσωτερική ασφάλεια που αποδεικνύεται μια χρυσή λύση για τις περιόδους των κρίσεων, που μυρίζουν κοινωνική αστάθεια. Παράλληλα η απόσταση μεταξύ των κοινωνιών και των κυρίαρχων οφείλει να είναι διακριτή κι αυτό επιτυγχάνεται με την άμετρη επίδειξη δύναμης από τους δεύτερους. Μόνον ελάχιστοι επιτρέπεται να αντιδρούν εναντίον ενός λίγο-πολύ «δημόσιου πολέμου» και πολύ περισσότερο εναντίον του ίδιου του συστήματος καταβρόχθισης πολέμων, δηλ. τον καπιταλισμό. Για να δώσει κάποιος τους όρους ενός πολεμικού παιχνιδιού που έχει κιάλας κατασκευάσει πρέπει να μας δείξει το ταμπλό της διεξαγωγής των μαχών και να μας πείσει ότι αξίζει να βιώσουμε μια τέτοια περιπέτεια έστω και στη μικρογραφία της. Χρειάζεται, λοιπόν, μια βάση για να αρχίσουμε να συγκεντρωνόμαστε ο καθένας παίζοντας το ρόλο του, και επιπλέον, μια θεωρία ή ένα ιδεολόγημα για να δοκιμαστούμε πρακτικά πάνω σ' αυτό ώστε να το πιστέψουμε με περισσότερη ή όχι τόλμη. Το πολεμικό αυτό παιχνίδι βέβαια δεν μπορεί να αρέσει σε όλους αλλά υπάρχουν συνήθως κι άλλα παιχνίδια που μπορούν να απασχολήσουν σχεδόν όλους μας. Η ελεύθερη επιλογή αυτών των παιχνιδιών μπορεί να διασφαλιστεί από το δημοκρατικό μας πολίτευμα: ένα χεράκι θα βάλει και η αγία κατανάλωση. Το να γνωρίζεις όμως τους όρους ενός πολεμικού παιχνιδιού είναι παραπλήσιο με το να γνωρίζεις τα όρια του διαλόγου ή της κοινωνικής συναίνεσης, που θεωρείται απαραίτητο στάδιο μιας διαδικασίας στις δυτικές κοινωνίες όπου καταλήγει συνήθως στον **αληθινό πόλεμο**.

Θα μπορούσαμε να επιχειρήσουμε να ανιχνεύσουμε τις ιστορικές καταβολές αυτού που περίεργα ονομάστηκε «κοινωνική συναίνεση» ή να δούμε πως αυτό παίρνει νέες μορφές από εποχή σε εποχή, μιας και είναι ένα σημαντικό κεφάλαιο στο ζήτημα των καπιταλιστικών πολέμων. Όμως μια τέτοια ανάλυση θα χρειαζόταν αρκετό χώρο για να καλυφθεί το ζήτημα αυτό, άρα θα αρκестούμε σε λίγες μόνο γενικές επισημάνσεις. Καταρχήν στους πολέμους προκαπιταλιστικά όσο κι αν το κύριο όφελος των δύο ή τριών εμπόλεμων μερών ήταν τα οικονομικά κριτήρια ή η θέληση για έναν πιο μεγάλο «ζωτικό χώρο», οι δικαιο-

ολογίες γι αυτούς ποίκιλλαν: είτε χριζόνταν πόλεμοι θρησκευτικοί είτε απελευθερωτικοί κτλ. Μια ομοιότητα με τη σημερινή μορφή κοινωνικής συναίνεσης αρχίζουμε να βρίσκουμε όταν οι πόλεμοι πρέπει να έχουν και ηθική δικαιολόγηση. Δεν έχει νόημα όμως να επεκταθούμε στο προκαπιταλιστικό στάδιο μιας και οι κοινωνίες δεν απολάμβαναν τότε ούτε ένα συμπαγές κράτος, του οποίου όλοι αισθάνονταν οφειλές, ούτε κάποιο μηχανισμό ΜΜΕ και ούτε βέβαια τη σημερινή τεχνολογία. Μια τεχνολογία που μπορεί σήμερα να εξασφαλίσει σε κράτη όπως αυτά με τον ανώτερο στρατιωτικό εξοπλισμό να μην έχουν νεκρούς στους πολέμους, κάτι που αποσύρει και την αγωνία των συγγενών, των συμπατριωτών, των συνανθρώπων και βοηθά στην κοινωνική νομιμοποίηση μιας τέτοιας σύρραξης, στην οποία το κράτος «μας» έχει την υπεροχή και στην οποία οι άνθρωποι «μας» βρίσκονται στο σωστό στρατόπεδο. Από «κει και πέρα, ο καπιταλισμός που παγιάνει τα σύνορα κάθε έθνους φέρνει μαζί του έναν πιο φανατικό εθνικισμό/πατριωτισμό απ' ότι είχαμε προηγουμένως και το ώριμο καπιταλιστικό κράτος, σιγά-σιγά σε όλες τις χώρες της ευρώπης, αναλαμβάνει να τροφοδοτεί αυτόν τον εθνικισμό στα μυαλά των υπηκόων του. Η σημερινή ιστορική φάση είναι το τελευταίο τμήμα της περιόδου που ξεκίνησε από τον Ψυχρό Πόλεμο. Τότε ήταν που επιχειρήθηκε να δημιουργηθεί μια νέα Ιερή Συμμαχία που ωστόσο έπρεπε να αναθεωρήσει τις αξίες της (π.χ. «ζωτικός χώρος») που είχαν χαθεί μαζί με εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπινες ψυχές στον Α' και Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η δημοκρατία, η ειρήνη και εμμέσως πλην σαφώς ο αντικομμουνισμός ή τέλος πάντων η αντίθεση στο ανατολικό μπλοκ. Εκείνη την εποχή έγιναν και οι τελευταίες άμεσες αρπαχτές από την Αφρική, τη Λ. Αμερική και την Ασία που έληξαν εν μέρει από τους αντιπαικιοκρατικούς αγώνες. Έπειτα τα κυρίαρχα καπιταλιστικά ευρωπαϊκά κράτη αντεπιτέθηκαν μέσω μισθοφόρων, «ειρηνευτικών» δυνάμεων και εταιριών. Ήταν τότε που δημιουργήθηκε στις ηπα το Συμβούλιο Ιστορικού Σχεδιασμού και το FBI και άρχισαν οι μεγάλες γενικές απεργίες σε πολλές χώρες.

Σήμερα που το NATO αντιμετωπίζει την αντίφαση του να συμφιλιώνεται με την ρωσία και η ευρωπαϊκή ειρήνη επιτεύχθηκε για πάνω από πενήντα χρόνια πάνω στα πτώματα του λεγόμενου “τρίτου κόσμου” και των εσωτερικών ταξικών συγκρούσεων εχθροί χρίζονται διάφορες κοινωνικές τάσεις είτε αντιπαραγωγικές είτε αντισυστημικές καθώς και ολόκληρες χώρες που αποτελούν τροχοπέδη με τον έναν ή τον άλλο τρόπο στα γρανάζια του καπιταλιστικού συστήματος. Ο εχθρός λέγεται «τρομοκρατία» κι αυτό έχει τη σημασία του.

Παραπάνω διακρίναμε μια ειδοποιό διαφορά ανάμεσα στους δεκάδες πολέμους που λαμβάνουν χώρα αυτή τη στιγμή στον πλανήτη: υπάρχουν απ’ τη μια οι ευδιάκριτοι και πολυσυζητημένοι πόλεμοι (οι οποίοι είναι και ελάχιστοι κάθε χρόνο) που χρίζουν της κοινωνικής συναίνεσης· παράλληλα, υπάρχουν οι υπόλοιποι, οι αόρατοι*, οι οποίοι εντάσσονται στις απροκάλυπτες και άγριες αρπαχτές που κάνουν τα αφεντικά σε χώρες του λεγόμενου “τρίτου κόσμου” χωρίς εκεί να πέφτει λόγος σε κανέναν από τους δυτικούς υπηκόους, παρά μόνο στους ντόπιους προλετάριους, οι οποίοι και σφαγιάζονται και εξουθενώνονται κατά συρροή. Οι πόλεμοι ή οι βομβαρδισμοί ή οι λεγόμενες «χειρουργικές επεμβάσεις» που ανήκουν στην πρώτη κατηγορία είναι αυτοί που απολαμβάνουν όπως είναι φυσικό τη μέγιστη δημοσιότητα. Λέξεις όπως Ιράκ, Σαντάμ, Μπάαθ, ισλαμιστές, άραβες, κόλπος (και το σύνδρομό του), κούρδοι κτλ αποκτούν μια νέα σημασία και υπονοούν μια νεοαναγειρόμενη σημειολογική κατασκευή που θα χτιστεί με τον καιρό μέσα από άρθρα εφημερίδων, lifestyle αναφορών, ερωτήσεις τηλε-παιχνιδιών και ένα σύστημα που θα εντείνει τις προσπάθειές του μέχρι τον επικείμενο πόλεμο. Αυτή η δημοσιότητα αντλεί τις πηγές της από τα παγκόσμια μανιφέστο των κυρίαρχων καπιταλιστικών μπλοκ κυρίως και το πώς αυτά υλοποιούνται βήμα προς βήμα: Π.χ. όταν ο εχθρός είναι ο «κομμουνισμός» ή η «κα-

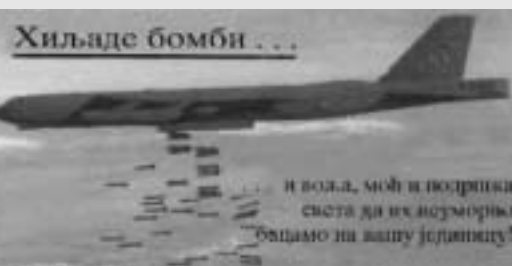
πιταλιστική Δύση», οι πόλεμοι που μαθαίνουμε είναι απ’ τη μια στη νικαράγουα και το βιετνάμ και απ’ την άλλη στην τσεχία και την ουγγαρία. Αυτή η δημοσιότητα όμως που δικαιολογείται λόγω του ότι περνάει από το μεγάλο δημοκρατικό χωνευτήρι των ΜΜΕ και τους κρότους δεν μπορεί να θεμελιωθεί μονομερώς.

Ένας κατ’ επίφαση αντίπαλος ή έστω ένας επισημοποιημένος συνομιλητής μπορεί και πρέπει να συμμετάσχει σε έναν τέτοιο διάλογο που έχει στηθεί εντός των ορίων που θέλουν οι πρώτοι. Αυτός ο δεύτερος ψευτο-αντίπαλος ποιος άλλος μπορεί να είναι σήμερα από την αριστερά, που με το «σκληρό λόγο» που αντέταξε στην εξουσία καταφέρνει να βάλει ένα λιθαράκι στη διαδικασία του πλήρους διαχωρισμού του προλεταριάτου. Η αντίδραση στον πόλεμο τμημάτων της ελληνικής αριστεράς παραμένει εγκλωβισμένη στον κλασικό αντιιμπεριαλισμό, ιδεολογικοποιώντας τον «πάγιο λαϊκό αντιαμερικανισμό» της ελληνικής κοινωνίας. Υπάρχει, δε, και η συνηθής δικαιολογία «φταίνε οι άλλοι» (εν προκειμένω οι Αμερικάνοι) που οδηγεί αφενός στη μοιρολατρία και αφετέρου στη συγκάλυψη του γεγονότος ότι ο πόλεμος αποτελεί συνέχεια και συνέπεια αυτού που αποκαλείται καθημερινή ζωή για το δυτικό κόσμο. Σ’ αυτό τον παγκόσμιο χώρο της «δημοκρατικής αντιπαράθεσης» τον διάλογο σημαίνουν λαϊκές σοφίες του στιλ «το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό», κυνικές οικονομικοκοινωνικές αναλύσεις των γερακιών, ανθρωπιστικές ρητορείες, μεταφυσικοί συμβολισμοί, καθημερινές ίντριγκες και άλλα υπέρσχα. Μια σταθερή βάση διαλόγου είναι το «διεθνές δίκαιο» αλλά ως πραγματικότητα παρουσιάζεται κι ο

«συναισθηματισμός»: μια καλή προοπτική είναι η «εξάρθρωση της τρομοκρατίας» αλλά και τα «ανθρώπινα δικαιώματα» είναι μια αλήθεια· μια «νόμιμη άμυνα» είναι μια αξιοπρεπής πρωτοβουλία αλλά και η «αμερικανική αλαζονεία» πρέπει να σταματήσει... Ένα κράμα επιχειρημάτων που συναντιούνται, συγκρούονται και ξανασυμφιλιώ-

ĐÂY PHỎNG PHÁO CỠ KHÔNG LỘ B.52

Σε άλλες περιπτώσεις η συναίνεση επιτυγχάνεται με πιο άμεσο—αν και κοινότοπο—τρόπο: φέγγ βολάν που ρίχνονταν στο βιε-ναμ, το Ιράκ και τη σερβία παράλληλα με τους βομβαρδισμούς, διαλαλώντας τη δυνατότητα για ρίψη “χιλιάδων βομβών”.

* Ο 21ος αιώνας μήκτε βρίσκεται σε ένοπλη σύρραξη το 1/3 των 193 κρατών του πλανήτη, ένα ποσοστό σχεδόν διπλάσιο από το αντίστοιχο της περιόδου του ψυχρού πολέμου

νονται μέσα στα όρια του ψεύτικου διαλόγου της κυριαρχίας. Όταν το θέαμα έχει πια κουράσει αρκετούς ώστε να βλέπουν live τους βομβαρδισμούς στην TV και να ψελλίζουν: «όλα για το πετρέλαιο γίνονται...» και «κωλοαμερικάνοι...» κατανοούμε γιατί η βία δεν είναι το κατάλληλο μέσο για να επιτύχει το κράτος την κοινωνική συναίνεση στον δυτικό κόσμο.

Αυτό βέβαια δεν αφορά σε όλους. Αντικαθεστωπικές ή έστω αρετικές φωνές πρέπει να αποκλειστούν με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο, χωρίς να απορρίπτεται η ωμή βία από τους κρατικούς μηχανισμούς καταστολής. Το κράτος κατά τα άλλα επιτελεί τα γνωστά του καθήκοντα μεταξύ των οποίων εν καιρώ πολέμου είναι η εθνική συσπείρωση και η δημιουργία ενός κλίματος φόβου που δρα καταλυτικά σε ευρείες κοινωνικές τάξεις. Επίσης μηχανισμοί κοντινοί στο κράτος όπως η εκκλησία και κάποιοι κύκλοι διανοουμένων σιγοντάρουν το ίδιο πολεμοχαρές τροπάριο πάνω στη μελωδία διαφορετικών θεωρητικών κατασκευασμάτων και αστυνομικών σεναρίων. Κλασικό παράδειγμα η στάση της δυτικής εκκλησίας κατά τη διάρκεια των πολέμων στο αφγανιστάν και άλλες μουσουλμανικές χώρες όπου δεν παρέλειψε να αρχίσει να αναμασά τα περι ισλαμικού φονταμενταλισμού και το πόσο επικίνδυνος είναι για τη χριστιανική καπιταλιστική αρμονία. Ωστόσο όλοι αυτοί οι θεοκεντρικοί αναχρονισμοί δεν τρομάζουν τώρα παρά ελάχιστα. Κι αυτό γιατί δεν μπορούν να συγκριθούν με τον συγκεκριμένο, απτό φόβο μιας πυρηνικής βόμβας π.χ. όπως συνέβαινε στον Ψυχρό Πόλεμο ή των όπλων NBC (πυρηνικά και βιολογικά-χημικά) που με τέτοια εμμονή κληνιάει το NATO και οι ηπα. Αυτός ο φόβος που αγγίζει τον καθένα είτε είναι συνειδητός πατριώτης είτε απλά κοιτάει μόνο τη δουλειά του χωρίς το ένα να αποκλείει το άλλο. Ένας φόβος που μπορεί να παλιότερα να ξόρκιζε ως εχθρό του τον κομμουνισμό ή τα ναρκωτικά* όμως τώρα ανησυχεί για την τρομοκρατία. Είναι ένας φόβος εθνικός που ανακηρύσσεται προσωπικός, παραλύει την κριτική ικανότητα του ατόμου μέσω ετομοπαράδοτων δογμάτων και καταστροφολογικών θεωριών. Περισσότερο να πούμε ότι σ' αυτή τη διαδικασία κοινωνικής συναίνεσης που δεν σταματά να ρίχνει τα δίχτυα της ποτέ, εκτός του επίσημου κράτους λαμβάνουν μέρος και όλες οι διακλαδώσεις του συστήματος παραγωγής θεάματος είτε αυτό λέγεται δημοσιογραφία είτε Χόλυγουντ. Είναι εύκολο να καταλάβουμε ότι αποτέλεσμα αυτού του φόβου είναι η δημιουργία δεκάδων προ-

βλημάτων που ποτέ δε χάνουν τη συνοχή και τη σύνδεσή τους υπό την απειλή της διάλυσης της πολυπόθητης εθνικής μάζας. Η Δουλειά, η Κατανάλωση και το Κέρδος είναι η άλλη όψη αυτού του νομίσματος. Κάπως έτσι κατανοούμε το πόσο δυσδιάκριτα μπορούμε να ξεχωρίσουμε σήμερα την εξουσία από ορισμένα κοινωνικά στρώματα και πως τα τελευταία εσωτερικεύουν τις αξίες της εξουσίας: βλέπε ΑΣΦΑΛΕΙΑ.

Τα ΜΜΕ που συνήθως αναλαμβάνουν το ρόλο του μπροστάριου στον τομέα της κοινωνικής συναίνεσης στους πολέμους υψηλής δημοσιότητας, συναινούν από μόνα τους, ως διαμεσολάβηση και εξουσία που αποτελούν, σε σχέση με τους υπόλοιπους πολέμους-ληηλασίες απλά με το να μην τους αναφέρουν. Κατά τα άλλα η διαστρέβλωση, η κατασκευή ειδήσεων και η χειραγώγηση αποτελούν κάποιες από τις συνηθέστερες λειτουργίες τους. Κλασικό παράδειγμα ο βομβαρδισμός της σερβίας το 1999 όπου αμφότερα τα αγγλοαμερικανικά και ελληνικά ΜΜΕ οργίασαν εκμεταλλευόμενα το κλίμα των αλληλοεξοντωτικών εθνικισμών**. Ενδιαφέρον και σχετικά πρόσφατο δείγμα κοινωνικής συναίνεσης είναι η περιφημη δημοσκοπήση, λίγο πριν και κατά τη διάρκεια του πολέμου που ως κατασκευασμένο τριπ χρησιμοποιείται στη διαδικασία του προαναφερθέντος διαλόγου κοινωνίας και εξουσίας. Η δημοσκοπήση, άλλο ένα δημοκρατικό μέσο, μπορεί να αντικαταστήσει ορισμένες φορές και τον προαναφερθέντα σάπιο διάλογο, δίνει το τελικό ΟΚ σε πολεμικές χειρουργικές επεμβάσεις και δίνει τροφή σε διάφορα κουτσομπολιόστικα σχόλια σε σχέση με ολόκληρους λαούς με σαφή στόχο τα εθνικιστικά μίσση και τις μικροαστικές προκαταλήψεις***. Τα ΜΜΕ λοιπόν αναλαμβάνουν να φιλοξενήσουν στη δική τους έδρα τη διεξαγωγή του διαλόγου βάζοντας κι ένα λιθαράκι από μόνα τους στην οριοθέτηση του επιτρεπτού λόγου αλλά και στην (ανα)παράγωγή και επιβολή έτοιμων επιχειρημάτων. Ωστόσο δεν ξεχνούν τη δική τους σημαντική συμβολή στον τομέα της ψυχαγωγίας τον οποίο συνδυάζουν με τα άνωθεν: προβάλλοντας live αποκλειστικά τους βομβαρδισμούς, δίνοντας έναν χολιγουντιανό τόνο στα γεγονότα και κάνοντας λόγο για τους ήρωες reporters τους, οι οποίοι αφηφούν κάθε τόσο τις βόμβες των αφεντικών τους κι ορμούν κάθε τόσο στο κνημί της ζεστής είδησης πάνω στα ματωμένα πτώματα... Πτώματα για τα οποία η κυρίαρχη τάξη επιφυλάσσει a priori το χαρτακι «άμαχος πληθυσμός» αντιπαράβάλλοντάς τον με τους «καθαρούς στόχους» που χτυπιούνται από τις έξυπνες βόμβες και οι οποί-

* η αντικομμουνιστική εκστρατεία κηρύχθηκε από τις ηπα και διάφορες ευρωπαϊκές χώρες από τον ψυχρό πόλεμο και έπειτα και διετάχθηκε κυρίως από τις ηπα εναντίον βιετνάμ, β. κορέας, νικαράγουα, κούβας κ.α. και η εκστρατεία κατά των ναρκωτικών επίσης από τις ηπα το 1989 επί Μπους με κυρίως θύματα χώρες της Λατινικής Αμερικής όπως η Κολομβία αλλά και χώρες της Ασίας όπως Βιρμανία, αφγανιστάν κτλ.

** Δες και μεταξύ άλλων αναλυτικά παραδείγματα από το βιβλίο του Τ. Φωτόπουλου "Η Νέα Τάξη στα Βαλκάνια" στο κεφάλαιο που αφιερώνει για τα αγγλικά ΜΜΕ.

*** Για παράδειγμα οι δημοσκοπήσεις που εμφανίστηκαν το 1999 στην Ελλάδα εμφανίζοντας τον «ελληνικό λαό» να διαφωνεί κατά 90% στην επέμβαση του NATO στη σερβία, αναδεικνύοντας την πολυτιμή μας συμπαγή εθνική μάζα με τα γενναία χαρακτηριστικά του ανθρωπισμού της.

οι βέβαια στη σεργβία έτυχε να είναι απλά ένα αρκετά μεγάλο εργατικό δυναμικό που πήρε το μάθημα μια και καλή αλλά και κάποιες προβληματικές επιχειρήσεις και όχι επιτυχημένες πολυεθνικές (δες παραπάνω). Οι καθαροί στόχοι και η παραφιλολογία τους αναπαράγεται στο μέγιστο από τα ΜΜΕ που όπως και να το κάνουμε έχουν συνήθως έναν πιο κόσμιο και συγκαλυμμένο τρόπο να τα λένε, εάν τα συγκρίνουμε με τις συνεντεύξεις των φίλων των αμερικανοευρωπαίων γερακιών (δες τη συνέντευξη Σμούκκερ).

Εναντίον όλου αυτού του κυκλώματος της προπαγάνδας της κυριαρχίας ορθώνονται μέσα στους καιρούς φωνές αιρετικές χωρίς να

Παράρτημα 2: Το πετρέλαιο ως μέσο ταξικής κυριαρχίας

Το πετρέλαιο αποτελεί το πιο σημαντικό ενεργειακό υλικό για την λειτουργία του καπιταλισμού και ο έλεγχος της ροής και της τιμής του είναι μια δυναμική πηγή πολιτικής δύναμης καθώς και σημαντική πηγή κερδών.

Από την πρώτη στιγμή που βγήκε στην επιφάνεια της γης, με τεχνητά μέσα (1859 στην αμερική) τοποθετήθηκε στο επίκεντρο των καπιταλιστικών σχεδιασμών. Παρακολουθώντας την ιστορία της χρήσης του διαπιστώνουμε πως συνδέεται με την ιστορία του καπιταλισμού. Από τα τέλη του 19^{ου} - αρχές 20^{ου} αιώνα αρχίζει να εκποτίζει τον άνθρωπο ως βασική πηγή ενέργειας. Η τεχνική οργάνωση της παραγωγής και η σύνθεση της εργατικής τάξης συνδέονται με την μετάβαση από τον άνθρακα στο πετρέλαιο.

Το 1890 ο Χένρι Φόρντ αξιοποιεί τα πρώτα αυτοκίνητα εσωτερικής καύσης. Στην διάρκεια του Β' παγκοσμίου πολέμου παίζουν καθοριστικό ρόλο τα τανκς και τα αεροπλάνα. Μετά τον πόλεμο ολόκληρη η οικονομία και η κουλτούρα στις ηπα στηρίχθηκε πάνω στο πετρέλαιο*, με την ανάπτυξη της βιομηχανίας αυτοκινήτων και της βιομηχανίας παραγωγής προϊόντων πετρελαίου. Την περίοδο αυτή ολοκληρώνεται και η εδραίωση της χρήσης του πετρελαίου έναντι του άνθρακα.

Από την πλευρά της παραγωγικής διαδικασίας ένα νέο μοντέλο παραγωγής εμφανίζεται: ο «φορντισμός» με την μαζική παραγωγή αυτοκινήτων και την αλυσίδα συναρμολόγησης, ενώ από την πλευρά της σύνθεσης της εργατικής τάξης, μια νέα μορφή έρχεται να αντικαταστήσει τους αποδυναμωμένους πλέον ανθρακωρύχους, που συνιστούσαν το πιο επαναστατικό κομμάτι της εργατικής τάξης του 19^{ου} αιώνα. Είναι ο εργάτης-μάζα των μεγάλων αυτοκινητοβιομηχανιών.

έχουν πλήρη συνείδηση του ιστορικοπολιτικού γίνεσθαι και άλλες φορές ακούγεται ένας ριζοσπαστικός, ευθέως αντισυστημικός αντίλογος που δε δέχεται να συμμετάσχει στον διάλογο της κυριαρχίας. Πέρα όμως από τους όσους έχουν να αντιμετωπίσουν αυτοί που δεν αναπαράγουν σημεία και εικόνες της κυριαρχίας έχουν σήμερα ένα ακόμη χρέος, να μην πνιγούν μέσα σε ανίερές συμμαχίες όπου θα χρησιμοποιηθούν ως δεκανίκια της επαγγελματικής συστημικής αριστεράς και άλλων καλοθελητών και να πραγματώσουν έτσι την έννοια του «εσωτερικού εχθρού» στα σπλάχνα του καπιταλιστικού συστήματος, σε όλα τα επίπεδα.

Στην φάση αυτή της καπιταλιστικής ανάπτυξης, οι σχεδιασμοί του κεφαλαίου απαιτούν από την μια φτηνό** πετρέλαιο για την κίνηση των βιομηχανιών και του τεράστιου αριθμού αυτοκινήτων και από την άλλη υψηλούς μισθούς των εργατών-καταναλωτών για να εξασφαλίζεται η αυξημένη παραγωγικότητα και η απορρόφηση χιλιάδων καταναλωτικών προϊόντων. Η ρύθμιση αυτή –κεϋνσιανική ρύθμιση– η οποία ευνοούσε τις αυξήσεις μισθών προς αύξηση της παραγωγικότητας τερατίστηκε στις δεκαετίες '60-'70, ως αποτέλεσμα της διαλεκτικής κίνησης των κοινωνικών αγώνων και της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης. Το «κοινωνικό κράτος» του Κένυς μεταστράφηκε σε «αντικοινωνικό». Έπληξε τους εργαζομένους με περικοπές των κοινωνικών δαπανών και με μειώσεις των πραγματικών μισθών. Ένα μέσο που χρησιμοποιήθηκε ήταν και το πετρέλαιο, η αύξηση της τιμής του οποίου (1^η ενεργειακή κρίση, 1973) οδήγησε τις οικονομίες της δύσης σε αύξηση του πληθωρισμού, αφού το πετρέλαιο είναι το εμπόρευμα εκείνο που συμμετέχει στην παραγωγή του μεγαλύτερου ποσοστού των εμπορευμάτων, επηρεάζοντας τις τιμές, τα κέρδη και τους μισθούς. Μειώθηκε έτσι το εισόδημα των εργαζομένων ενώ ευνοήθηκαν οι μεγάλες δυτικές πετρελαϊκές εταιρείες οι οποίες έσπρωξαν το νέο συσσωρευμένο κεφάλαιο σε νέες επενδύσεις (στροφή προς το πετρέλαιο της Βόρειας θάλασσας και της αλάσκας και ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας, λόγω του αραβικού εμπάργκο το 1973).

Ο τρόπος με τον οποίο η τιμή του πετρελαίου επηρεάζει τις ταξικές σχέσεις στις πετρελαιοπαραγωγές χώρες της μ. ανατολής αναλύεται στο τρίτο μέρος.

* Η κατασκευή αγωγών μεταφοράς πετρελαίου στη μ. ανατολή η ίδρυση του κράτους του ισραήλ, η κατασκευή δρόμων ταχείας κυκλοφορίας, η αντικατάσταση των μηχανών άνθρακα από νηζελωμχανές, στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα. Όλα δείχνουν την μετάβαση που συντελείται από τον άνθρακα στο πετρέλαιο.

** Η σταθερά χαμηλή τιμή του πετρελαίου μπορούσε να εξασφαλιστεί, δεδομένου, ότι την εποχή εκείνη το σύνολο των παγκοσμίων αποθεμάτων ανήκε στις «επτά αδελφές» οι οποίες κατείχαν τεράστιες εκτάσεις γης στη μ. ανατολή, πληρώνοντας έναν τυπικό φόρο στις κυβερνήσεις.

ΜΕΡΟΣ Γ΄
"ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ" ΤΩΝ ΤΑΞΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

σελίδες 26-37

ΜΕΡΟΣ Δ΄
ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΟΥ ΙΡΑΚ

σελίδες 38-48

"ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ" ΤΩΝ ΤΑΞΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80 ξέσπασαν οι πλέον άγριες μορφές αγώνα ενάντια στα μέτρα λιτότητας και τις οδηγίες του ΔΝΤ.

Ο τωρινός “εχθρός” του “πολιτισμένου κόσμου” έχει λίγο πολύ προσδιοριστεί (;). Το όνομά του; ισλαμικός φονταμενταλισμός, ιράκ, ιράν και ο κατάλογος δεν έχει τελειωμό, αλλά πολύ μέλλον. Ένας εχθρός, ο οποίος όπως φαίνεται εδαφικοποιείται στην ευρύτερη περιοχή της μέσης ανατολής. Μια περιοχή, η οποία είναι παγκοσμίως γνωστή για τα πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου που διαθέτει. Παράλληλα, όμως, είναι και μια περιοχή με ένα πλούσιο ιστορικό εξεγέρσεων και κοινωνικών αγώνων που στο παρελθόν έθεσαν σε κρίση τα τοπικά καθεστώτα. Μόνο στο παρελθόν; Οι κυρίαρχοι έτσι θέλουν να ελπίζουν...

Ας γίνουμε, όμως, πιο συγκεκριμένοι. Θα ξεκινήσουμε λίγο ανάποδα, ίσως, με το συμπέρασμα της ανάλυσης. Οι κοινωνίες των χωρών αυτών δεν βρίσκονται σε προεπαναστατική περίοδο. Κι αυτό το λέμε διότι σε αρκετές αριστερές αναλύσεις που βρήκαμε για το θέμα ενυπάρχει η τάση μια κινητοποίηση να θεωρείται ο προάγγελος της επανάστασης. Αυτό όμως που βλέπουμε να υπάρχει είναι μια σχετική κοινωνική αστάθεια, η οποία απαιτεί (;) αλλαγές στη δομή των τοπικών καθεστώτων, ώστε να συνεχιστεί απρόσκοπτα η συσσώρευση κεφαλαίου. Εδώ, ας μην ξεχνάμε πως οι επενδύσεις που σχετίζονται με την πετρελαϊκή βιομηχανία (παλιότερες και μελλοντικές) απαιτούν ιδιαίτερη σταθερότητα. Περισσότερα, όμως, παρακάτω.

Αρχικά θα ξεκινήσουμε –λίγο αυθαίρετα είναι η αλήθεια– με την μελέτη εξεγέρσεων που ξεκίνησαν στην περιοχή στα τέλη του '80 και το ρόλο του πολέμου του κόλπου σε σχέση με αυτές, κι έπειτα θα περάσουμε στη σκιαγράφηση των κοινωνικών συνθηκών στις χώρες αυτές στη δεκαετία του '90 ως και σήμερα.

Έχουμε και λέμε λοιπόν:

Ιστορικό των κοινωνικών αγώνων

Μέσα στην δεκαετία του '80 οι κοινωνίες των αραβικών πετρελαιοπαραγωγών (π-π) κρατών και όχι μόνο διέρχονται μια περίοδο έντονης λιτότητας εν μέσω χαμηλών τιμών πετρελαίου. (Άλλωστε, ας μην ξεχνάμε ότι για τις χώρες των οποίων το μοναδικό εξαγωγίμο προϊόν είναι το πετρέλαιο, η μειωμένη τιμή του σημαίνει πρακτικά μειωμένα κρατικά έσοδα.) Αυξήσεις τιμών, μειωμένοι μισθοί, περικοπές στις δημόσιες υπηρεσίες, ιδιωτικοποιήσεις και απολύσεις ήταν κάποια μόνο από τα μέτρα λιτότητας που έπρεπε να εφαρμόσουν οι κυβερνήσεις των κρατών αυτών σύμφωνα και με τις οδηγίες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου -ΔΝΤ (για τα προγράμματα λιτότητας –ή αλλιώς ΠΔΠ–, το χρέος και το ΔΝΤ μιλήσαμε ήδη παραπάνω).

Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80 ξέσπασαν οι πλέον άγριες μορφές αγώνα ενάντια στα μέτρα λιτότητας και τις οδηγίες του ΔΝΤ. Απεργίες, διαδηλώσεις και συγκρούσεις απείλησαν τα καθεστώτα π-π κρατών σε Αφρική, μέση ανατολή, και Λατινική Αμερική. Προς μεγάλη απογοήτευση ντόπιων και διεθνών αφεντικών οι οξυμένες κοινωνικές αντιστάσεις στάθηκαν εμπόδιο στα σχέδιά τους.

Οι εξεγέρσεις ξεκίνησαν στην αλγερία το φθινόπωρο του 1988 με την απεργία των εργατών σε αερομεταφορές, βιομηχανία, ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες ως ένδειξη διαμαρτυρίας στις συνεχιζόμενες απολύσεις. Η κυβέρνηση απάντησε με ένα νέο πρόγραμμα λιτότητας. Και τότε άρχισε το “γλέντι”. Χιλιάδες άνθρωποι, κυρίως νεολαία, ξεχύθησαν

στους δρόμους, καίγοντας κυβερνητικά κτίρια και λεηλατώντας μαγαζιά. Η νέα απάντηση του καθεστώτος ήταν εξίσου βίαιη: ο στρατός δολοφόνησε 300 διαδηλωτές, τραυμάτισε τουλάχιστον 1000, ενώ 3000 ήταν οι συλλήψεις. Στις εκλογές του 1990 οι “ριζοσπάστες ισλαμιστές” ανέβηκαν μέσω εκλογών στην εξουσία, εκμεταλλευόμενοι την κοινωνική δυσαρέσκεια. Η έκρυθμη κατάσταση συνεχίστηκε ως το 1992, όταν ένα στρατιωτικό πραξικόπημα επιχείρησε να επιβάλλει την εσωτερική σταθερότητα.

Έπειτα, ήρθε η σειρά της βενεζουέλας, που ήταν απ’ τους κυριότερους εξαγωγείς πετρελαίου στις ηπα. Οι μισθοί τα τελευταία χρόνια έπεφταν κατά 40%, οι τιμές βασικών εμπορευμάτων ανέβαιναν σταθερά κι έτσι το Φεβρουάριο του 1989 ήρθε η σειρά κι αυτού του καθεστώτος να βιώσει την πίεση μιας έντονης κοινωνικής εξέγερσης. Το σενάριο ήταν και σε αυτήν την περίπτωση εξαιρετικά παρόμοιο. Στρατός και αστυνομία σκότωσαν και συνέλαβαν εκατοντάδες διαδηλωτών, ενώ ένα στρατιωτικό πραξικόπημα έλαβε χώρα το 1992.

Για να μην πολυλογούμε, λίγο πολύ παρόμοια ήταν η κατάσταση σε πολλά π-π κράτη: διαδηλώσεις στο κουβέιτ, εξεγέρσεις στην ιορδανία ή ο θάνατος 1500 προσκνητηών στη Μέκκα ήταν γεγονότα που λίγα προσέφεραν στην “αξιοπιστία” και τη σταθερότητα των τοπικών καθεστώτων. Ειδικά στις χώρες της μ. ανατολής, οι εξεγερμένοι εμπνέονταν άμεσα από την παλαιστινιακή εξέγερση (ιντιφάντα) που ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 1987. Εδώ έχει σημασία να δει κανείς το ρόλο και τη σύνδεση της ιντιφάντα με τα ιδεώδη του παναραβισμού, της αίσθησης της κοινής μοίρας και ενότητας των αράβων. Κάτι τέτοιο όμως ξεπερνά κατά πολύ τους στόχους αυτού του κειμένου.

Ειδικά στις χώρες της μ. ανατολής, οι εξεγερμένοι εμπνέονταν άμεσα από την παλαιστινιακή εξέγερση (ιντιφάντα) που ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 1987.

Ιράκ και πόλεμος του κόλπου ή πως τα αφεντικά είναι πρόθυμα να συμμαχήσουν για να αντιμετωπίσουν μια προλεταριακή εξέγερση

Στα τέλη του ‘80 το ιράκ εξέρχεται από τη δίνη ενός οκταετούς πολέμου με το ιράν (1980-1988). Ενός πολέμου ο οποίος είχε συνέπειες για τους πληθυσμούς και των δύο χωρών: θάνατος, αύξηση της στρατιωτικοποίησης και της αστυνόμευσης, χειροτέρευση του επιπέδου ζωής κτλ.

Παράλληλα, η οικονομική στρατηγική του καθεστώτος τις δεκαετίες του ‘70 και ‘80 ήταν η λεγόμενη “guns and butter” (= “όπλα και βούτυρο”). Με άλλα λόγια, συνδυάζονταν ταυτόχρονα η αυστηρή κοινωνική επιτήρηση με σχετικά υψηλές κρατικές παροχές, με ένα εκτεταμένο κράτος πρόνοιας που εξασφάλιζε σχετικά ικανοποιητικές συνθήκες ζωής στον πληθυσμό. Η κύρια πηγή εσόδων του καθεστώτος ήταν από τις εξαγωγές πετρελαίου, που αποτελούσαν άλλωστε το 95% των εσόδων από εξαγωγές. Έτσι το καθεστώς μπορούσε να προσφέρει ευκαιρίες οικονομικής και κοινωνικής ανόδου σε πολλά κοινωνικά στρώματα εις βάρος των φτωχών των πόλεων και των μεταναστών.

Η πτώση, όμως, των τιμών του πετρελαίου στα μέσα του ‘80 σήμαινε μειωμένα έσοδα, θέτοντας σε κρίση το υπάρχον κοινωνικό συμβόλαιο. Η συνταγή και σε αυτήν την περίπτωση ήταν η γνωστή: ιδιωτικοποιήσεις, λιτότητα, κόψιμο των κρατικών παροχών, κάτι που μπορεί να σήμαινε την πολιτική αυτοκτονία του καθεστώτος. Έτσι, απ’ το 1987 ο Σαντάμ άρχισε να εφαρμόζει τα προτεινόμενα μέτρα λιτότητας του ΔΝΤ, ξεκινώντας το πιο φιλόδοξο σχέδιο ιδιωτικοποιήσεων στον “αναπτυσσόμενο” κόσμο. Μέχρι το 1990 όμως τα σχέδια αυτά είχαν καταλήξει σε πλήρη αποτυχία, λόγω του φόβου του καθεστώτος για μια ενδεχόμενη όξυνση της κοι-

Αυτό που δεν είναι γνωστό είναι ότι ο αμερικανικός στρατός σε συνεργασία με το ιρακινό κράτος επιτέθηκαν σε τμήματα του ιρακινού προλεταριάτου και λιποτακτών στρατιωτών, που εξεγέρθηκαν ενάντια στο ιρακινό καθεστώς κατά τη διάρκεια του πολέμου

22. Γιατί επιβλήθηκε το εμπάργκο; Για να “τιμωρηθεί” ο Σαντάμ; Φυσικά όχι. Και ο πόλεμος και το εμπάργκο ουσιαστικά ισχυροποίησαν το ιρακινό καθεστώς, πειθαρχώντας και διαλύοντας το ιρακινό προλεταριάτο, το οποίο αντιστεκόταν τα προηγούμενα χρόνια (βλ. μέρος Δ', παράρτημα 2). Προχωρώντας το παραπάνω σκεπτικό, μπορούμε να πούμε ότι η επιβολή του εμπάργκο ήταν ένα “πείραμα”. Ένα πείραμα του σε τι σημείο μπορεί να υποτιμηθεί η ζωή των προλεταρίων. Με άλλα λόγια, ένα πείραμα παραγωγής πετρελαίου με σκλάβους και όχι με εργάτες, που μπορεί να διεκδικούν και να εξεγείρονται. Περαιτέρω ανάλυση για το εμπάργκο υπάρχει στη συνέχεια της μπροσούρας.

23. Αποκαλυπτικό εδώ είναι το εξής: κατά τη διάρκεια του πολέμου χιλιάδες ιρανοί εργάτες πετρελαίου απήγγησαν ζητώντας αύξηση μισθών, εγγυήσεις για στέγαση και τροφή και αλλαγές στους εργασιακούς νόμους. Η κυβέρνηση του Ιράν ζήτησε απ' τους εργάτες να σταματήσουν την απεργία με πρόσχημα την εθνική ασφάλεια, αφού όπως έλεγε ακριβώς δίπλα από τα σύνορα του Ιράν διεξαγόταν πόλεμος

ωνομικής οργής. Οι μισθοί συνέχισαν να αυξάνονται, ιδιωτικές επενδύσεις δεν πραγματοποιούνταν, οι ιδιωτικοποιήσεις δεν προχωρούσαν, ενώ η εργασία παρέμενε σχετικά προστατευμένη.

Σαν μια προσπάθεια διεξόδου απ' το αδιέξοδο, το ιρακινό κράτος επιδίωξε την αύξηση των τιμών του πετρελαίου σε συνεδρίαση του OPEC το καλοκαίρι του '90, συναντώντας την άρνηση της σαουδικής αραβίας, η οποία και επικράτησε. Έτσι, η ιρακινή κυβέρνηση οδηγήθηκε λίγο πολύ αναπόφευκτα στην εισβολή στο κουβέιτ επιδιώκοντας δύο άμεσους στόχους: πρώτον στην ακύρωση ενός υψηλού χρέους προς το κουβέιτ 40 δις. δολαρίων και δεύτερον την προσάρτηση των πλούσιων πετρελαϊκών του κοιτασμάτων. Αυτό πρακτικά σήμαινε περισσότερο πετρέλαιο προς εξαγωγή άρα και περισσότερα κρατικά έσοδα, ώστε να διατηρηθεί το υπάρχον καθεστώς.

Μετά τα υπόλοιπα είναι λίγο πολύ γνωστά. Με πρόσχημα την εισβολή, το αμερικανικό κράτος ξεκίνησε τους βομβαρδισμούς στο Ιράκ τον Ιανουάριο του '91 και τη χειροσάια επέμβαση την άνοιξη. Αυτό που δεν είναι γνωστό είναι ότι ο αμερικανικός στρατός σε συνεργασία με το ιρακινό κράτος επιτέθηκαν σε τμήματα του ιρακινού προλεταριάτου και λιποτακτών στρατιωτών, που εξεγέρθηκαν ενάντια στο ιρακινό καθεστώς κατά τη διάρκεια του πολέμου. (βλ. μέρος Δ', παράρτημα 2, σελ. 44)

Ο πόλεμος αυτός είχε απτά αποτελέσματα όχι μόνο στο Ιράκ, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της μ. ανατολής.

Οι βόμβες κατέστρεψαν κτίρια, δρόμους, εργοστάσια, συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης. Ο στόχος τους ήταν ουσιαστικά η καταστροφή των οικονομικών και κοινωνικών δομών της χώρας. Έτσι, το ιρακινό καθεστώς έβγαине ενισχυμένο απ' αυτόν τον πόλεμο με το προλεταριάτο εξασθελωμένο, πειθαρχημένο και αδύναμο να προβάλλει την αντίσταση του τέλους του '80. Το εμπάργκο²² μάλιστα που επιβλήθηκε μετά τον πόλεμο συνέτεινε στην εξά-

πλωση του θανάτου και της εξαθλίωσης ανάμεσα στον ιρακινό πληθυσμό.

Όσον αφορά τα γειτονικά κράτη, οι συνέπειες του πολέμου ήταν σε μεγάλο βαθμό συμβολικές. Συμβόλιζαν το τι θα μπορούσαν να υποστούν οι προλεταριοί των χωρών αυτών αν δεν υποτάσσονταν στα κελεύσματα του ΔΝΤ και τους νόμους των κυβερνήσεών τους²³. Οι συνέπειες, όμως, ήταν εξίσου υλικές. Ο πόλεμος έδωσε σε πολλά αραβικά κράτη το έναυσμα για μεγαλύτερη στρατιωτικοποίηση και για την αναδιάταξη του προλεταριάτου τους. Στο κουβέιτ οι αποσταθεροποιητικές τάσεις των προηγούμενων χρόνων εξαφανίστηκαν. Επίσης, τα περισσότερα αραβικά π-π κράτη επιδόθηκαν σε μαζικές απελάσεις αράβων μεταναστών που εργάζονταν στην βιομηχανία πετρελαίου. Κυρίως απελάθηκαν παλαιστίνιοι και υεμένιοι μετανάστες που ήταν από τα πιο μαχητικά κομμάτια των εργατικών τάξεων των χωρών αυτών και απασχολούνταν σε ανειδίκευτες ή ημι-ειδικευμένες θέσεις. Αυτοί αντικαταστάθηκαν από εργάτες προερχόμενους από χώρες της Νότιας και ΝΑ Ασίας (κυρίως ινδοί, φιλιπινέζοι, πακιστανοί κτλ.), οι οποίοι λόγω της μη αραβικής καταγωγής τους ήταν πιο δύσκολο να ενσωματωθούν στις αραβικές κοινωνίες και άρα πιο εύκολο να χειραγωγηθούν και να πειθαρχηθούν.

Βέβαια, το παρόν τμήμα της ανάλυσης μας θα είναι αρκετά ελλειπές αν δεν αναφερθούμε σε μία ακόμη παράμετρο όλων αυτών των γεγονότων, η οποία θα μπορούσε να συνοψιστεί στο ερώτημα:

Προς τι όλες αυτές οι πολεμοχαρείς ενέργειες των αφεντικών; ή αλλιώς τα εγκαίρια ενός νέου επενδυτικού boom

Το ερώτημα αυτό έχει εν μέρει απαντηθεί με βάση όσα έχουμε πει παραπάνω. Δηλαδή η καταστολή κοινωνικών αγώνων και εξεγέρσεων που απειλούν την καπιταλιστική συσσώρευση αποτελούν ούτως ή άλλως μία μόνιμη σταθερά

των ενεργειών της εξουσίας. Ποιες ήταν όμως οι ιδιαίτερες συνθήκες και τα ευρύτερα σχέδια για την περιοχή τα οποία οδήγησαν στις συγκεκριμένες απαντήσεις εκ μέρους των αφεντικών; Για να δούμε, λοιπόν, ποια είναι τα δεδομένα.

Η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων στα τέλη του '80 (άρα) και η κατάρρευση της κρατικής ιδιοκτησίας των πετρελαιοφόρων εδαφών στις χώρες αυτές άνοιξε νέους ορίζοντες για επενδύσεις. Επίσης, κάτι τέτοιο είδαμε ότι άρχισε να εφαρμόζεται στα κράτη του ΟΠΕΚ, όπου άρχισαν να προωθούνται ιδιωτικοποιήσεις. Παράλληλα, παρατηρούνταν μείωση της παραγωγικότητας στις πετρελαϊκές βιομηχανίες, οπότε ήταν αναγκαία μια αναδιάρθρωση των δομών προς το παραγωγικότερον. Όλα αυτά συνέτειναν στο εξής συμπέρασμα: χρειάζονται χρήματα. Που θα βρίσκονταν όμως αυτά;

Η πολιτική των χαμηλών τιμών πετρελαίου είχε από τη μία θετικά αποτελέσματα για τα αφεντικά λόγω του χτυπήματος των κοινωνικών/εργατικών κατακτήσεων-προνομίων, από την άλλη όμως σήμαινε μειωμένα έσοδα για τις πετρελαϊκές εταιρείες (ιδιωτικές και κρατικές). Γι' αυτό το λόγο, οι τιμές του πετρελαίου έπρεπε να αυξηθούν, παράλληλα με την αύξηση της καταστολής, έτσι ώστε οι αυξημένες τιμές (=αυξημένα έσοδα) να σημαίνουν περισσότερες επενδύσεις, και άρα μεγαλύτερη παραγωγικότητα/κερδοφορία, και όχι περισσότερα χρήματα στις τσέπες των προλετάρων. Αυτό είδαμε πως επιτεύχθηκε: βομβαρδισμοί, περισσότερη αστυνομία, δολοφονίες διαδηλωτών, απελάσεις μεταναστών, πραξικοπήματα κτλ.²⁴

Τα κράτη του κόλπου (και όχι μόνο) μέσα στη δεκαετία του '90

(βλ. και παράρτημα 1, σελ. 36)

Παρακάτω, θα προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε την ιστορία και το πεδίο των ταξικών σχέσεων στα αραβικά κράτη της μ. ανατολής, με ιδιαίτερη προσοχή σε σ.α.α.β. (ως η σημα-

ντικότερη περιφερειακή δύναμη στην περιοχή), σε ιράκ (για ευνόητους λόγους) κτλ.:

συρία

Η σημερινή συρία κηρύσσει την ανεξαρτησία της στις 1^η Γενάρη 1944 μετά από 25 χρόνια υπό γαλλική εντολή. Δεκάδες πραξικοπήματα γίνονται ώσπου να αναλάβει την εξουσία με πραξικόπημα (βέβαια) ο Ασσάντ το 1970. Τη δεκαετία του 1960 έρχεται παγκοσμίως πρώτη σε αριθμό πραξικοπημάτων. Ο Ασσάντ κυβερνά με απολυταρχικό τρόπο και διαθέτει μικρή αποδοχή μέσα στη συριακή κοινωνία, κυρίως από τις θρησκευτικές μειονότητες των αλαουιτών και των χριστιανών (αράβων και μη), σύνολο δηλ. 8-10% του πληθυσμού. Ο λεγόμενος νεομπαθισμός²⁵ του Άσσαντ έχει αποκηρυχθεί από τον Michel Aflaq τον ιδρυτή του μπααθισμού. Η δομή του εσωτερικού της συρίας χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη εννέα «αγροπόλεων» που διαθέτουν αυτόνομα. Μεγαλύτερη είναι η Δαμασκός. Παλιότερα κυρίαρχη θρησκευτική ομάδα ήταν οι σουνίτες, που αποτελούν το 75% του πληθυσμού, αλλά υπό του Άσσαντ βρίσκονται υπό καταπίεση. Σήμερα ευνοούμενη θρησκευτική μειονότητα είναι οι αλαουίτες, που είναι σιιτική ισραηλική αίρεση.

Τα τέλη της δεκαετίας του 1950 η συρία ενώθηκε με την αίγυπτο (ηνωμένη αραβική δημοκρατία) στο πλαίσιο ένωσης των ρευμάτων του μπααθισμού και του άλλου παναραβικού πόλου του νασσερισμού. Γρήγορα όμως ξεναχωρίζουν τα δύο κράτη. Ακολουθούν αλληπάλλληλα πραξικοπήματα από αλαουίτες, δρούζους, ισραηλίτες ώσπου να επικρατήσει στις 13 Νοέμβρη 1970 ο αλαουίτης Άσσαντ. Η ανεπίσημη ομάδα των βασικών συνεργατών του Άσσαντ, η γνωστή τζάμαα, είναι επιφορτισμένη με την διαφύλαξη του καθεστώτος και τον έλεγχο της χώρας μέσω της καταστολής. Ο Άσσαντ πήρε μέτρα υπέρ των μεσαίων κοινωνικών τάξεων, ενθάρρυνε την ιδιωτική πρωτοβουλία, τόνωσε την απασχόληση, χαμήλωσε τους φόρους και ανέβασε τους μισθούς.

24. Έτσι, οι νέες επενδύσεις εν μέσω αυξανόμενης φτώχειας ήταν γεγονός (ορισμένα παραδείγματα παρακάτω):

- η βενεζουέλα το '91 ξεκινούσε ένα πεντάχρονο σχέδιο ανάπτυξης του πετρελαϊκού τομέα, ύψους 48 δισ. δολαρίων
- το ιράν ξεκίνησε το 1992 ένα πρόγραμμα αξίας 2 δισ. δολαρίων για αύξηση της παραγωγής κατά ένα εκατομμύριο βαρέλια την ημέρα
- η σαουδική αραβία στις αρχές του '90 σχεδίαζε την επένδυση 15 δισ. δολαρίων για την αναβάθμιση πετρελαιοφόρων εδαφών ως τα μέσα του '90 και 10 δισ. δολαρίων για τα διυλιστήρια ως τα τέλη της δεκαετίας
- η σαουδική αραβία και το κουβέιτ δάνεισαν 4 δισ. δολάρια στην εσθ εν μέσω πολέμου για τη βελτίωση της πετρελαιοβιομηχανίας της

25. Το κίνημα Μπάαθ (αναγέννηση, ανανέωση) ιδρύθηκε το 1940, στη Δαμασκό από τον χριστιανό ορθόδοξο Michel Aflaq και τον σουνίτη Salah al-Din Bitar. Οι βασικές αρχές του είναι: παναραβισμός, σοσιαλισμός, ελευθερία. Είναι ιδεολογία του δημοκρατικού σοσιαλισμού (μη μαρξιστική αριστερά) και της αραβικής ενοποίησης που θα μπορούσαν να επιτευχθούν τόσο με επαναστατικά μέσα όσο κυρίως και με την αναγέννηση του αραβικού πολιτισμού. Δεν είναι θρησκευτικό κίνημα και έτσι δέχεται και μη μουσουλμάνους—χριστιανούς άραβες στους κόλπους του. Το κίνημα αυτό απέκτησε μεγάλη απήχηση στην συρία, στο ιράκ, την ιορδανία, το λιβάνο, και την Βόρεια Αφρική, λόγω του ότι ήταν κίνημα της μεσαίας τάξης και των μη προνομιούχων. Στην συρία το κίνημα αυτό ενώθηκε το 1953 με το επίσης σοσιαλιστικό μη θρησκευτικό λαϊκιστικό Αραβικό Σοσιαλιστικό Κόμμα του Arkam Haurani και ονομάστηκαν Αραβικό Σοσιαλιστικό Κόμμα Αναγέννησης (Μπάαθ) με πολύ μεγάλη απήχηση στον αγροτικό πληθυσμό.

26. Το φαινομενικά οξύμωρο σχήμα να αναπτύσσεται τόσο έντονα οικονομικά μια χώρα με παλιούς προ-καπιταλιστικούς τρόπους διακυβέρνησης, τώρα μάλιστα που τα παγκόσμια αφεντικά “κόπονται” να επιβάλλουν σ’ όλο το σώμα του πλανήτη τη “δημοκρατία” (της ελεύθερης αγοράς προφανώς) το εξηγούμε ως εξής: η συσσώρευση κεφαλαίου για να πραγματοποιηθεί δεν απαιτεί απαραίτητα έναν μοναδικό και συγκεκριμένο τύπο διακυβέρνησης, όπως είναι αυτός της αστικοφιλελεύθερης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας στη Δύση εδώ και χρόνια για παράδειγμα. Ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες και την ιστορία κάθε κοινωνικού σχηματισμού “επιλέγεται” και το ανάλογο μοντέλο. Στη Σαουδική Αραβία εν προκειμένω η συσσώρευση κεφαλαίου στην κυριότερη βιομηχανία της, την πετρελαϊκή, επιτυγχάνοταν επί δεκαετίες στηριζόμενη σε ένα σύστημα αυστηρής κοινωνικής επιτήρησης και ελέγχου των προλεταριακών αντιστάσεων. (Κρίνουμε ότι το δεδομένο σύστημα κοινωνικής πειθάρχησης “έχει φάει τα ψωμιά του”, αλλά το πώς και το γιατί θα τα δούμε παρακάτω.) Φυσικά, ο ρόλος της θρησκευτικής ιδεολογίας στη συγκεκριμένη χώρα μπορεί να είναι πιο σημαντικός σε σχέση με άλλα κράτη, αλλά από μόνη της δεν επαρκεί για την εξήγηση των συγκεκριμένων κοινωνικών σχέσεων. Για παράδειγμα, οι απεργίες στη σαουδική αραβία απαγορεύτηκαν δια νόμου μετά από μια σειρά έντονων απεργιών των εργατών πετρελαίου τη δεκαετία του ‘50· όπως καταλαβαίνετε, δεν υπάρχει τίποτα το “ισλαμικό” σε αυτό.

Έκανε έργα υποδομής παρά τις τεράστιες στρατιωτικές δαπάνες. Ικανοποίησε κατά καιρούς τα αιτήματα του σουνιτικού κλήρου. Ο μούφτης της Δαμασκού τον αναγνώρισε ως γνήσιο μουσουλμάνο, παρόλο που οι σουνίτες θεωρούν τους αλαουίτες αιρετικούς. Επίσης ο σίιτης μίμης του λιβάνου πιστοποιεί με φετβά (θρησκευτικό βούλευμα) ότι οι αλαουίτες ανήκουν στους σίιτες. Παρόλα αυτά ο Άσσαντ δεν βρήκε ποτέ αποδοχή από την συντριπτική πλειοψηφία της συριακής κοινωνίας. Πολλές φορές αυτή η μη αποδοχή του καθεστώτος από την κοινωνία φάνηκε με αιματηρές διαδηλώσεις και συγκρούσεις όπως το 1973, την διετία 1979-80, το Μάρτη-Φλεβάρη 1982 με δεκάδες χιλιάδες νεκρούς και το 1986. Οργανωμένοι αντίπαλοι του καθεστώτος είναι η Μουσουλμανική Αδελφότητα και ο Σύνδεσμος για Κομμουνιστική Δράση. Η Μ.Α. είχε κηρύξει το 1976 τζιχάντ ενάντια στον Άσσαντ λόγω της υποστηρίξεώς του στους μαρωνίτες του λιβάνου, στο ισραήλ και τις ηπα. Στην σωρεία των ενόπλων συγκρούσεων 1976 έως Αύγουστο 1980 η Μ.Α. συντριβεται.

Το 1975 ξεκινάει ο εμφύλιος στο λιβάνο και το 1976 η συρία με μια παράτολμη ενέργεια εισβάλλει στο λιβάνο. Η συρία θεωρούσε ανέκαθεν το λιβάνο αναπόσπαστο τμήμα του ζωτικού της χώρου και η εισβολή και η παρουσία της στη χώρα αυτή της εγγυούταν αυξημένη επιρροή στην μ. ανατολή, πράγμα που δεν αντιστοιχούσε στην πραγματική ισχύ της συρίας. Ένας λόγος που εισέβαλε στο λιβάνο ήταν και η άνοδος των αριστερών δυνάμεων εκεί, που θα σήμανε ανεξαρτητοποίηση του λιβάνου από την συρία.

Τις σχέσεις συρίας και ιράκ τις χαρακτηρίζει εχθρότητα παρόλη την κυριαρχία του Μπάαθ και στα δύο αυτά κράτη, σε σημείο η συρία να φτάνει στο σημείο να βοηθάει το ιράν στο πόλεμο ενάντια του μπααθικού ιράκ. Επίσης στηρίζει τους κούρδους αυτονομιστές του ιράκ. Λόγω αυτής της στάσης η συρία αγοράζει φθηνότερο πετρέλαιο από το ιράν και έχει ευνοϊκή ρύθμιση του χρέους της προς το ιράν.

Οι σχέσεις της συρίας με τις ηπα τα ψυχροπολεμικά χρόνια έφταναν στο βαθμό της εχθρότητας. Αντιθέτως με την εσοδ υπεργράφη το 1980 εικοσαετής (αμ πως...) Συμφωνία Φιλίας και Συνεργασίας που προέβλεπε συνεργασία σε αμυντικά θέματα, στρατιωτική βοήθεια κλπ. Μέχρι το 1985 οι σοβιετική βοήθεια περιλάμβανε οπλικά συστήματα υψηλής τεχνολογίας όπως SS-21 και SAM-5 και οι ηπα άρχισαν να αισθάνονται ότι απειλείται ακόμη και ο 6^{ος} στόλος στην Μεσόγειο από την συρία. Με την πολιτική Γκορμπατσόφ όμως η παραιτέρω στρατιωτική βοήθεια αναρρέθηκε και κρατήθηκαν κυρίως εμπορικές σχέσεις.

Με τον πόλεμο στον κόλπο το 1991 ο Άσσαντ καταδίκασε τον Σαντάμ Χουσεΐν, αρνήθηκε να ανοίξει τον πετρελαιαγωγό του ιράκ που περνούσε από συρία και έστειλε στρατιωτική βοήθεια στη σαουδική αραβία.

σαουδική αραβία

(Μικρό ιστορικό:) Η σ. αραβία έγινε σημαντική π-π χώρα μέσα στις δεκαετίες ‘40 και ‘50 με τη βοήθεια των ηπα και αγγλικών εταιρειών. Από τότε και μετά πραγματοποιήθηκε ένα μεγάλο κατασκευαστικό μπουμ με αεροδρόμια, λεωφόρους, εγκαταστάσεις εξόρυξης και διύλισης πετρελαίου κλπ. Χρονικές περίοδοι, ορόσημα σε αυτήν τη διαδικασία, ήταν καταρχήν η περίοδος μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου οι εταιρίες όπως η Chevron επένδυσαν στην κατασκευή αγωγών που συνέδεαν τα πετρελαιοφόρα εδάφη της σαουδικής αραβίας με λιμάνια της μεσογείου. Δεύτερο ορόσημο ήταν η δεκαετία του ‘70, όταν η λεγόμενη “πετρελαϊκή κρίση” και η άνοδος των τιμών πετρελαίου έδωσαν το έναυσμα για επέκταση του πετρελαϊκού τομέα τόσο τεχνολογικά/κατασκευαστικά όσο και σε ανθρώπινο δυναμικό (ο πληθυσμός το 1970 ήταν 5.000.000 και μέχρι σήμερα έχει 4πλάσιασει)²⁶.

Μάλιστα, για πρώτη φορά με την κρίση του πετρελαίου το 1973 ανατέλλει ως σημαντική ρυθμιστική δύναμη στη μέση ανατολή. Διαθέτει

τεράστια αποθέματα πετρελαίου και μεγάλη δυνατότητα αυξομειώσης της τιμής του βαρελιού πετρελαίου γι' αυτό πρωτοστατεί στον ΟΠΕΚ. Όλες οι άλλες χώρες του ΟΠΕΚ (πλην του Ιράκ!) βρίσκονται στα όρια της παραγωγής τους, πράγμα που δεν συμβαίνει με την σαουδική αραβία και που την καθιστά ρυθμιστική δύναμη. Η σαουδική αραβία υπήρξε από το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου χώρα φιλικά προσκείμενη στις ηπα. Στρατιωτικά είναι μικρή δύναμη αλλά φιλοξενεί την αμερικανική στρατιωτική βάση της μ.ανατολής. Οικονομικά όμως αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς εάν και το μεγαλύτερο ποσοστό του υπέδαφους ανήκει στο κράτος και συγκεκριμένα στην κλίκα της βασιλικής οικογένειας (5.000 περίγυπτες!) που κυβερνά τη χώρα. Η οικογενειοκρατία είναι από τις πιο αρχέγονες μορφές ολιγαρχίας και είναι το μόνο κράτος που το όνομά του προέρχεται από το όνομα της βασιλικής οικογένειας που το κυβερνάει. Λέγεται δηλαδή Αραβία του Σαούντ. Ο ιδρυτής Αμπντ-αλ-Αζίζ Ίμπν Σαούντ νικώντας τους δύο αντιπάλους του στην Αραβική χερσόνησο, τους Ραϊντά του Νέχτ και τους Χασεμίτες της Χετζάζης ένωσε τα δύο βασίλεια αυτά το 1932. Το πετρέλαιο ανακαλύφθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 30.

Η σαουδική αραβία παραμένει μια απόλυτη ισλαμική-ουαχαμική μοναρχία χωρίς κόμματα και κοινοβούλιο και οι συναθροίσεις επιτρέπονται μόνο για θρησκευτικούς λόγους. Οι μη ορθόδοξοι μουσουλμάνοι, όπως οι σίτες, υφίστανται διακρίσεις. Σύνταγμα της χώρας είναι ο ισλαμικός νόμος, η Σάρια. Η σαουδική αραβία έχει αντισταθεί τόσο στον παναραβισμό, όσο και στον ισλαμικό δογματισμό της Μουσουλμανικής αδελφότητας (σουνίτες) ή των σιιτών. Εάν και τελευταία λόγω Οσάμα Μπιν Λάντεν και Αλ Κάϊντα που ακολουθούν τον ουαχαμικό ισλαμισμό το κράτος αυτό αποκτά θρησκευτικού τύπου προβλήματα. Γενικότερα όμως έχει καταφέρει να συνδυάσει τον ισλαμισμό με την οικονομική ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό.

Στον αραβικό κόσμο όμως η σαουδική αραβία δεν παίζει ηγετικό ρόλο, παρόλο το κύρος που διαθέτει ως χώρα της Μέκκας και προστάτιδας του ισλαμικού προσκυνήματος (χάτζ) που λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο. Η στάση της για πολλά χρόνια περιορίστηκε στον ρόλο του μεσολαβητή και του αρχιτέκτονα μιας συναινετικής αραβικής πολιτικής. Η οικονομική βοήθεια είναι από τους κύριους μοχλούς της εξωτερικής της πολιτικής. Την δεκαετία του '90 ήταν η δεύτερη χώρα, σε απόλυτους αριθμούς, στον κόσμο σε παροχή οικονομικής βοήθειας σε τρίτες χώρες. Μάλιστα, ήταν ο σημαντικότερος χρηματοδότης των ηπα τόσο άμεσα, μέσω της αγοράς οπλικών συστημάτων, όσο και έμμεσα, ενισχύοντας τους κόντρας στη νικαράγουα, τους μουτζαχεντιν στο αφγανιστάν, το ιράκ στον πόλεμο ιράκ-ιράν, ενισχύοντας με άλλα λόγια καθεστώς φιλα προσκείμενα προς τις ηπα (στο παρελθόν τουλάχιστον). Το 95% της βοήθειας έρεε προς μουσουλμανικές και αραβικές χώρες, κυρίως αυτές που συνόρευε για να ενισχύσει την σταθερότητα στο άμεσο περιβάλλον της. Η σημασία της λοιπόν για την μέση ανατολή είναι μεγάλη ακόμη και από στρατιωτική άποψη εάν σκεφτούμε την αμερικανική βάση που φιλοξενεί στο έδαφός της και που αποτελούσε μια από τις αφορμές να μπει στο στόχαστρο των εξτρεμιστών ισλαμιστών της Αλ Κάϊντα. Ο αμερικανικός στρατός εγκαταστάθηκε στην περιοχή μετά τον πόλεμο του κόλπου και με πρόσημα αυτόν. Οι βάσεις, μάλιστα, κατασκευάστηκαν με έξοδα του σαουδαραβικού κράτους, συνολικού κόστους 55 δισ. δολαρίων.

Όσον αφορά το εσωτερικό της χώρας, η αραβία κατείχε και κατέχει τα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου στον κόσμο, επί χρόνια είχε μικρό, αριθμητικά, πληθυσμό και αποσπούσε την κοινωνική συναίνεση με αυταρχικά μέσα. Παράλληλα, και λόγω του πετρελαϊκού πλούτου, "εξαγόραζε" την υποταγή μεγάλων τμημάτων του ντόπιου κυρίως πληθυσμού παρέχοντας συν τοις άλλοις υψηλά επίπεδα ζωής και ευκαι-

Ο καπιταλισμός, επειδή εμπεριέχει τη μεγαλύτερη βαρβαρότητα, δεν έχει κανένα πρόβλημα να συνυπάρχει με οποιαδήποτε παρωχημένη μορφή βαρβαρότητας: προώθηση του δυτικού τρόπου ζωής και παράλληλα δημόσιοι αποκεφαλισμοί στη σαουδική αραβία.

Απεργιακές κινητοποιήσεις στο Ιράν

27. Σύμφωνα, πάλι με το ίδιο δημοσίευμα, η απάντηση της σαουδαραβικής κυβέρνησης σ' αυτό είναι η εξής: «υπάρχουν δουλειές μόνο που τις κάνουν οι ξένοι». Και εδώ οι εθνικές ταυτότητες/διαχωρισμοί μπορούν να αποβούν ένα χρήσιμο όπλο στα χέρια των αφεντικών. Όπως και να το κάνουμε κάποιες “αξίες” τους παραμένουν αναλλοίωτες στο χρόνο.

28. Αν λάβουμε υπόψη και τις εδώ εμπειρίες, μείωση της ανεργίας δεν σημαίνει απαραίτητα, έως και καθόλου, εξασφαλισμένες θέσεις εργασίας για περισσότερους αλλά ελαστική απασχόληση για (πολύ) περισσότερους.

ρίες κοινωνικής ανόδου μέσω προσλήψεων σε θέσεις του δημοσίου και στην κυβερνητική γραφειοκρατία. Ας ήταν καλά ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού που σχημάτιζε ένα στρώμα φτώχειας στη σαουδαραβική κοινωνία και αποτελούνταν κυρίως από μετανάστες, οι οποίοι απασχολούνταν στην εξόρυξη πετρελαίου, ως καθαριστές, nannies κτλ. (το 2001 αποτελούσαν το 30% του πληθυσμού).

Βέβαια, η κατάσταση αυτή δεν παρέμενε ομαλή και χωρίς ρωγμές. Ήδη, είδαμε πιο πάνω την τακτική των αραβικών π-π κρατών όσον αφορά την απέλαση αράβων μεταναστών και την αναδιάταξη του ντόπιου εργατικού δυναμικού στα τέλη του '80, αρχές του '90, εξαιτίας του φόβου οξύνσης των εργατικών διεκδικήσεων και αγώνων. Ειδικά, όμως, την τελευταία δεκαετία η κατάσταση άρχισε να αλλάζει και για άλλους λόγους. Τα τελευταία 20 χρόνια οι τιμές του πετρελαίου κατά μέσο όρο μειώνονται σε σχέση με αυτές του '70 (παρ' όλες τις περιοδικές αυξήσεις τους), οπότε μειώνονται και τα κρατικά έσοδα. Το 1998 οι τιμές του πετρελαίου, λόγω και της “ασιατικής κρίσης”, έφτασαν στο ιστορικά χαμηλότερο όριο, αναγκάζοντας τα κράτη του ΟΠΕΚ να κόψουν τις εξαγωγές κατά 2 εκατομμύρια βαρέλια τον 3ο/1999. Το 2000, μάλιστα, το χρέος της σ. αραβίας είχε φτάσει τα 150 δισ. δολάρια.

Έτσι, αδυνατώντας το κράτος να συντηρήσει τις υψηλές κρατικές παροχές, ο ταξικός/κοινωνικός διαχωρισμός μεταξύ “ντόπιων” και “ξένων” άρχισε να σπάει και όλο και πιο πολλοί σαουδάραβες απασχολούνται σε χαμηλόμισθες και υποβαθμισμένες θέσεις εργασίας. Παράλληλα, αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των εισερχόμενων στην αγορά εργασίας, αφού τα τελευταία 30 χρόνια 100.000 νέοι εισέρχονται στην αγορά εργασίας κάθε χρόνο, ενώ δουλειές υπάρχουν μόνο για τους μισούς (New York Times, 26/8/2001)²⁷. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της εντεινόμενης κοινωνικής πτώσης αποτελεί η πόλη Jedda. Λιμάνι με 3.000.000 κα-

τοίκους, 300 παλάτια αλλά με κατεστραμμένο αποχετευτικό σύστημα.

Φυσικά, οι σαουδάραβες ηγέτες δεν έμειναν με σταυρωμένα τα χέρια. Ήδη από το 1998 η μοναρχία αποφάσισε να διεθνοποιήσει την οικονομία της, ξεκινώντας από τον πετρελαϊκό τομέα. Τον 9ο/1998 ο πρίγκιπας Αμπντουλάχ ζήτησε από στελέχη πετρελαϊκών εταιρειών να του υποβάλλουν προτάσεις σχετικά με το ρόλο των εταιρειών τους στην εξερεύνηση και αναβάθμιση τόσο των υπάρχοντων όσο και νέων πηγών πετρελαίου και φυσικού αερίου. Αυτές υποβλήθηκαν το 2000 στο Ανώτατο Συμβούλιο για υποθέσεις πετρελαίου και μεταλλευμάτων και έπειτα η αραβική ηγεσία άρχισε να συντάσσει ένα νέο νόμο για ξένες επενδύσεις. Το περιεχόμενο του νέου νόμου περιελάμβανε:

- μείωση φοροαπαλλαγών, λόγω ευρύτητας μείωσης του φόρου στα κέρδη ξένων εταιρειών
- δικαίωμα κατοχής γης από ξένες εταιρείες
- δικαίωμα εκμετάλλευσης πετρελαίου από αυτές (μέχρι τότε είχαν δικαίωμα σε πιο “δευτερεύουσες” δραστηριότητες, όπως η διύλιση)

Καθώς συζητιόταν ο νόμος, μία υπουργική επιτροπή ανακοίνωσε ότι θα χρειάζονταν μέχρι 500 δισ. δολάρια για να αλλάξει η “μορφή” της εθνικής οικονομίας μέσα στην επόμενη δεκαετία. Οι πετρελαϊκές εταιρείες είχαν ήδη υποσχεθεί τα 100 δισ. Το Μάιο του 2001 οι Exxon/Mobil και Shell ανέλαβαν ένα πρότζεκτ 25 δισ. δολαρίων για ανάπτυξη του τομέα φυσικού αερίου. Σαν ποσό είναι σχετικά μικρό, αλλά προοιδαίνει για τις βλέψεις των ξένων εταιρειών στη συγκεκριμένη χώρα.

Το άνοιγμα αυτό της σαουδαραβικής οικονομίας στο διεθνές κεφάλαιο μπορεί να ερμηνευτεί με διάφορους τρόπους. Ουσιαστικά, θεωρούμε πως είναι μια προσπάθεια επαναρρύθμισης των ταξικών σχέσεων σε νέα βάση. Οι παλιές πελατειακές μέθοδοι κοινωνικού ελέγχου εγκαταλείπονται και μια νέα στρατηγική τίθεται

σε κίνηση. Μια στρατηγική που στοχεύει στη μείωση της υψηλής ανεργίας μεταξύ των νέων²⁸, στην “πολυμορφοποίηση” (diversification) της οικονομίας, στην απεξάρτηση από το πετρέλαιο ως μοναδικού κύριου εξαγωγικού προϊόντος και την υψηλή “ξένη” εργατική δύναμη, κάνοντας την οικονομία “να κινηθεί ξανά”. Παράλληλα, ισχυροποιείται η συμμαχία της σαουδαραβικής άρχουσας τάξης με ηπα/εε, ώστε να μπορέσει η πρώτη να αντιμετωπίσει το “εξεγερσιακό” στοιχείο εντός της τάξης της (βλ. ριζοσπάστες ισλαμιστές). Ένας πιο μακροπρόθεσμος στόχος ήταν η πρωτοβουλία αυτή να επιδράσει και στα γειτονικά αραβικά π-π κράτη, όπως κουβέιτ, ομάν, ηνωμένα αραβικά εμιράτα και κατάρ. Αν δούλευε, αυτή η τακτική θα αποδυνάμωνε την ισλαμική αντιπολίτευση υποσκάπτοντας τις κοινωνικές της βάσεις, αφού θα ήταν δύσκολο γι’ αυτήν να εντάξει οπαδούς στις γραμμές της, αν η οικονομία πήγαινε καλά και η ανεργία μειωνόταν.

Οι “υλικές” βάσεις, λοιπόν, μιας ενδεχόμενης κοινωνικής αναταραχής υπάρχουν και η δυσανεμία του πληθυσμού είναι κατά πάσα πιθανότητα υπαρκτή. Δυστυχώς, όμως, δεν βρήκαμε επαρκή στοιχεία για κοινωνικούς αγώνες στη συγκεκριμένη χώρα που θα μας βοηθούσαν να αναλύσουμε την όποια κρίση των ταξικών σχέσεων στην περιοχή. Αυτό όμως που βλέπουμε να συμβαίνει είναι μια προσπάθεια διαχείρισης της δυσανεμίας αυτής από το ακραίο ισλαμιστικό ρεύμα της άρχουσας τάξης της σαουδικής αραβίας (βλ. παράρτημα 2, σελ. 37)

Ιράν

Το ιρανικό κράτος και ο μεταρρυθμιστής πρόεδρος του Χατάμι βιώνουν τα τελευταία χρόνια τουλάχιστον την πίεση έντονων απεργιακών κινητοποιήσεων και διαδηλώσεων. Οι μισθοί όχι απλώς μειώνονται, αλλά συχνά δεν πληρώνονται κιόλας, ενώ παράλληλα οι τιμές των προϊόντων ανεβαίνουν (ο δείκτης τιμών καταναλωτικών αγαθών για τον Ιούλιο-Αύγουστο του 2001 ανέβηκε κατά 11,8%).

Την περίοδο μεταξύ Μαΐου του 1999 και Απριλίου του 2000 έγιναν τουλάχιστον 244 εργατικές διαδηλώσεις, εκ των οποίων οι μισές περίπου αφορούσαν απλήρωτους μισθούς. Από τις πιο σημαντικές μπορούν να θεωρηθούν οι απεργίες των υφαντεργατών (κυρίως στην πόλη Ισφαχάν) καθώς και οι απεργίες των εκπαιδευτικών. Η απάντηση του κράτους σε αυτές ήταν συλλήψεις, τραυματισμοί, με λίγα λόγια η ωμή τρομοκρατία²⁹.

Αίγυπτος

Ένας στους τέσσερις άραβες είναι αιγύπτιος. Η Αίγυπτος έχει προνομίους γεωγραφική θέση: διώρυγα του Σουέζ, χωρίς την άδεια διέλευσής της δεν νοηείται επέμβαση των ηπα στον κόλπο και βρίσκεται στα όρια Ασίας και Αφρικής. Διαθέτει τον μεγαλύτερο αραβικό στρατό. Ανακηρύχθηκε το 1992 ανεξάρτητο κράτος με βασιλιά τον Φουάντ. Το 1952 οι Ελεύθεροι Αξιοματικοί του Νάσσερ ανατρέπουν τον βασιλιά Φαρούκ, που διαδέχθηκε τον Φουάντ. Ο Νάσσερ υποστήριζε ότι το πολυκομματικό δυτικού τύπου σύστημα δημοκρατίας ήταν ακατάλληλο για την Αίγυπτο επειδή θα διαίωνιζε την πλουτοκρατία και τη φεουδαρχία και θα εξυπηρετούσε ξένα συμφέροντα. Έτσι η Αίγυπτος από το 1950 μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1980 υπήρξε κράτος μονοκομματικό. Ο Νάσσερ με τον παναραβικό του σοσιαλισμό παραμένει από τις μεγαλύτερες μορφές του σύγχρονου αραβικού κόσμου. Ο παναραβισμός του όμως θεωρείται ότι ενταφιάστηκε οριστικά με την ήττα το 1967 από το Ισραήλ. Ο Νάσσερ στην αρχή με τον παναραβισμό του στράφηκε προς τις δυτικές χώρες, π.χ. βρετανία, αλλά όταν η Δύση το 1955 αρνήθηκε να αναλάβει τον εκσυγχρονισμό των αιγυπτιακών ένοπλων δυνάμεων, ο Νάσσερ υπέγραψε την περίφημη συμφωνία για τα τσέχικα όπλα, η οποία άλλαξε ριζικά τον προσανατολισμό της χώρας, αλλά και γενικότερα του αραβικού κόσμου. Τα επόμενα χρόνια αυξήθηκε η επιρροή της εσόδ με την παροχή στρατιωτικής και οικονομικής

από συμπλοκές φοιτητών με την αστυνομία στο Ιράν

29. Το Μάρτιο του 2001 η αστυνομία επιτέθηκε σε διαδήλωση εργατών της υφαντουργικής Simin Factory στο Ισφαχάν με αποτέλεσμα 20 τραυματίες και 25 συλλήψεις. Στις 7/3ου επιτέθηκε σε 1000 εργάτες της Baftaz πάλι στην πόλη Ισφαχάν με δακρυγόνα και truncheons. Στις 6/5ου 1500 υφαντεργάτες του Baresh Factory δέχτηκαν επίθεση της αστυνομίας, η οποία συνέλαβε 50. Στις 11/7ου/2001 δυνάμεις ασφαλείας εισέβαλλαν σε εργατική συνοικία στην Τεκεράνη κατεδαφίζοντας 200 σπίτια με την αιτιολογία πως ήταν αυθαίρετα. Τον 10/2001 10000 εργάτες στην υφαντουργία, πάλι στην πόλη Ισφαχάν, κατέβηκαν στους δρόμους διαμαρτυρόμενοι για ένα νέο νόμο που θα διευκόλυne τις απολύσεις. Στις αρχές του 2002 δεκάδες χιλιάδες εκπαιδευτικοί κατέβηκαν σε απεργίες και διαδηλώσεις ζητώντας αξιοπρεπείς μισθούς και το δικαίωμα να σχηματίσουν δικό τους ανεξάρτητο συνδικάτο. Πιο συγκεκριμένα, 22000 εκπαιδευτικοί μαζί με βιομηχανικούς εργάτες και νεολαία διαδήλωσαν και κάποια από τα συνθήματα ήταν:

- «Έχουν περάσει 22 χρόνια, που είναι η δικαιοσύνη;» (αναφορά στην ιρανική επανάσταση του 1979)
- «Δεν έχουμε όπλα ή κανόνια, απεργία, απεργία»
- «Ιρανοί εκπαιδευτικοί ενωθείτε, ενωθείτε»
- «Ο πόνος μας είναι πόνος σας, ενωθείτε μαζί μας»
- «Οι καθηγητές είναι σε ετοιμότητα, μισούν την αριστερά και τη δεξιά»

Φυσικά, τα γεγονότα αυτά δεν είναι τα μοναδικά του είδους τους. Ανά περιόδους μάλιστα οι διαδηλώσεις είναι καθημερινό φαινόμενο. Θεωρούμε όμως πως είναι ενδεικτικά τόσο της προλεταριακής αντίστασης στη χώρα αυτή, όσο και των κατασταλτικών απαντήσεων του ιρανικού κράτους απέναντί της.

Σίγουρο είναι ότι σε ένα πιο “δημοκρατικό” καθεστώς κυριαρχίας θα υπάρχουν περισσότερες διεξοδοί, ώστε η κοινωνική δυσαρέσκεια να διοχετεύεται σε καθεστωτικά, νόμιμα κανάλια και να μην απειλεί έντονες κοινωνικές συγκρούσεις και αναταραχές.

30. Εδώ είναι σημαντικό να τονίσουμε κάποια ζητήματα σχετικά με αυτές τις διαδηλώσεις με βάση τις αναφορές που υπάρχουν στα χέρια μας και τα οποία θεωρούμε ιδιαίτερα θετικά για την περαιτέρω εξέλιξη των κοινωνικών αγώνων στην περιοχή.

- Τα συνθήματα δεν στρέφονταν μόνο κατά του ισραήλ και της αμερικής, αλλά και εναντίον του αιγυπτιακού κράτους.
- Η επιρροή των αδελφών μουσουλμάνων (αμ) ήταν ιδιαίτερα μικρή. Μάλιστα, οι αμ ήταν αυτοί που κάλεσαν την πορεία στην Αλεξάνδρεια, δεν μπόρεσαν όμως να την ελέγξουν. Στην τακτική τους είναι η συνεννόηση με την αστυνομία και οι ειρηνικές πορείες. Ο πολιτικός τους λόγος στρέφεται μόνο κατά του ισραήλ, θεωρώντας ότι πρέπει να υπάρχει σύμπνοια τόσο σε κάθε αραβικό κράτος χωριστά όσο και μεταξύ των αραβικών κρατών, ώστε να αντιμετωπιστεί ο “κοινός εχθρός”, το ισραηλινό κράτος.

βοήθειας π.χ. με την κατασκευή του Μεγάλου Φράγματος που ολοκληρώθηκε το 1970. Ο Σαντάτ που διαδέχθηκε τον Νάσερ εκδίωξε το 1972 τους σοβιετικούς συμβούλους και στράφηκε περισσότερο προς ένα «άνοιγμα» (ινφιτάχ) προς την Δύση, θεωρώντας ότι προτεραιότητα έχει η αίγυπτος και όχι το παναραβικό όραμα. Ο Σαντάτ άλλαξε ριζικά την σοσιαλιστική δομή της αιγυπτιακής οικονομίας που είχε εισάγει ο Νάσερ, ειδικά με τους «σοσιαλιστικούς νόμους» 1960-1961. Κέρδισε μ’ αυτόν τον τρόπο την εμπιστοσύνη των μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων της αιγυπτιακής κοινωνίας. Τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα δεν ευνοήθηκαν από τις μεταρρυθμίσεις. Υπήρξε μια άνοδος και του ισλαμικού φονταμεταλισμού (μην ξεχνάμε την έντονη παρουσία της Μουσουλμανικής Αδελφότητας στην αίγυπτο). Ο Σαντάτ δολοφονείται το 1981 και αναλαμβάνει ο Μουμπάρακ που προχωράει σε μεταρρυθμίσεις και κατάργηση του μονοκομματισμού. Ο Μουμπάρακ δυνάμωσε τις σχέσεις του με τα δυτικά καπιταλιστικά κράτη, δεν συγκρούστηκε με το ισραήλ, αλλά από την άλλη πλησίασε και πάλι τα αραβικά κράτη από τα οποία είχε αποστασιοποιηθεί ο Σαντάτ. Παρόλα αυτά ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της αιγύπτου, πέρα από την οικονομική ανισότητα και την πολιτική καταπίεση παραμένει το εξτρεμιστικό ισλαμιστικό στοιχείο που έχει προβεί τα τελευταία χρόνια σε πολλές ένοπλες επιθέσεις.

Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του ‘90 (ιδίως από το 1997 και μετά) στην αιγυπτιακή ύπαιθρο πραγματοποιείται κανονικός πόλεμος. Από το ‘97 άρχισε η εφαρμογή ενός νέου νόμου που προέβλεπε την προσαρμογή των ενοικίων γης σε τιμές αγοράς και την απόσυρση του κρατικού προστατευτισμού-κατάλοιπου του παλιού νασσερικού κράτους και σε αυτόν τον τομέα. Αυτό πρακτικά σήμαινε πως οι περισσότεροι μικροαγρότες θα αναγκάζονταν είτε να βρουν τα απαραίτητα χρήματα προς επένδυση, ώστε να εγκαταλείψουν τη γη τους. Η προδιαγεγραμμέ-

νη προοπτική για τους περισσότερους ήταν η δεύτερη αυτή της βίαιης προλεταριοποίησης και της μαζικής μετανάστευσης προς τις πόλεις, όπου ουσιαστικά θα αποτελούσαν ουσιαστικά πηγή φθηνής εργασίας για το κεφάλαιο.

Η αντίδραση των χωρικών ήταν άμεση. Μαύρες σημαίες υψώθηκαν σε πολλά χωριά ως ένδειξη οργής. Σε περιοχές όπως το Δέλτα του Νείλου και τη ν. αίγυπτο εξεγέρσεις, διαδηλώσεις, εμπρησμοί κυβερνητικών και αστυνομικών κτιρίων (που ήταν και μια προσπάθεια καταστροφής των αρχείων που περιείχαν τους τίτλους ιδιοκτησίας γης), αποκλεισμοί δρόμων και συγκρούσεις με την αστυνομία ήταν κάτι το συνηθισμένο, τουλάχιστον το καλοκαίρι του ‘97.

Για το καθεστώς η κατάσταση ήταν έκρυθμη και αρκετά επικίνδυνη, αφού αυτός ο νόμος ήταν ο πρώτος σε μια σειρά νόμων (για την απελευθέρωση ενοικίων/απολύσεων), οι οποίοι θα έπλητταν μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού και ήταν ουσιαστικά μία δοκιμή για την επιτυχημένη ή μη προώθηση μέτρων οικονομικής φιλελευθροποίησης.

...και λίγο από ιντιφάντα

Τα δύο τελευταία χρόνια, με αρχή τον Οκτώβριο του 2000 και νέα έξαρση τον Απρίλη του 2002, αναπτύσσεται στην αίγυπτο ένα ευρύ κίνημα διαμαρτυρίας και αλληλεγγύης προς την παλαιστινιακή εξέγερση, αποτελούμενο κυρίως από φοιτητές.

Στη 1η Απρίλη 2002, στο πανεπιστήμιο του Καΐρου μια πορεία που οργανώθηκε από την “Λαϊκή Επιτροπή για την Υποστήριξη της Παλαιστινιακής Ιντιφάντα” συγκέντρωσε 10000 φοιτητές. Η πορεία είχε απ’ όλα: συγκρούσεις με τους μπάτσους, δακρυγόνα, σπάσιμο βιτρινών (π.χ. του Kentucky Fried Chicken) κτλ. Παρόμοια ήταν η κατάσταση και σε ανάλογη πορεία που έγινε στην Αλεξάνδρεια στις 9 Απρίλη 2002, όπου ένας φοιτητής σκοτώθηκε και 260 τραυματίστηκαν, όταν η αστυνομία άνοιξε πυρ κατά των διαδηλωτών³⁰.

Και τα αφεντικά της δύσης τί λένε για όλα αυτά;

Αυτό που αναγνωρίζεται γενικά ως αναγκαίο τα τελευταία χρόνια, όπως επανειλημμένως τονίσαμε, είναι η προώθηση οικονομικών μεταρρυθμίσεων³¹, ήτοι σημαίνει ιδιωτικοποιήσεις, μείωση του κρατικού παρεμβατισμού και των κρατικών παροχών, εκκαπιταλιστικοποίηση της γεωργίας (αυξημένη παραγωγικότητα προσαρμοσμένη στις ανάγκες της αγοράς, συγκέντρωση γης και κεφαλαίου στα χέρια λίγων ώστε να εξαφανιστεί η φιγούρα του ανεξάρτητου μικρομεσαίου γεωργού που ούτε την ικανότητα για επενδύσεις έχει, ούτε είναι παραγωγικός όπως θα 'πρεπε).

Μάλιστα, σε μια σχετική έκθεση (βλ. Antony Cordesman "An Address to the 8th US Mideast Policymakers Conference" 9/9ου/1999) αναγνωρίζεται ως ένα από τα κύρια προβλήματα των χωρών της μ. ανατολής η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού, η οποία έχει αρνητικές επιπτώσεις στην "ποιότητα ζωής" του πληθυσμού (έλλειψη νερού, φαγητού, ανεργία), στη βελτίωση των οικονομικών δεικτών κτλ. Αναφέρεται μάλιστα κατά λέξη ότι: "η μ. ανατολή χρειάζεται πολύ πιο επιθετικές προσπάθειες (η υπογραμμισμένη δικιά μας) ώστε να μειωθεί η αύξηση του πληθυσμού και να ισορροπήσει με το ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης". Τα συμπεράσματα δικά σας³².

Επίσης, από την άλλη βλέπουμε συχνά να γίνεται λόγος, στον αστικό τύπο κυρίως, για δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις, περισσότερες ελευθερίες, δικαιώματα για τον πληθυσμό κτλ. Και αμέσως γεννάται η εξής απορία: η Δύση, η οποία στο παρελθόν στήριζε με νύχια και με δόντια πολλά από τα αυταρχικά καθεστάτα, άρχισε ξαφνικά να κόπτεται για τις ελευθερίες και την έλλειψη δημοκρατίας; Η απάντησή μας είναι προφανώς αρνητική. Από τη μία το έργο είναι χιλιοπαιγμένο για να γίνει πιστευτό. Στο παρελθόν (βλ. κόσοβο) αλλά και τώρα (παρόμοια ρητορική χρησιμοποιείται εν μέρει και για τον Σατάμ) η δήθεν υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν το **πρόσχημα**, το **επικάλυμμα**

νομιμοποίησης για βομβαρδισμούς, πολέμους και τα συναφή.

Από την άλλη, η ρητορική περί δημοκρατίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει και μία δόση αλήθειας, αλλά όχι όπως μας την παρουσιάζουν. Έχουμε τη βάσιμη υποψία πως οι λεγόμενες ελευθερίες (σε συνδυασμό με τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις) αφορούν κατά κύριο λόγο τα τμήματα εκείνα του πληθυσμού, τα οποία λόγω του διογκωμένου κρατικού τομέα δεν έχουν μεγάλη ελευθερία κινήσεων στο να επενδύσουν κεφάλαια, να στήσουν βιομηχανικές/εμπορικές επιχειρήσεις κτλ. Η προαναφερθείσα έκθεση είναι ενδεικτική των παραπάνω προθέσεων. Αναφέρει πως απαιτούνται νέες μορφές δικαιωμάτων και νόμων που να αφορούν την προστασία ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων, την ελευθερία εμπορίου κτλ. Επίσης, σίγουρο είναι ότι σε ένα πιο "δημοκρατικό" καθεστώς κυριαρχίας θα υπάρχουν περισσότερες διέξοδοι, ώστε η κοινωνική δυσανεμία να διοχετεύεται σε καθεστωτικά, νόμιμα κανάλια και να μην απειλεί έντονα κοινωνικές συγκρούσεις και αναταραχές. Στο παρελθόν τα καθεστάτα χρησιμοποιούσαν ωμή καταπίεση για να επιβληθούν και τις περισσότερες φορές με επιτυχία τώρα όμως φαίνεται ότι αυτή η διαδικασία αυταρχικής επιβολής και νομιμοποίησης δεν είναι πια βιώσιμη και γι' αυτό κρίνεται ανεπιθύμητη. Η επιλογή που βλέπουμε να προκρίνεται είναι η ελεγχόμενη μετάβαση σε πιο δημοκρατικά καθεστάτα, τα οποία θα πρέπει να είναι εξίσου σε θέση να εξασφαλίζουν τη φτηνή εργασία και την απρόσκοπτη ροή των πρώτων υλών της περιοχής (κυρίως πετρέλαιο και φυσικό αέριο).

Το ζήτημα που τίθεται για τους περισσότερους πολιτικούς ηγέτες των αραβικών καθεστώτων είναι το αν θα μπορούσαν να φέρουν οι ίδιοι εις πέρας τις διαδικασίες οικονομικής και πολιτικής φιλελευθεροποίησης χωρίς να χάσουν την εξουσία. Κάποιες τέτοιες προσπάθειες που έχουν ξεκινήσει σε κράτη όπως Ιράν, Συρία προς το παρόν δεν έχουν καταλήξει στα επιθυμητά γι' αυτούς αποτελέσματα³³.

31. Εδώ, ο αναγνώστης μπορεί, και δικαιολογημένα, να αναρωτηθεί: μέσα στη δεκαετία του '80 γίνονταν μεταρρυθμίσεις, το '90 μεταρρυθμίσεις και τώρα κι άλλες μεταρρυθμίσεις;

Από τη μία το γεγονός ότι αναγγέλλεται μία μεταρρύθμιση δεν σημαίνει και ότι πραγματοποιείται άμεσα, ή ότι δεν θέλει χρόνο για να εδραιωθεί και να είναι βιώσιμη. Ας μην ξεχνάμε και το ότι οι αγώνες των προλετάρων μπορεί να μπλοκάρουν ή και να ανατρέψουν πλήρως μία μεταρρύθμιση. Από την άλλη, η επιβίωση εντός του ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού και ο έλεγχος των προλεταριακών αντιτάσεων απαιτούν μία σχετική εγγύηση από τα εκάστοτε αφεντικά: συσχετισμοί ανατρέπονται, δεδομένα αλλάζουν, οπότε ανάλογες πρέπει να είναι και οι απαντήσεις (άρα και οι μεταρρυθμίσεις) εκ μέρους τους.

32. Ένα μόνο σχόλιο να κάνουμε. Δεν έχουμε λόγους και στοιχεία να αμφισβητήσουμε την πληθυσμιακή αύξηση. Ο τρόπος, όμως, με τον οποίο χρησιμοποιείται αυτή στην παραπάνω -αλλά και σε άλλες- έκθεση φανερώνει το πάγιο ιδεολόγημα του καπιταλισμού: *φταίνει οι φτωχοί για τη φτώχεια τους*.

33. Από την πλευρά μας τους δείχνουμε την αμέριστη κατανόησή μας (μην τρομάζετε, πλάκα κάνουμε). Η οικονομική φιλελευθεροποίηση σημαίνει απώλεια των προνομίων για τους σχετικά πιο "εξασφαλισμένους" εργάτες άρα τις ανάλογες αντιδράσεις, οπότε και την αντίστοιχη καταστολή. Πώς μπορεί να συνδυαστεί αυτή η καταστολή με την πολιτική φιλελευθεροποίηση του καθεστώτος, όταν έτσι δίνεις το "βήμα" στους αντιθετους σε εσένα να ορμήξουν να σε "φάνε"; Δύσκολο πρόβλημα.

Παραρτήματα 3ου μέρους

Παράρτημα Ι: Αραβικός εθνικισμός

Υπάρχουν τρεις τουλάχιστον μορφές εθνικισμού που πηγάζουν από τον αραβικό κόσμο. Ο *αραβικός εθνικισμός* ή *παναραβισμός*, ο *πανισλαμισμός* ή *αραβικός ισλαμισμός* και ο *τοπικός πατριωτικός εθνικισμός*. Οι δύο τελευταίες τάσεις προϋπήρχαν του παναραβισμού και διατηρούν ακόμα την επιρροή τους, ειδικά μετά την πτώση του νασσερισμού που μπορεί να θεωρηθεί το ύψιστο σημείο του σύγχρονου αραβικού εθνικισμού. Τέλος υπάρχει και μια ακόμα μορφή τοπικού εθνικισμού των αράβων που σπάνια αναγνωρίζεται επίσης. Πρόκειται για την εθνοτική-μειονοτική ταυτότητα των διαφόρων αραβικών θρησκευτικών κοινοτήτων, όπως π.χ. των μαρωιτών, των δρούζων, των αλαουιτών, κ.α.

Οι εκφραστές του πανισλαμισμού επιδίωκαν τον εξαγνισμό αλλά και τον εκσυγχρονισμό του ισλάμ. Κύριος αντίπαλός τους ήταν η Ευρώπη, ο ευρωπαϊκός επεκτατισμός και η αυξανόμενη πολιτιστική επιρροή των ευρωπαίων μέσω κυρίως της αιγύπτου και της συρίας. Στόχος ήταν ένα ισλαμικό κράτος διαφορετικό από την οθωμανική αυτοκρατορία, όπου μοιραία θα κυριαρχούσαν οι κύριοι ιστορικοί εκφραστές του ισλάμ, οι Άραβες. Ο πανισλαμισμός συνίσταται στους Αδελφούς Μουσουλμάνους και σε διάφορους άλλους δογματικούς ισλαμιστές, επίσης στον ουαχαμπικό αραβικό ισλαμισμό της Αραβικής χερσονήσου, που προϋπήρχε του ισλαμικού μοντερισμού του al-Afghani.

Ο πρώτος εκφραστής του παναραβισμού ή αραβικού εθνικισμού ήταν ο Najib Azouji, αλλά ο κυριότερος θεωρητικός του αραβικού εθνικισμού θεωρείται ο σύριος Sati al-Husri. Άλλοι που αξίζει να αναφερθούν είναι ο σύριος χριστιανός ορθόδοξος Michel Aflaq που είναι ο ιδρυτής του Μπάαθ και ο κατεξοχήν εκφραστής του παναραβισμού στην πολιτική σκηνή ο Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσσερ. Ο Sati al-Husri και στη συνέχεια ο Abdul Rahman al-Bazzaz και ο Michel Aflaq προσπάθησαν να ορίσουν το αραβικό έθνος αντιλαμβανόμενοι τη μεγάλη σημασία τόσο του ισλάμ όσο και του τοπικού εθνικισμού ή πατριωτισμού που σήμερα βρίσκει την έκφρασή του κυρίως με την ύπαρξη ανεξάρτητων αραβικών κρατών. Ο al-Husri όριζε το αραβικό έθνος με μη θρησκευτικά κριτήρια αλλά κυρίως με βάση την ιστορία και τη γλώσσα, εν προκειμένω την αραβική. Είχε παρατηρήσει ότι η κοινή αραβική γλώσσα προϋπήρχε του ισλάμ και βέβαια πολλοί Άραβες δεν είναι μουσουλμάνοι ή δεν είναι θρησκευόμενοι. Ο al-Husri, σε αντίθεση με άλλους θεωρητικούς του παναραβισμού, όπως ο al-Bazzaz και ως ένα σημείο

και ο Aflaq, δεν θεωρούσε το ισλάμ ως απαραίτητο στοιχείο του αραβικού έθνους.

Ο γνωστότερος τοπικός αραβικός εθνικισμός είναι αυτός της αιγύπτου. Ο συριακός εθνικισμός έπεται κατά πολύ, μια και η ευρύτερη συρία (η μεγάλη συρία) της Δαμασκού, της Βηρυτού και του Χαλεπίου υπήρξε από τα κέντρα του σύγχρονου αραβικού εθνικισμού, από τον 19^ο αιώνα (με τον Nasif el-Yaziji) έως και σήμερα (με το Μπάαθ). Ο αιγυπτιακός εθνικισμός ξεκινάει από τον Rifa'a Rafi al-Tahtawi. Πατέρες του αιγυπτιακού εθνικισμού ήταν ο θεωρητικός και πολιτικός Mustafa Kamil, ιδρυτής του Εθνικού Κόμματος και ο αιγύπτιος εθνικιστής και ιδρυτής του κόμματος Wafd Sa'ad Zaghlul. Ο πιο σημαντικός θεωρητικός είναι ο Tah Hussein, ο οποίος απέρριπτε τον παναραβισμό αλλά και τον πανισλαμισμό, ως αναχρονιστικούς, γιατί θεωρούσε ότι είχαν εγγενή τα στοιχεία του ανατολικού δεσποτισμού. Κατά την άποψή του, ούτε το ισλάμ, ούτε η αραβική γλώσσα έδιναν το στίγμα της αιγύπτου, η οποία είναι κατά κύριο λόγο φαραωνική και, ως εκ τούτου, τμήμα του ευρύτερου ευρωπαϊκού πολιτισμού, υπό την επίδραση του οποίου θα κατόρθωνε να γνωρίσει τον ανθρωπισμό, τον εκσυγχρονισμό, τις αστικές ελευθερίες και τη δημοκρατία. Ο κύριος πολέμιος αυτών των απόψεων ήταν ο al-Husri, ο οποίος κατηγορήσε τον Hussein για σφετερισμό «δεκατριών αιώνων αραβικής ιστορίας από την Αίγυπτο». Από τους άλλους υποστηρικτές του τοπικού εθνικισμού, σε βάρος του αραβικού, γνωστότερος είναι ο χριστιανός ορθόδοξος λιβανέζος Antun Sa'ada, ιδρυτής του Συριακού Σοσιαλιστικού Εθνικιστικού Κόμματος, ο οποίος υποστήριζε ότι η συρία (η μεγάλη συρία) είναι ξεχωριστό έθνος και όχι τμήμα του αραβικού. Το έθνος δε αυτό θα έπρεπε να δημιουργήσει ένα ανεξάρτητο κράτος στη μεγάλη συρία, τη μεσοποταμία και το σινά.

Μέσα στο παραπάνω πλαίσιο οι παλαιστίνιοι μπορούν να θεωρηθούν ξεχωριστός λαός με εθνικισμό μέσα στο ευρύτερο αραβικό έθνος. Μετά την μαζική τους έξοδο από την παλαιστίνη άρχισαν σιγά σιγά να διαμορφώνουν ξεχωριστές παλαιστινιακές οργανώσεις. Πολλές από αυτές αν και είχαν αρχικά παναραβικό χαρακτήρα, κατέληξαν να είναι παλαιστινιακές. Χωρίς άλλο, οι παλαιστίνιοι σήμερα θεωρούν τον εαυτό τους ξεχωριστή κοινότητα μέσα στο ευρύτερο αραβικό έθνος και δεν δείχνουν να είναι διατεθειμένοι να ακολουθήσουν τη λύση της συγχώνευσης με τους άλλους Άραβες που έχουν ήδη δημιουργήσει κράτη. Στα μέσα της δεκαετίας του

1980 ο αριθμός τους ανερχόταν σε περίπου 5.000.000 εκ των οποίων μισό και πλέον εκατομμύριο βρισκόταν στο ισραήλ, 1.000.000 στη δυτική όχθη, πάνω από 500.000 στη γάζα, πάνω από 1.000.000

στην ιορδανία, 500.000 στο λίβανο, 200.000-300.000 στις λοιπές αραβικές χώρες και περισσότεροι από 500.000 σε άλλα μέρη του κόσμου.

Παράρτημα 2: Ισλαμισμός και... Η Σεπτέμβρη 2001

Εδώ δεν σκοπεύουμε να αναφερθούμε διεξοδικά στο θέμα του ισλαμικού φονταμενταλισμού, απλώς να διερευνήσουμε τη σχέση του με το θέμα που εξετάζουμε σε ένα γενικό επίπεδο.

Στις δεκαετίες του '70 και '80 η ισλαμική θρησκεία χρησιμοποιήθηκε από τα τοπικά καθεστώτα, ώστε να αντιμετωπιστεί το κύμα των προλεταριακών αγώνων που ξέσπασε εκείνο τον καιρό. Χρησιμοποιήθηκε ως αντίδοτο σε αυτούς τους αγώνες, οι οποίοι εκδηλώνονταν συχνά κάτω από αριστερές-κοσμικές “σημαίες” και αποτελούσαν δυνητικά κίνδυνο κατάρρευσης των εκεί καθεστώτων. Με τη σειρά του, όμως, αυτό το αντίδοτο “κοινωνικοποιήθηκε” σε μεγάλο βαθμό από το ίδιο το προλεταριάτο μέσα στη δεκαετία του '90, ριζώνοντας στις κοινωνικές συνθήκες των περισσότερων αραβικών κρατών. Σε ιδεολογικό επίπεδο παρείχε ένα πνευματικό καταφύγιο αντοχής μέσα στη φτώχεια (όπως και κάθε θρησκεία –το “όπιο του λαού” άλλωστε), ενώ παράλληλα οι ισλαμιστικές οργανώσεις παρείχαν ένα ευρύ δίκτυο κοινωνικής στήριξης και αλληλεγγύης σε κοινωνίες όπου η φτώχεια αυξανόταν συνεχώς.

Πέρα όμως απ' αυτά, ο ισλαμισμός χρησίμευσε και ως πολιτική ιδεολογία, η οποία συνένωνε στρώματα των πληβείων με τμήματα της μεσαίας και ανώτερης τάξης (βλ. Μπιν Λάντεν). Ήταν (και είναι) ένα μάχιμο πολιτικό ρεύμα που στόχευε στην κατάληψη της εξουσίας (είτε δημοκρατικά –π.χ. αλγερία, είτε πραξικοπηματικά –π.χ. σουδάν) καταγγέλλοντας τα υπάρχοντα καθεστώτα ως ηθικά διεφθαρμένα, “ξεπουλημένα” στους άπιστους κτλ. Η ρητορική του ήταν ένα μίγμα θρησκείας, αντιιμπεριαλισμού και κοινωνικής δικαιοσύνης. Χαρακτηριστικά εδώ είναι τα λόγια του ίδιου του superstar Οσάμα εν έτει 1996 ενάντια στη σαουδική βασιλική οικογένεια: “Η παρουσία των στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ στα μουσουλμανικά κράτη του κόλπου είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος και προκαλεί μεγάλο κακό, απειλώντας τα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου του κόσμου. Ο μέσος σαουδάραβας γνωρίζει ότι η χώρα του είναι η μεγαλύτερη πετρελαιοπαραγωγός χώρα του κόσμου αλλά παρ' όλα αυτά υποφέρει από φόρους και άσχημες υπηρεσίες. Η χώρα μας έχει γίνει αποικία της αμερικής. Οι σαουδάραβες ξέρουν ότι ο πραγματικός εχθρός τους είναι η αμερική.” Τί “άτυχοι” που είναι οι

τωρινοί σαουδάραβες ηγέτες οι οποίοι (αυτο)παρουσιάζονταν επί χρόνια ως οι θεματοφύλακες της ορθής ισλαμικής πίστης και βλέπουν την ίδια τους την προπαγάνδα να επιστρέφει μούμερραγκ στα μούτρα τους.

Στις περισσότερες αραβικές χώρες ο ριζοσπαστικός ισλαμισμός συνάντησε τη βίαιη καταστολή εκ μέρους των καθεστώτων, π.χ. σε αλγερία, αίγυπτο, σαουδική αραβία κτλ., παρ' όλες τις νόμιμες και παράνομες προσπάθειες των ισλαμικών κινήματων να “προσηλυτίσουν” κόσμο και να κατακτήσουν την εξουσία. Σε αυτές τις τελευταίες θα μπορούσαν να ενταχθούν τόσο οι βομβιστικές επιθέσεις σε αμερικανικές βάσεις στη σαουδική αραβία μέσα στη 10ετία του '90, όσο και η επίθεση στους δίδυμους πύργους και το πεντάγωνο στις ηπα. Ειδικά η τελευταία, λόγω και του έντονα συμβολικού/θεαματικού χαρακτήρα της, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια ύστατη προσπάθεια από τη μεριά του ριζοσπαστικού ισλαμισμού, ώστε να προκληθεί έντονη κοινωνική πόλωση στα αραβικά κράτη και να την εκμεταλλευθεί προς όφελος του. Ένα απλό σχέδιο: επίθεση σε δίδυμους πύργους/Πεντάγωνο - στρατιωτική απόληξη των ηπα - αύξηση της κοινωνικής δυσαρέσκειας - μεγαλύτερες πιθανότητες αποσταθεροποίησης προς όφελος του ριζοσπαστικού ισλαμισμού.

Ανεξάρτητα από σενάρια και αστυνομικού τύπου προσεγγίσεις των γεγονότων, ένα είναι βέβαιο: ο ριζοσπαστικός ισλαμισμός δεν αντιστρατεύεται τον καπιταλισμό γενικά, αν θεωρήσουμε τον δεύτερο σαν ένα απρόσωπο σύστημα αξιών και σχέσεων. Ακόμα κι αν επικρατούσαν οι ριζοσπάστες ισλαμιστές, η εξουσία τους θα συνταίριαζε εξίσου καλά με τη συνέχιση της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης στις χώρες αυτές. Απλώς, στην παρούσα φάση αποτελεί (άλλοτε πραγματική, άλλοτε φαντασιακή) απειλή τόσο για τα τωρινά αφεντικά ειδικά, όσο και για τις ομαλές σχέσεις της Δύσης με τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες. Προφανώς, το γεγονός ότι οι προλετάριοι των χωρών αυτών μοιάζει να ενστερνίζονται την ισλαμική ρητορική δεν τη νομιμοποιεί. Αντιθέτως, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η 11η/9ου αποτελεί τη συμβολοποιημένη ήττα των προλεταριακών κινήματων του '80 και την αδυναμία τους να απεμπλακούν από τις θρησκευτικές σημαίες.

Το μεγαλύτερο χαρτονομίσμα είναι αυτό των 250 δηναρίων, ποσό που πριν από τον πόλεμο αρκούσε για να αγοράσει κανείς ένα μεταχειρισμένο αυτοκίνητο ενώ σήμερα φτάνει μόνο για ένα σάντουιτς

Η σημερινή κατάσταση στο Ιράκ είναι απελπιστική. Η οικονομία της χώρας είναι κατεστραμμένη, υπάρχει μεγάλη φτώχεια και ανέχεια. Το κράτος του Σαντάμ έχει επιβάλλει αυστηρή λογοκρισία στον Τύπο αν και τα περισσότερα ΜΜΕ είναι δικά του. Μέσα μεταφοράς υπάρχουν καθόλου ή ελάχιστα. Η κυβέρνηση βρίσκεται αντιμέτωπη με αναταραχές τόσο στα προάστια της Βαγδάτης όσο και σε πόλεις σιτών στο νότο. Μέσα σ' όλα αυτά το ζήτημα των κούρδων, της σύγκρουσης σουνιτών και σιτών, των εξωνημένων κουρδικών κομμάτων, των «φιλάνθρωπων» αμερικάνων κ.α. κάνουν το Ιράκ μια χώρα με πολλά εσωτερικά προβλήματα και πολύ οξυμένο ταξικό ανταγωνισμό. Αλλά προτεύει να προχωρήσουμε σε μια αρχική γνωριμία με αυτές τις ποικίλες τάσεις μέσα στο Ιράκ και με το ρόλο που αυτές διαδραμάτισαν στη δημιουργία της σημερινής κατάστασης.

Ο βασιλιάς Feisal, γιος του Sharif Hussein της Μέκκα, ο οποίος ηγήθηκε της μεγάλης αραβικής επανάστασης κατά της οθωμανικής αυτοκρατορίας, τοποθετήθηκε στον ιρακινό θρόνο το 1918 από τους βρετανούς. Οι περισσότεροι από τους συμβούλους του ήταν σουνίτες, όπως κι αυτός, ενώ η πλειοψηφία του πληθυσμού ήταν σίιτες, οι οποίοι είχαν πάρει τη μεριά των οθωμανών στον πόλεμο. Παρόλο που σουνίτες και σίιτες πολέμησαν ενωμένοι τις αποικιοκρατικές δυνάμεις, οι σίιτες κρατήθηκαν μακριά από τα πολιτικά κέντρα λήψης αποφάσεων. Η επανάσταση του 1958 που έφερε στην εξουσία τον Abdolkarim Kassem (γιος σουνίτη πατέρα και σιίτισσας μητέρας) βελτίωσε κάπως την κατάσταση. Η δύναμη του Κομμουνιστικού Κόμματος, που είχε μεγάλη επιρροή ανάμεσα στους σίιτες, βοήθησε στην ενσωμάτωσή τους. Αλλά οι άραβες εθνικιστές, κυρίως οι Μπααθιστές, ανέπτυξαν μια ισχυρή αντί-σιιτική ρητορική. Αυτό εκφράστηκε πιο έντονα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70, κυρίως μετά την καταστολή των διαδηλώσεων το Φεβρουάριο του '77.

Οι σίιτες αντιμετώπιζονταν ως ο “περσικός εχθρός” και εκατοντάδες χιλιάδες απ' αυτούς εξορίστηκαν στο Ιράν, παρόλο που στο διαβατήριο αναγραφόταν η ιρακινή καταγωγή τους, και πολλών οι οικογένειες ζούσαν στο Ιράκ για πάνω από έναν αιώνα. Οι εξορίες αυτές διεξήχθησαν στο όνομα της αραβικής καθαρότητας και συνοδεύτηκαν από τον αποκάλυπτο ρατσισμό κατά των φτωχών μαζών των σιτών στα προάστια της Βαγδάτης. Είναι αλήθεια πως σήμερα αρκετά μέλη της κυβέρνησης είναι σίιτες, αλλά ο ρόλος τους παραμένει περιθωριακός σε σχέση με το σκληρό πυρήνα των σουνιτών.

Παρά τη βία εναντίον τους οι σίιτες αποδείχθηκαν πάντα πιστοί στο ιρακινό κράτος. Κατά τη διάρκεια του οκταετή πολέμου με το Ιράν, αποτέλεσαν τμήμα του ιρακινού στρατού. Οι θρησκευτικοί ηγέτες τους πάντα υποστήριζαν την “αδελφοποίηση” με τους σουνίτες. Ο Ayatollah Baksal-Sadr λίγους μήνες πριν την εκτέλεσή του έλεγε: «Έζησα για χάρη της ενότητας σουνιτών και σιτών».

Η δολοφονία του οδήγησε σε εκτεταμένες αναταραχές στα προάστια της Βαγδάτης και σε σιιτικές πόλεις του νότου (Nassiriya, Bacra). Αργότερα στα 1990 ο ανιψιός του, Ayatollah Muhammad Al-Sadr, θέσπισε ένα fatwa (φετβά) επιτρέποντας στους σίιτες να συμμετέχουν σε προσευχές διεξαγόμενες από σουνίτη Ιμάμη.

Σήμερα, οι σίιτες, από το μέρος τους, θέλουν μια μεγαλύτερη στρατιωτική δέσμευση για τη δημιουργία μιας εδαφικής ζώνης στο νότιο Ιράκ,

όπου οι ηπα θα απαγορεύουν όχι μόνο τις πηλές, αλλά και τις κινήσεις ταγκ και βαρέων φορτίων.

Για την τρίτη πληθυσμιακή ομάδα του ιράκ, τους κούρδους, θα αναφερθούμε ξεχωριστά παρακάτω γιατί αφενός θεωρούμε αρκετά κρίσιμο το ρόλο που αυτοί θα διαδραματίσουν στην επικείμενη επίθεση των «συμμαχικών» δυνάμεων, αφετέρου η ιστορία τους είναι συνδεδεμένη με μια σειρά αρκετά σημαντικών εξεγέρσεων. Προτού, όμως, φτάσουμε εκεί, θα εξετάσουμε την οικονομική και πολιτική κατάσταση του ιρακινού κράτους όπως αυτή διαμορφώθηκε την τελευταία δεκαετία με την επιβολή του εμπάργκο.

Το εμπάργκο ή όταν οι κυρώσεις της δύσης φορτώνονται στην πλάτη των ιρακινών προλετάρων

Το εμπάργκο επιβλήθηκε στις 6/8/90. Αφορούσε οικονομικές κυρώσεις και ένα πλήρες οικονομικό εμπάργκο που έφραζε όλες τις εισαγωγές και εξαγωγές του ιράκ, εξαιρώντας μόνο ιατρικές προμήθειες, τροφές και άλλα είδη ανθρώπινης ανάγκης.

Το εμπάργκο ξεκίνησε με τη συνολική απαγόρευση της πώλησης πετρελαίου, αλλά σιγά σιγά η κατάσταση τροποποιήθηκε ώστε τώρα δεν υπάρχουν απαγορεύσεις στις πωλήσεις. Παρόλα αυτά το ιράκ δεν μπορεί να αποφασίσει μόνο του για τις πωλήσεις και επενδύσεις ή επισκευές εγκαταστάσεων της πετρελαϊκής βιομηχανίας και όλα τα κέρδη από τις πωλήσεις πετρελαίου καταθέτονται σε τραπεζικό λογαριασμό στη Ν. Υόρκη, τον οποίο διαχειρίζεται το συμβούλιο ασφαλείας του ΟΗΕ. Τα χρήματα ξοδεύονται μόνο με την άδεια των ηπα και κυρίως (σχεδόν αποκλειστικά) σε ξένες επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με το ψήφισμα 1051 (27/3/96) το Ιράκ και οι χώρες που εξάγουν σ' αυτό πρέπει να ειδοποιούν την ειδική επιτροπή των ηνωμένων εθνών και το Διεθνές Πρακτορείο Ατομικής Ενέργειας όσον αφορά την προμήθεια των

αγαθών “δεύτερης χρήσης” (π.χ. ανταλλακτικά για βιομηχανία και άλλα). Τέτοια αγαθά υπόκεινται σε επιθεώρηση με την άφιξή τους στη χώρα, το ίδιο και οι τοποθεσίες στις οποίες θα χρησιμοποιούνται.

Στις 20/5/96 ο ΟΗΕ και η κυβέρνηση του ιράκ συνέταξαν το memorandum της κατανόησης που κωδικοποιούσε τους πρακτικούς κανονισμούς για την εφαρμογή της συμφωνίας ανταλλαγής πετρελαίου με τρόφιμα (Oil for Food).

Επέτρεπε στο ιράκ να εξάγει 2 δισ. δολάρια πετρέλαιο κάθε έξι μήνες (αυξημένο σε 5,2 δισ. δολάρια το Φεβρουάριο του 1998) τα οποία αποθηκεύονταν σε ειδικό λογαριασμό του ΟΗΕ. Από τα έσοδα το 53% πήγαινε στην εισαγωγή φαγητού, φαρμάκων και κάλυψη λοιπών κοινωνικών αναγκών, το 13% στους κούρδους του β. ιράκ που δεν υπόκεινται στην κεντρική διοίκηση και τα υπόλοιπα στην αποξήμωση των θυμάτων του πολέμου με το κουβέιτ και σε λοιπά έξοδα.

Στις 17/12/99 το ψήφισμα 1284 μεταξύ άλλων παρείχε περαιτέρω συγκεκριμένους κανονισμούς για τη διευκόλυνση των ανθρωπιστικών προμηθειών συμπεριλαμβανομένης και της υπό όρους ματαίωσης των κυρώσεων.

Για να καταλάβει κάποιος το μέγεθος της καταστροφής που έχει δημιουργηθεί στο ιράκ από το εμπάργκο πέρα από τους εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς που δεν έλαβαν ποτέ ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ενδεικτικά γράφουμε κάποιους αριθμούς: το μέσο μηνιαίο είναι 6,000 δηνάρια, ενώ το κόστος έκδοσης βίζας για τους ενήλικες και για τα παιδιά είναι 400,000 και 200,000 δηνάρια αντίστοιχα, γεγονός που έκανε υπερβολικά δύσκολη την έξοδο από τη χώρα. Παρόλα αυτά έχουν καταφέρει να φύγουν από τη χώρα 3 με 4 εκατομμύρια ιρακινοί εδώ και δεκαετίες. Το μεγαλύτερο χαρτονόμισμα είναι αυτό των 250 δηναρίων, ποσό που πριν από τον πόλεμο αρκούσε για να αγοράσει κανείς ένα μεταχειρισμένο αυτοκίνητο ενώ σήμερα φτάνει μόνο για ένα σάντουιτς³⁴.

34. Οι αρχές μοιράζουν κάθε μήνα σε συμβολική τιμή ορισμένα βασικά προϊόντα διατροφής => 9 kg αλεύρι, 2 kg ρύζι, 2 kg ζάχαρη, 1 kg λάδι, 150 gr τσάι ανά άτομο.

...οι ηπα και το Μπάαθ τότε προσέγγιζαν τη μία φράξια και τότε την άλλη με σκοπό την εξαπάτηση των κούρδων και με το πρόσχημα της σύναψης ευνοϊκής συμφωνίας

35. Kurdistan Democratic Party και Patriotic Union of Kurdistan αντίστοιχα.

36. Το Kirkuk θεωρείται ως ιστορική πρωτεύουσα των κούρδων ενώ ταυτόχρονα είναι μια περιοχή με πολύ μεγάλα κοιτάσματα πετρελαίου.

37. Για τα αμερικάνικα συμφέροντα η γεωγραφική θέση των κουρδικών περιοχών είναι κατάλληλη για μια εισβολή προς το νότο από τα βόρεια σύνορα. 60.000 κούρδοι οπλισμένοι εθελοντές, οι οποίοι μαζί με τους peshmergas φτάνουν τις 200.000, είναι “ηθικά” έτοιμοι να πολεμήσουν το καταπιεστικό γι’ αυτούς ιρακινό καθεστώς.

Οι κούρδοι του β. Ιράκ

Οι ηγέτες των κουρδικών περιοχών του β. Ιράκ είναι χωρισμένοι σε δύο φράξιες, το KDP και το PUK³⁵. Η σύγκρουση μεταξύ τους (στα όρια του πολέμου) είναι πολύ οξυμένη και αποτέλεσμα είναι ο διαχωρισμός της περιοχής στα δύο: Soran με πρωτεύουσα τη Sulay Maniyah που ελέγχεται από το PUK (Talabani) και Badinan όπου τα Zakho και Duhok ελέγχονται από το KDP. Το Arbil είναι η μόνη πόλη που ελέγχεται ταυτόχρονα και από τις δύο φράξιες και αποτελεί το εδαφικό τους σύνορο. Ο Μπαρούν Σαλέχ, πρωθυπουργός της περιφερειακής κυβέρνησης, κάτι έχει να πει γι αυτό: “Η σημαντικότερη αφορμή των διαφωνιών που διαίρεσαν το αυτόνομο κουρδιστάν εξακολούθει να είναι η είσπραξη από το KDP των δασμών στα σύνορα ιράκ- τουρκίας και η διανομή τους προς όφελος της περιοχής που βρίσκεται υπό τον έλεγχό του”.

Οι θάνατοι κατά τη διάρκεια συρράξεων των δύο φραξιών φθάνουν τις δυόμισι χιλιάδες. Κάποιοι αναγκάζονται να καταφύγουν στα βουνά ως ένοπλοι αντάρτες (peshmergas) για να εξασφαλίσουν τα βασικά μέσα επιβίωσης (οι peshmergas αρχικά ήταν οι αντάρτες των κουρδικών κομμμάτων και των Κ.Κ. και κατέστειλαν ή προσπάθησαν να καταστείλουν πολλές εξεγέρσεις στο βόρειο ιράκ. Επίσης σημαίνει κάτι ουδέτερο ή και τιμητικό: τον ένοπλο αντάρτη, ανεξάρτητα από την ιδεολογική του σκοπιά ή γραμμή που θυσιάζεται μέχρι τελευταίας ρανίδας αίματος). Αυτή τη στιγμή ούτε το KDP ούτε το PUK έχουν τη δυνατότητα να ελέγξουν τους στρατιώτες τους, οι οποίοι έχουν αυτονομηθεί και εφαρμόζουν το “νόμο της ζούγκλας” για να επιβιώσουν.

Με την προκήρυξη εκλογών το Μάρτιο του 1995 η διαμάχη μεταξύ των δύο φραξιών οξύνθηκε και το ίδιο ο ανταγωνισμός για την εξασφάλιση υποστήριξης από τις ηπα. Το KDP υποστήριξε προεκλογικά την ειρήνη και την επανέ-

νωση ενώ το PUK τη στρατιωτικοποίηση τόσο κατά του KDP όσο και του Μπάαθ και στόχος του ήταν η επιθετική στάση και κατάληψη του Kirkuk³⁶. Ωστόσο γνωρίζουμε από μαρτυρίες των πρώην peshmergas ότι οι ηπα και το Μπάαθ τότε προσέγγιζαν τη μία φράξια και πότε την άλλη με σκοπό την εξαπάτηση των κούρδων φυσικά και με το πρόσχημα της σύναψης ευνοϊκής συμφωνίας. Πιθανόν ο Talabani (του PUK) να έχει έρθει ήδη σε επαφή με τους αμερικάνους πριν τον επικείμενο πόλεμο, μιας και ανακοίνωσε το Δεκέμβριο ότι οι αντάρτες του ανακάλυψαν αντάρτες της Αλ Κάιντα στο βόρειο ιράκ και πάνω από 30 κούρδοι σκοτώθηκαν από τους τελευταίους.

Μπροστά στον επικείμενο πόλεμο τα PUK και KDP εμφανίζονται, ωστόσο, δημόσια περισσότερο ενωμένα. Οι κούρδοι ηγέτες δηλώνουν ρητά ότι δε θα συμμετέχουν σε μια στρατιωτική εμπλοκή των ηπα εκτός αν υπάρχουν ισχυρές διαβεβαιώσεις ότι η πτώση του Σαντάμ θα οδηγήσει σε μια πραγματική πολιτική αλλαγή. Π.χ. το KDP προτείνει μια ομοσπονδιακή κυβέρνηση αποτελούμενη από ένα κουρδικό και ένα αραβικό τμήμα, με εξουσία να αποφασίζει για πόλεμο και ειρήνη, εξωτερική και οικονομική πολιτική, διαχείριση του πετρελαίου και θέσπιση της νομοθεσίας. Τα κουρδικά κόμματα δίνουν προτεραιότητα σε ένα δημοκρατικό ιράκ και ύστερα σε ένα ανεξάρτητο κουρδικό κράτος. Αντίθετα οι κούρδοι ηγέτες στο ιράν αποδέχονται ανοιχτά τον επικείμενο πόλεμο³⁷.

Ωστόσο οι κούρδοι στο ιράν (που αποτελούν το ένα έβδομο του πληθυσμού), απολαμβάνουν περισσότερων δικαιωμάτων και δε θα ‘πρεπε αβίαστα να συγκρίνουμε τους κούρδους του ιράκ με του ιράν και της τουρκίας. Μεγάλο τμήμα του κουρδικού πληθυσμού στο ιράν συμμετείχε στην εξέγερση εναντίον του Σάχη το 1978 και παραχωρήθηκε σχετική αυτονομία. Σήμερα υποστηρίζουν μια αντίστοιχη διευθέτηση για τον κουρδικό πληθυσμό στο ιράκ.

Το σίγουρο είναι ότι όλες οι φράξιες των αφεντικών στην περιοχή του β. ιράκ προσπαθούν να εξασφαλίσουν την ακίνδυνη διοχέτευση προμηθειών από την τουρκία –μέσω του κουρδιστάν– στη Βαγδάτη (δεν καταπολεμούνται βέβαια όλες οι απόπειρες ληλασίας των φορτίων από αντάρτες). Σήμερα, οι επιθέσεις σε καράβνια, ληλασίες αποθηκευτικών χώρων, μαγαζιών κλπ, κοινωνικές εκρήξεις, επιθέσεις σε ντόπια αφεντικά, απεργίες και ληλασίες ανθρωπιστικής βοήθειας είναι καθημερινό φαινόμενο.

Στην περιοχή του βόρειου ιράκ υπήρχε πάντα ένα ιδιαίτερα μαχητικό προλεταριάτο. Πολλές φορές εμφανίζεται εντελώς ανυπότακτο. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των εκτεταμένων λιποταξιών κατά τον πόλεμο στο κουβέιτ, τον πόλεμο στον Κόλπο και την εξέγερση στη Χαλάμπτζα και τη Suleimaniyya, μιας και λόγω της εσωτερικής πολυμορφίας του ιράκ βλέπουμε ότι το να είσαι στρατιώτης εκεί σου εξασφαλίζει μόνο κάποια οικονομικά μέσα και όχι εθνική συνείδηση. Αυτή η ιστορική συνέχεια του αγώνα στην περιοχή εξηγεί την έλλειψη αυτοπεποίθησης στις προτάσεις των εθνικιστών. Όμως, παρόλο που οι προλετάριοι δεν εμπιστεύονται τις εθνικιστικές δυνάμεις του κουρδιστάν, δύσκολα διαχωρίζονται από τις φράξιες των αφεντικών.

Πολλοί προλετάριοι προσπαθούν να φύγουν από την περιοχή, εξαιτίας των καθημερινών συρράξεων και των άθλιων συνθηκών διαβίωσης, κάτι που είναι βέβαια στα όρια της φαντασίας, διότι στις γειτονικές χώρες τουρκία και ιράν το να είσαι κούρδος δεν είναι ό,τι καλύτερο!

Όταν ξεκινούσε η εξέγερση του '91 τα PUK και KDP προσπάθησαν να την καταστείλουν προπαγανδίζοντας στον πληθυσμό ότι τα βάζει με ένα στρατό πανίσχυρο που μπορεί να τους πλήξει με χημικά όπλα. Κατά τη διάρκεια της εξέγερσης και της καταδίωξης των κούρδων οι εθνικιστικές φράξιες επαναδιαπραγματεύθηκαν το μερίδιο του ελέγχου τους στην περιοχή. **(βλ. παράρτημα 2, σελ. 44)**

Η στάση του ιρακινού καθεστώτος απέναντι στους κούρδους του β. ιράκ

Ένας ακήρυχτος πόλεμος αδιανόητης αγριότητας ...

Το ιράκ πρωτοχρησιμοποίησε χημικά όπλα³⁸ εναντίον των κούρδων στις 15 Απριλίου του 1987, δύο εβδομάδες μετά την ανάληψη από τον Hassan Ali Al Majid της ευθύνης διευθέτησης του θέματος των κούρδων στο β. ιράκ (η αρμοδιότητα του παραχωρήθηκε με το διάταγμα Νο. 160 του «Επαναστατικού Διοικητικού Συμβουλίου»), πρόβλημα που το καθεστώς αδυνατούσε να λύσει σε έναν ακήρυχτο πόλεμο κατά των κούρδων από το 1961 με παράλληλες απόπειρες εντατικού εξεραβισμού, εκτελέσεων, και μεταφοράς πληθυσμού. Ο Al Majid είχε πλήρη εξουσιοδότηση για οποιαδήποτε επέμβαση εναντίον των κούρδων. Αποφάσισε να εκκενώσει και να καταστρέψει όλα τα ιρακινά χωριά, να συγκεντρώσει τους κατοίκους σε στρατόπεδα κατά μήκος κεντρικών λεωφόρων και να εξοντώσει όλες τις ομάδες που θεωρούσε εχθρικές. Χημικά όπλα χρησιμοποιήθηκαν για να καταστραφούν εοσιές αντίστασης και ορεινά χωριά στα οποία δεν υπήρχε άλλη πρόσβαση.^{39 40 41}

Στις 3 Ιουνίου 1987 ο ιρακινός στρατιωτικός διοικητής υπέγραψε προσωπικά το διάταγμα 28/3650, κηρύσσοντας ως απαγορευμένη περιοχή μια ζώνη που περιείχε πάνω από χίλια κουρδικά χωριά, από την οποία κάθε ζωντανή παρουσία (ανθρώπου ή ζώου) έπρεπε να ξεριζωθεί. Η οδηγία όριζε ότι «*απαγορεύεται ολοκληρωτικά, για λόγους ασφαλείας, η μετακίνηση αγαθών, μηχανημάτων ή ανθρώπων στις περιοχές όπου ισχύει η απαγόρευση*». Επίσης, «*αναφορικά με τη συγκομιδή, αυτή πρέπει να τελειώσει πριν τις 15 Ιουλίου, και μετά από αυτή τη χρονική στιγμή δεν θα επιτρέπονται οι καλλιέργειες στην περιοχή ... οι ένοπλες δυνάμεις πρέπει να εξαφανίσουν την παρουσία οποιονδήποτε ανθρώπου ή ζώου στις απαγορευμένες περιοχές*».

Από αυτή τη στιγμή και μετά, οι ιρακινές στρατιωτικές δυνάμεις ξεκίνησαν μια ολική επί-

38. Η χρήση χημικών όπλων είναι απαγορευμένη από τη συνθήκη της Γενεύης το 1925.

39. Οι χημικές επιθέσεις στράφηκαν κατά περισσότερων από 30 χωριών και επέφεραν καταστροφικά αποτελέσματα με εκατοντάδες νεκρούς. Στις 17 Απριλίου, μετά από χημική επίθεση που σκότωσε 400 άτομα στην κοιλάδα Balisan, 286 τραυματισμένοι επιζήσαντες κατευθύνθηκαν προς την Erbil, ζητώντας ιατρική βοήθεια. Ο ιρακινός στρατός σε αντάλλαγμα τους εκτέλεσε εν ψυχρώ.

40. Για να πείσει τον Σαντάμ Χουσεϊν ότι οι μέθοδοί του είναι αποτελεσματικές, ο Al-Majid διέταξε να βιτεοσκοπηθούν οι σφαγές, οι καταστροφές και οι απελάσεις. Ας μην ξενάμε ότι οι ιρακινές μυστικές υπηρεσίες είχαν εκπαιδευτεί από ειδικούς της Στάζι.

41. Ο Al-Majid συγκάλυψε τους αρχηγούς του στρατιωτικού τμήματος του Μπάσθ στις 26 Μαΐου 1987. Τους ενημέρωσε ότι: «όταν ολοκληρώσουμε τις απελάσεις θα αρχίσουμε την επίθεση σε όλες τις περιοχές των reshmerga ... θα τους κυκλώσουμε σε μια μικρή περιοχή και θα τους επιθετούμε με χημικά όπλα ... δεν θα βομβαρδίσουμε μόνο για μια μέρα, άλλα θα συνεχίζουμε την επίθεση με χημικά για 15 περίπου μέρες ... ενημέρωσα ειδικούς συντρόφους ότι χρειαζόμαστε αντάρτικες ομάδες στην ευρώπη για να εξαφανίσουν κάθε αντιστασιακό κούρδο ... όλα αυτά θα γίνουν με τη βοήθεια του Θεού ...».

**Δεν ήταν παρά με την
εισβολή στο κουβέιτ που
ο Σαντάμ μετατράπηκε σε
φάντασμα για την αμερική
και ο Μπους τον χαρακτηρί-
σε σαν το νέο Χίτλερ**

42. Το όνομα προέρχεται από ένα στίχο του κορανίου που επιτρέπει τη λεηλασία των άπιστων.

43. Η πόλη της Halabja, με 60 χιλιάδες κατοίκους, βρίσκεται στις νότιες παρυφές του ιρακινού κουρδιστάν, μερικά χιλιόμετρα μόνο από τα σύνορα με το Ιράν. Στις 15 Μαρτίου του 1988 καταλήφθηκε από reshmerga (αντιστασιακούς μαχητές του PUK), υποστηριζόμενους από ιρανικές «επαναστατικές» φρουρές.

Το επόμενο πρωί ιρακινά βομβαρδιστικά εμφανίστηκαν πάνω από την πόλη. Οι κάτοικοι της Halabja ήταν συνηθισμένοι σε συνεχείς αεροπορικές επιθέσεις από την περίοδο του ιρανο-ιρακινού πολέμου, οι οποίες ρήμαζαν την περιοχή από το Σεπτέμβριο του 1980. Νόμιζαν ότι πρόκειται για συνηθισμένη επιδρομή αντιποίνων. Ο απολογισμός της επίθεσης; 5 χιλιάδες νεκροί από τις χημικές βόμβες των ιρακινών αεροπλάνων, καταστροφή του τοπικού σταθμού παραγωγής ενέργειας, τμήματα της πόλης ολοσχερώς κατεστραμμένα και δρόμοι γεμάτοι πτώματα.

44. Επίσης είχε δανείσει στο καθεστώς το αεροσκάφος Super Etendard κατά τη διάρκεια του πολέμου με το Ιράν.

45. Μέσα σε μια ασυνήθιστη έκφραση της στρατιωτικής συνεργασίας ανατολής-δύσης, γερμανοί μηχανικοί βελτίωσαν την απόδοση των πυραύλων Scud που το Ιράκ είχε αποκτήσει από την εσδ (αυξάνοντας το βεληνικές τους έτσι ώστε να μπορούν να φτάσουν στην Τεχεράνη και σε άλλες απομακρυσμένες ιρανικές πόλεις).

θεση κατά των κούρδων η οποία κορυφώθηκε με την εκστρατεία *Anfal*⁴². Η επιχείρηση *Anfal* διήρκησε από το Φεβρουάριο ως τον Σεπτέμβριο του 1988. Η τελευταία επιχείρηση ξεκίνησε στις 25 Αυγούστου, λίγες μέρες μετά το τέλος του οκταετή ιρανο-ιρακινού πολέμου. 16 μεραρχίες, 200 χιλιάδες πεζοί στρατιώτες, ένα τάγμα χημικών όπλων και αρκετά βομβαρδιστικά εκτέλεσαν μια «τελειωτική επιχείρηση κάθαρσης» στην κουρδική επαρχία του Bahdinan, κατά μήκος των τουρκικών συνόρων. Η επιχείρηση κατέληξε σε μαζικές εξολοθρευσεις κούρδων και φυγή περίπου 100 χιλιάδων ατόμων στην τουρκία. Τον Ιούλιο του 1988 ο ιρακινός στρατός βομβάρδισε ξανά⁴³ την πόλη της Halabja, καταδαφίζοντάς την.

Η καταστροφή των κουρδικών περιοχών συνεχίστηκε και το 1989. Τον Ιούλιο η Qala Diza, μια πόλη 120 χιλιάδων κατοίκων, εκκενώθηκε και καταδαφίστηκε. Ήταν η τελευταία μεγάλη επιχείρηση κατά των κούρδων. Με το διάταγμα Νο. 271 (23 Απριλίου 1989) ανακαλέστηκαν οι ειδικές εξουσίες του Al Majid. Τον Σεπτέμβριο 1989 ο Σαντάμ Χουσεΐν θεώρησε το κουρδικό ζήτημα ληγμένο και κατήγγειλε τη «Βόρεια Υπηρεσία» που είχε δημιουργηθεί 10 χρόνια πριν.

Τη στιγμή που η γενοκτονία σταμάτησε (επίσημα τουλάχιστον), το 90% των κουρδικών χωριών και πάνω από 20 πόλεις είχαν οβηστεί από το χάρτη. Η περιοχή γέμισε με 15 εκατομμύρια νάρκες, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η γεωργία και η ανάπτυξη αγροτικής οικονομίας. 1,5 εκατομμύρια κούρδοι είχαν κλειστεί σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Από το 1974 μέχρι το 1989 πάνω από 400 χιλιάδες κούρδοι πέθαναν στον πόλεμο της Βαγδάτης κατά κουρδικών περιοχών του β. Ιράκ (περίπου το 10% του κουρδικού πληθυσμού του Ιράκ).

... με τις πλάτες της Δύσης

Κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων κατά των κούρδων το καθεστώς της Βαγδάτης δεν ανησυ-

χούσε για διεθνείς αντιδράσεις. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του Al Majid «θα τους σκοτώσουμε όλους με χημικά όπλα. Ποιος θα πει κάτι; Η διεθνής κοινότητα; Γάμα τους!» Ίσως ο λόγος του να ήταν υπερβολικά θρασύς και άξεστος, αλλά η κυνικότητα του σφαγέα των κούρδων, που αργότερα προάχθηκε σε κυβερνήτη του κουβέιτ και μεταγενέστερα σε υπουργό άμυνας ήταν πλήρως δικαιολογημένη.

Το Ιράκ τότε αντιμετωπιζόταν σαν κοσμικό προπύργιο απέναντι στο ισλαμικό καθεστώς της Τεχεράνης. Είχε την υποστήριξη ανατολής και δύσης και όλου του αραβικού κόσμου, εκτός της Συρίας. Όλες οι δυτικές χώρες παρείχαν στο Ιράκ όπλα και χρήματα. Η Γαλλία, χαρακτηριστικά, ήταν εξαιρετικά ενθουσιώδης με αυτή τη σχέση. Εξόπλιζε το ιρακινό καθεστώς με αεροσκάφη Μιράζ και ελικόπτερα⁴⁴. Η Γερμανία προμήθευε τη Βαγδάτη με ένα μεγάλο μέρος της τεχνολογίας που απαιτείται για την παραγωγή χημικών όπλων⁴⁵.

Παρά την τεράστια δημόσια προβολή της σφαγής της Halabja, η Γαλλία η οποία, κατά τα άλλα, είναι θεματοφύλακας της συνθήκης της Γενεύης, περιορίστηκε σε ένα αινιγματικό ανακοινωθέν, καταδικάζοντας τη χρήση χημικών όπλων οπουδήποτε στον κόσμο. Ο ΟΗΕ απέστειλε τον συνταγματάρχη Dominguez για να εξετάσει το συμβάν. Σε αναφορά, στις 26 Απριλίου 1988, περιορίστηκε να αναφέρει ότι χημικά όπλα χρησιμοποιήθηκαν για ακόμα μια φορά και στο Ιράν και στο Ιράκ και ότι ο αριθμός των πολιτών-θυμάτων αυξανόταν. Την ίδια στιγμή ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ δήλωνε ότι λαμβάνοντας υπόψη τόσο το είδος των όπλων όσο και ποιοι τα χρησιμοποιούν είναι δύσκολο να εκτιμηθεί ποιες εθνικότητες εμπλέκονται στη χρήση τους.

Σαφώς οι δυτικοί «σύμμαχοι» του Ιράκ δεν ήθελαν να προδώσουν τη Βαγδάτη. Τον Αύγουστο του 1988 η υποεπιτροπή των ηνωμένων εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα υπερωψήφισε (με 11 ψήφους υπέρ και 8 κατά) την μη κα-

ταδίκη της Βαγδάτης για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τα πράγματα δεν φάνηκαν να αλλάζουν μέχρι το τέλος του ιρανο-ιρακινού πολέμου και τη μαζική εισροή κούρδων προσφύγων στην τουρκία. Στις 7 Σεπτεμβρίου 1988 η γαλλία, μέσω του Μιτερράν, εξέφρασε ανησυχία σχετικά με τη χρήση χημικών όπλων και άλλα καταπιεστικά μέσα που χρησιμοποιούσε η Βαγδάτη κατά των κούρδων. Ανακοίνωσε ότι δεν επιθυμεί να εμπλακεί στις εσωτερικές υποθέσεις του Ιράκ, αλλά οι δεσμοί φιλίας αποτελούν έναν περισσότερο λόγο για να εκφράσει τη γνώμη της. Στις ηπα, μια ανάλυση του γεωρυσιαστή C.D. Pell που προωθούσε την επιβολή κυρώσεων στο Ιράκ και έγινε δεκτή και από τους δύο οίκους του κογκρέσο μπλοκαρίστηκε από τον πρόεδρο Μπους. Ο λευκός οίκος χορήγησε τελικά στη Βαγδάτη ακόμα ένα δάνειο ύψους ενός δισεκατομμυρίου δολαρίων.

Δεν ήταν παρά με την εισβολή στο κουβέιτ που ο Σαντάμ μετατράπηκε σε φάντασμα για την αμερική και ο Μπους τον χαρακτήρισε σαν το νέο Χίτλερ. Παρόλα αυτά οι ηπα δεν έκαναν τίποτα για να τον ανατρέψουν όταν έπνιγε στο αίμα την κουρδική εξέγερση του 1991.

Η στάση της τουρκίας

Μεγάλο ενδιαφέρον έχει να εξετάσουμε συνοπτικά τη στάση του τουρκικού κράτους σχετικά με τον επικείμενο πόλεμο στο Ιράκ (μια διεξοδική ανάλυση αυτής της πτυχής δεν είναι μέσα στους στόχους του παρόντος κειμένου), αφενός γιατί η τουρκία είναι στρατηγικός σύμμαχος των ηπα και των «συμμάχων» τους, εξαιτίας και της γεωγραφικής της θέσης, αφετέρου γιατί το κουρδικό ζήτημα είναι στα άμεσα ενδιαφέροντα του τουρκικού καθεστώτος, αφού μια δυνητική (ως αποτέλεσμα του πολέμου) πρόσβαση των κούρδων ηγετών του β. Ιράκ στην κεντρική εξουσία της Βαγδάτης πιθανότατα να αποτελούσε αφετηρία ανάλωγων διεκδικήσεων από τις κουρδικές οργανώσεις της τουρκίας. Ας μην

ξεχνάμε, βέβαια την επέμβαση των τουρκικών στρατιωτικών δυνάμεων στο β. Ιράκ, που δείχνει το φόβο της τουρκικής άρχουσας τάξης απέναντι στην από κοινού αντίδραση των κούρδικων «μειονοτήτων» της περιοχής⁴⁶. Έτσι οι όροι για τη συμμετοχή της τουρκίας στην επέμβαση των ηπα, εδραιωμένοι κυρίως στο φόβο δημιουργίας ανεξάρτητου κουρδικού κράτους, συνοψίζονται στους εξής τέσσερις άξονες:

- α) παραγραφή του στρατιωτικού χρέους της χώρας, ύψους 4 δισ. δολαρίων
- β) χορήγηση αναγκαίων πιστώσεων για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της επέμβασης
- γ) εγγύηση της εδαφικής ακεραιότητας του Ιράκ
- δ) άρνηση ακόμα και του ελέγχου της περιοχής του Κιρκούκ από τις κουρδικές οργανώσεις.

Ήδη το τουρκικό κράτος έχει παρατάξει 15.000 στρατιώτες στα σύνορα με το Ιράκ. Για πολλούς αναλυτές, η απόφαση αυτή δεν έχει να κάνει μόνο με την αποτροπή δημιουργίας ανεξάρτητου κουρδικού κράτους, αλλά και με την επιθυμία για προσάρτηση της πλούσιας σε πετρελαϊκά κοιτάσματα περιοχής του Κιρκούκ. Η Αγκυρα έχει ήδη απειλήσει με επέμβαση στο β. Ιράκ στην περίπτωση που οι κουρδικές οργανώσεις επιχειρήσουν να αποκτήσουν τον έλεγχο της πόλης. Το τουρκικό κράτος διεκδικεί την περιοχή από τη δεκαετία του 1920, όταν, μετά την πτώση της οθωμανικής αυτοκρατορίας, οι μεγάλες δυνάμεις της εποχής την ενέταξαν στο νεοϊδρυθέν Ιράκ. Ο επικείμενος πόλεμος επαναφέρει τη δυνατότητα για απόκτηση της περιοχής από την Αγκυρα, ένας μακροχρόνιος στρατηγικός στόχος που αποκτά μεγαλύτερη σημασία όσο αυξάνεται το κόστος εισαγωγής πετρελαίου. Αντίθετα, ένα ανεξάρτητο κουρδικό κράτος με σημαντικά πετρελαϊκά κοιτάσματα υπό τον έλεγχό του, θα αποτελούσε μια τεράστια ενόχληση για το πολιτικο-στρατιωτικό κατεστημένο της Αγκυρας.

«Θα τους σκοτώσουμε όλους με χημικά όπλα.

Ποιος θα πει κάτι; Η διεθνής κοινότητα; Γάμα τους!»

Al Majid, υπεύθυνος για “την επίλυση του κουρδικού” την περίοδο που το Ιράκ ήταν το χαϊδεμένο παιδί της Δύσης στην περιοχή

Halabja, 1988

46. Η επέμβαση (35.000 τούρκοι στρατιώτες, τάνκς, αεροπλάνα) έγινε στο όνομα του πολέμου κατά του στρατού του PKK. **Πραγματικός στόχος:** εκκαθάριση των βουνών της περιοχής από οικογένειες προλετάριων που δεν υποτάσσονταν στις επιταγές των ντόπιων αφεντικών. **Βοήθεια της Δύσης:** αεροπορικές φωτογραφίες των κουρδικών περιοχών από αγγλικά, γαλλικά και νατοϊκά αεροπλάνα, ο ΟΗΕ έκανε προστατευτικές πτήσεις στο βόρειο Ιράκ, εξοπλισμός της τουρκίας από ηπα, γαλλία, γερμανία.

Παραρτήματα 4ου μέρους

Παράρτημα 1: Πολυεθνικές που παρέχουν οπλικά συστήματα στο Ιράκ

ηπα	15. Alcolac International (C)	3. Mars Rotor (R)	3. Hammamatsu Photonics	βέλγιο	2. Sciaky (A)	5. MEED International (A, C)
1. Honeywell (R,K)	16. Consarc (A)	4. Livinvest (R)	KK (A)	1. Boehler Edelstahl (A)	3. Thomson CSF (A, K)	6. Walter Somers Ltd. (R)
2. Spectra Physics (K)	17. Carl Zeiss - US (K)	5. Russia Aviatin Trading	4. Osaka (A)	2. NU Kraft Mercantile Corporation (C)	4. Aerospatiale/ Matra Espace (R)	7. International Computer Ltd. (A, K)
3. Semetex (R)	18. Cerberus (LTD) (A)	House (K)	5. Waida (A)	3. OIP Instrubel (K)	5. Cerbag (A)	8. Matrix Churchill Corp. (A)
4. TI Coating (A, K)	19. Electronic Associates (R)	6. Amsar Trading (K)		4. Philips Petroleum	6. Protec (A)	9. Ali Ashour Dagher (A)
5. Unisys (A, K)	20. International Computer		ισπανία	5. Poudries Réunies Belge (R)	7. Thales Group (A)	10. International Military Services (R)
6. Sperry Corp. (R, K)	Systems (A, R, K)		1. Donabat (R)	6. Sebatra (A)	8. Société Général pour les	11. Sheffield Forgemasters (R)
7. Tektronix (R, A)	21. Bechtel (K)	γερμανία	2. Treblam (C)	7. Space Research Corp. (R)	Techniques Nouvelles (A)	12. Technology Development Group (R)
8. Rochwell (K)	22. EZ Logic Data Systems,	H & H Metalform Degussa (R)	3. Zayer (R)			13. International Signal and Control (R)
9. Leybold Vacuum Systems (A)	Inc. (R)			σουηδία	βρετανία	14. Terex Corporation (R)
10. Finnigan-MAT-US (A)	23. Camberra Industries Inc. (A)	ολλανδία		1. ABB (A)	1. Euroma Ltd.-UK (A)	15. Inwako (A)
11. Hewlett-Packard (A, R, K)	24. Axel Electronics Inc. (A)	1. Melchemie B.V. (C)	κίνα	2. SAAB-Scania (R)	2. C. Plath-Nuclear (A)	16. TMG Engineering (K)
12. Dupont (A)		2. KBS Holland B.V. (C)	1. China Wanbao Engineering Company (A, C, K)		3. Endshire Export Marketing	17. XVY Options, Inc (A)
13. Eastman Kodak (R)		3. Delft Instruments N.V. (K)	2. Huawei Technologies Co. Ltd (K)	γαλλία	4. International Computer Systems (A, R, K)	
14. American Type Culture Collection (B)	ρωσσία	ιαπωνία	3. China State Missile Company (R)	1. Commissariat a l' Energie Atomique (A)		
	1. Soviet State Missile Co (R)	1. Fanuc (A)				
	2. Niikhism (R)	2. Nec (A)				

Παράρτημα 2: Τα shoras και η εξέγερση στο β. Ιράκ το 1991

Τί είναι τα shoras:

Τα shoras εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στο Ιράν, ως εργοστασιακά συμβούλια που προέκυψαν από τις απεργιακές κινητοποιήσεις του 1978-'79 στα πλαίσια του κινήματος ενάντια στο σάχη. Στην εξέγερση στο Ιράκ, το 1991, τα shoras επανεμφανίστηκαν, εκφράζοντας πολλές από τις αντιθέσεις που αντιμετώπιζαν γενικά τα εργατικά συμβούλια: ειδικότερα, εμφανής ήταν η σύγχυση για το αν θα πρέπει να επιτεθούν ανοιχτά στα πολιτικά κόμματα ως εξωτερική εξουσία, με τα δικά τους μοναδικά συμφέροντα ή να συμβιβαστούν μ' αυτά και έτσι να μειωθεί η δύναμη των συμβουλίων. Κάποιοι τάσεις ώθησαν τα shoras να γίνουν αυτόνομα επαναστατικά σώματα. Αλλά αυτή η τάση συνυπήρχε με εκείνες που ωθούσαν τις κοινωνικά δημοκρατικά αιτήματα και συμφωνίες, ειδικότερα με το Κουρδικό Μέτωπο (το KDP και το PUK).

Το κείμενο που ακολουθεί προέρχεται από έναν αγωνιστή του κινήματος των shoras κατά το 1991. Πρόκειται για αποσπάσματα του κειμένου "Άλλο ένα γράμμα απ' το κορδιστάν" που είναι μέρος του εντύπου "Η κουρδική εξέγερση και η εθνικιστική βιτρίνα του κορδιστάν και οι διαπραγματεύσεις τους με το φασιστικό καθεστώς του Μπάαθ". Προφανώς δεν ταυτιζόμαστε με τις απόψεις του συγγραφέα.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΙΡΑΚ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ:

Στις 29/2/91, ενώ ο ιρακινός στρατός αποσύρεται από το κουβέιτ, ένα ταγκ μπαίνει στην Basra πυροβολώντας προς κάθε εναπομείνασα φωτογραφία του Σαντάμ καταστρέφοντάς την. Αυτός ήταν ο πρώτος σπινθήρας της εξέγερσης στο νότο και αρχίζει να γιγαντώνεται και να επεκτείνεται σταδιακά σε άλλες πόλεις όπως τις Koot, Omura, Nasria, Samawa, Najaf, Kurballa και Hilla, μέχρι που τελικά φτάνει στην Mosaib. Αλλά ήταν χαοτικά, με τη θρησκεία να είναι ο κυρίαρχος παράγοντας: ο καθένας έδενε μια πράσινη καρδιά γύρω απ' το μέτωπό του παριστάνοντας τον Sayid (ο Sayid είναι θρησκευτικός τίτλος, κάτι σαν τους μουλάδες). Έτσι, διείδουσαν κυβερνητικοί προσπαθώντας να εντοπίσουν τους πρωτεργάτες, το σύνθημα των οποίων ήταν "Ούτε Δύση, Ούτε Ανατολή αλλά Δημοκρατία Ισλαμική". Όλα τα κυβερνητικά κτίρια λεηλατήθηκαν με την παράλληλη συμμετοχή της πλειοψηφίας του στρατού. Αλλά δεν μπόρεσαν να οργανωθούν. Όταν ο νότος κατελήφθη ξανά από τις δυνάμεις της κυβέρνησης έλαβε χώρα ένα τρομερό μακελειό και όλοι οι δημόσιοι χώροι συνάντησης καταστράφηκαν. Ακόμη και τώρα καθώς οι άνθρωποι επιστρέφουν, συλλαμβάνονται κατά ομά-

δες. Όταν η κυβέρνηση ξανάρχισε τις επιθέσεις της στο νότιο ιράκ, ήταν εύκολο να το ανακτήσει, δείχνοντας πως η θρησκεία είναι ανασταλτική για την εξέγερση και την επανάσταση.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Η εξέγερση του νότου στις 29/2/91 είχε μεγάλη επιρροή στο κουρδιστάν, όπου ένοπλες ομάδες είχαν ήδη δημιουργηθεί με σκοπό την εξέγερση. Κάθε τάση ήθελε να διαθέτει τη δική της οπλισμένη μονάδα. Ωστόσο οι οπλισμένες μονάδες ήταν ανεξάρτητες. Οπότε καταλήξαμε στο να απελευθερωθεί η πόλη Rania από τον κόσμο στις 5/3/91 και η μεραρχία του Chwar-Corna, “η δευτερεύουσα εσωτερική δύναμη ασφάλειας” παραδόθηκε στους πολίτες στις 6/3/91 κι έπειτα όσοι βρίσκονταν στα “κέντρα υποδοχής” Kawar-Korna και Hasiawa απελευθερώθηκαν (τα κέντρα υποδοχής είναι μέρη όπου μεταφέρονται χωρικοί και κάτοικοι μικρών πόλεων που έχουν αποπεδωθεί από τους Μπααθιστές). Εμείς ανήκαμε στις αντάρτικες μονάδες της Suleimaniyya έχοντας τέσσερις οπλισμένες μονάδες στα Karachawa, Azady (Khanwak Korakan), Majid Bug και Sarahnag, με κάθε μονάδα να διαθέτει πάνω από 30 ανθρώπους. Αλλά ήμασταν ανεξάρτητοι και είχαμε αρκετές συναντήσεις με την “Πορεία προς τον Κομμουνισμό”, το RAWT, με το σκεπτικό του να συμμετέχουν κι αυτοί. Δίστασαν για τρεις ημέρες. Εν τέλει είπαν ότι δεν ήταν προετοιμασμένοι να θυσιάσουν την οργάνωση για χάρη του κόσμου. Το Κουρδικό Μέτωπο είχε οργανώσει μια διαδήλωση για τη μία το μεσημέρι, στις 7/3/91. Ωστόσο στις 8 το πρωί εμείς αρχίσαμε να κινούμαστε. Ολόκληρη η πόλη ελευθερώθηκε εκτός από το τμήμα ασφάλειας του Akary που κράτησε για μια μέρα. Όλη η Suleimaniyya απελευθερώθηκε στις 20/3/91. Η Hawlir ελευθερώθηκε μέσα σε τρεις ώρες στις 10/3/91 και το Kirkuk στις 20/3/91. Ο στρατός που είχε κατασκηνώσει εκεί κοντά πήγε και παραδόθηκε στον κόσμο. Έπειτα οι κάτοικοι της πόλης άρχισαν να ληηλατούν τα μαγαζιά και τα κυβερνητικά κτίρια.

Ο ΡΟΛΟΣ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

7/3/91: Όπως είπαμε, αρχίσαμε να κινούμαστε στη Suleimaniyya στις 8 π.μ. Η μονάδα του Majid Bug βρισκόταν σε αποστολή εκτός της πόλης, έτσι τις πρώτες ώρες είμασταν μόνο δέκα άτομα με δύο μόνο χειροβομβίδες και ένα δανεικό τουφέκι. Στις πρώτες τρεις ώρες καταλάβαμε το αστυνομικό τμήμα του Iscan, το κτίριο πρόληψης του εγκλήματος και της ρύθμισης της κυκλοφορίας, την Εφορία, την πτέρυγα των μυστικών υπηρεσιών, τα δικαστήρια, τη φυλακή και το παλιό τμήμα των μπάτσων στη Sara. Οι αποθήκες του πανεπιστημίου καταστράφηκαν και ληηλατήθηκαν απ’ τον κόσμο. Τα

γραφεία του Μπααθ στη Sarahnag και την Aboosana κατελήφθησαν και το ίδιο έγινε με το αστυνομικό τμήμα και την εθνοφυλακή στην Khansa Khorakan από το Karachawa προς το Hasib Salh και τη Sara.

8/3/91: Τα αρχηγεία της ασφάλειας δεν έχουν ακόμη καταληφθεί. Οργανώνουμε μια πορεία καλύπτοντας ολόκληρη την πόλη με έντεκα σημαίες φωνάζοντας τα ακόλουθα:

- 1) Διαλέξτε για αντιπροσώπους σας ευσυνειδητούς και ευθείς ανθρώπους.
- 2) Κάντε τα shoras βάση σας για τη μακρά μάχη.
- 3) Επαναστατημένοι άνθρωποι! Τα επιτεύγματα της επανάστασης έχουν γίνει με κόστος το δικό σας αίμα. Μην πάει χαμένο.
- 4) Η ταξική συνείδηση είναι ο μοχλός της απελευθέρωσης.
- 5) Επαναστατημένοι άνθρωποι φτιάξτε τα δικά σας shoras.
- 6) Ζήτω η εξουσία των shoras.
- 7) Οι γυναίκες είναι το όπλο της επανάστασης. Έχουν έναν ξεκάθαρο ρόλο να παίξουν (δεν πρέπει να σταθούν εμπόδια στη συμμετοχή τους).
- 8) Πολιτική ελευθερία χωρίς όρους.
- 9) Εμπρός για το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των κούρδων.

Κρεμάμε δύο σημαίες στο νοσοκομείο καλώντας για δωρητές αίματος και ζητάμε απ’ τον κόσμο να μη ληηλατεί:

- 10) Αδέρφια μας οι γιοι σας στο νοσοκομείο χρειάζονται αίμα. Ποιος θα γίνει εθελοντής στο νοσοκομείο;
- 11) Οι φαρμακευτικές αποθήκες του νοσοκομείου αποτελούν έναν ασφαλή φύλακα των επαναστατημένων και των τραυματιών. Όποιος το αγγίξει θα θεωρηθεί κλέφτης.

Καταφέραμε να βρούμε πολλά άτομα για να δώσουν αίμα και τα πήγαμε στο νοσοκομείο. Στις 8 Μαρτίου υπήρχαν 1000 τραυματίες και 300 νεκροί. Η Πατριωτική Ένωση Κουρδιστάν (PUK) δεν είχε πλέον καμμία εξουσία. Το κίνημα των shoras κατείχε την πρωτοβουλία. Ο αριθμός τους αυξήθηκε μέχρι που έφτασαν τα 54 όλα μαζί, ανάμεσά τους και shoras των εργατών (shora του δημαρχείου, shora των εργατών ιματισμού, shora των καπνεργατών, shora του ορνιθοτροφείου, shora του εργοστασίου Hamorably, shora του σταθμού παραγωγής ενέργειας, shora του εργοστασίου Semini, shora του νοσοκομείου κ.ά.).

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ SHORAS

- 1) Κάθε shora είχε το δικό του ραδιοφωνικό σταθμό, ο οποίος αναμετάδιδε το δικό του πρόγραμμα, τα δικά του δημοσιεύματα,

ποίηση και δραστηριότητες και τα αιτήματα των ντόπιων.

- 2) Κάθε shora έφτιαχνε τα δικά του φαρμακεία απ' όπου γινόταν δωρεά αίματος στα νοσοκομεία και χρησιμοποιούνταν για να περιθάλψουν τους ντόπιους.
- 3) Κάθε shora διέθετε έναν αριθμό επιτροπών που είχαν να κάνουν με τα μμε, τις πολιτοφυλακές, τα φαρμακευτικά, την γενική και οικονομική βοήθεια, τη διοίκηση, το νόμο καθώς και για τις σχέσεις μεταξύ των shoras και άλλων.
- 4) Η μέθοδος της μάχης αποφασίζεται από τα shoras.
- 5) Τα shoras οργάνωσαν συναντήσεις σε τοποθεσίες και εργοστάσια.
- 6) Η δημιουργία πολιτοφυλακών για την αντίσταση.
- 7) Τα shoras διάλεξαν να εργαστούν πάνω σε κάποια δημόσια πράγματα.
- 8) Στις 16 Μαρτίου 1991, επέτειο του μακελειού της Halabja, τα shoras κινητοποίησαν ολόκληρη την πόλη απειλώντας ακόμη και το Κουρδικό Μέτωπο (KF).
- 9) Στις 17, στο shora Majid Bug, πραγματοποιήθηκε γενική συνάντηση όλων των shoras για να εκλεγεί ένα ανώτερο shora που να καλύπτει όλη την πόλη.
- 10) Στις 18 το Κουρδικό Μέτωπο ζήτησε τη διάλυση των shoras.
- 11) Στις 18, στις 2 το πρωί υπήρχε μια γενική συνάντηση των αντιπροσώπων όλων των shoras. Στις 9 το απόγευμα αποφασίστηκε να καταδικαστεί η διακήρυξη του Κουρδικού Μετώπου.
- 12) Το πρωί της 19ης έγινε μια συνάντηση μεταξύ των αντιπροσώπων των shoras και του Κουρδικού Μετώπου. Την ίδια στιγμή διαδόθηκε η φήμη ότι οι αντιπρόσωποι των shoras. Τα shoras οργάνωσαν διαδήλωση μπροστά από τη βάση του Κουρδικού Μετώπου.
- 13) Στις 20 Μαρτίου έγινε πορεία ενάντια στο αίτημα του Κουρδικού Μετώπου για διάλυση των shoras.

ΠΩΣ ΑΝΑΔΥΘΗΚΕ Η ΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ SHORAS ΚΑΙ ΚΟΥΡΔΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Υπάρχουν πολλές απόψεις γι' αυτή την κρίση, που η καθεμία έρχεται από διαφορετική οπτική γωνία. Κάποιοι κατηγορούσαν το RAWT, την ομάδα "Πορεία προς τον Κομμουνισμό", κάποιοι άλλοι μια άλλη εξτρεμιστική ομάδα με σκληρή γραμμή. Άλλοι λέγαν ότι όλα οφείλονται σε αντιπαλότητες ανάμεσα στα shoras. Το Κουρδικό Μέτωπο κατηγορήσε την ύπαρξη μιας "αναρχικής και ανώριμης" πολιτικής τάσης στα shoras, λέγοντας πως η γλώσσα τους είναι ουτοπική, ότι το

16 Μάρτη 1991: Επέτειος της σφαγής της Halabja. Διαδήλωση των shoras μπροστά στο κεντρικό αστυνομικό τμήμα της Suleimaniyya.

Παιδιά παίζουν στο κατεστραμμένο κτίριο της μουσικής αστυνομίας στη Suleimaniyya.

κουρδικό δεν έχει ακόμα ελευθερωθεί και ότι αν όσα λένε είναι αλήθεια, να πάνε και να ελευθερώσουν το Kirkuk και να μην τους απασχολούν με όλα αυτά τα μεγάλα λόγια. Αυτές οι απόψεις επιστρατεύθηκαν για να δικαιολογηθούν στη βάση του Κουρδικού Μετώπου και σε κάποιους από τα shoras.

Ωστόσο η κρίση άρχισε ως εξής. Στην αρχή τα shoras ήταν ένα μαζικό κοινωνικό κίνημα που συγκέντρωνε τεράστια δύναμη. Όλες οι πολιτικές τάσεις, αριστερές και δεξιές, προσπαθούσαν κατευθείαν είτε να ελέγξουν και να χειραγωγήσουν αυτό το κίνημα είτε να το εξοντώσουν. Αλλά αφότου ήταν γνωστό ότι επρόκειτο για μια ανεξάρτητη κοινωνική δύναμη, που δεν ανήκε σε καμιά πολιτική οργάνωση, οι τελευταίες, διασθανόμενες ότι τα συμφέροντά τους απειλούνταν άρχισαν να αντιτίθενται στα shoras εδώ κι εκεί. Απ' την αρχή το Κουρδικό Μέτωπο θέλησε να αναλάβει όλους τους θεσμούς της πόλης και να τους αποκαταστήσει. Σ' αυτή την περίοδο η κρίση αφορούσε την πολιτική εξουσία κι αυτός είναι ο λόγος που τα shoras έγιναν το κέντρο της ταξι-

κής σύγκρουσης η οποία είχε σχέση με τη μάχη των γυναικών, την ανεργία, την ελεύθερη εκλογή των αντιπροσώπων, το συνολικό έλεγχο της πόλης κτλ.

Εκείνη τη στιγμή, τα shoras στρέφονταν ενάντια στα αφεντικά (τους διοικητές και τους διευθυντές) απ' τους οποίους οι εργάτες είχαν τρομερές μνημεις. Το Κουρδικό Μέτωπο, ωστόσο, θέλησε να επαναφέρει τα αφεντικά. Σε ένα σωρό περιπτώσεις τα αφεντικά είχαν προηλαμιστεί απ' τους εργάτες, ενώ εκδιώχθηκαν άνθρωποι όπως ο

Karim Osman, επικεφαλής του δημοτικού συμβουλίου, διευθυντές όπως ο Aziz Khoshnow της καπνοβιομηχανίας, ο Khalid του εργοστασίου ρούχων, ο Khasm (ηλεκτρικό) και ο Mustapha Hagy της εταιρείας Mamorably. Αργότερα, οι διευθυντές αυτοί επέστρεψαν συνοδευόμενοι από peshmerga του Κουρδικού Μετώπου και προσπάθησαν να διαλύσουν τις γενικές συνελεύσεις των εργατών των εργοστασίων. Εδώ κι εκεί, ο Jamal Hawramy και ο Kakimr Haloy Aha Smell επιτέθηκαν σε διάφορα shoras και θέλησαν να τα κλείσουν. Αυτό που έκαναν ήταν να διαδίδουν μια δηλητηριώδη προπαγάνδα εναντίον των shoras δημιουργώντας μια απειλητική ατμόσφαιρα τρόμου. Αυτό σήμαινε ότι η κρίση δεν ήταν το επινόημα μιας συγκεκριμένης τάσης αλλά είχε μια ρεαλιστική βάση μέσα της που θα εκδηλωνόταν αργά ή γρήγορα και η οποία αποτελούσε πρόβλημα για μας.

Κάποιες πολιτικές τάσεις (εξτρεμιστών και σκληρής γραμμής) θέλησαν να αντιπαρατεθούν στο Κουρδικό Μέτωπο. Για παράδειγμα, η ομάδα “Πορεία προς τον Κομμουνισμό”, το RAWT, ήθελε να αντιτεθεί στο Κουρδικό Μέτωπο ώστε να οξύνει την κρίση μέσα στα shoras δηλώνοντας ότι θα έκοβαν το χέρι όποιου τολμούσε να αντιτεθεί στα shoras. Παράλληλα, η εξτρεμιστικές τάσεις στα shoras διευρύνονταν. Αλλά υπήρχε και μια άλλη ομάδα που δρούσε στη βάση των shoras και ονομαζόταν “Το προοδευτικό κίνημα των ομάδων των Shoras”. Ήταν υπέρ της συνδιαλλαγής και ήθελαν να ελαχιστοποιήσουν τη δυναμική και την εξουσία των shoras στο βαθμό που θα θεωρούσε ικανοποιητικό το Κουρδικό Μέτωπο, ώστε αργότερα να ενσωματώσουν το κίνημα των shoras στο Κουρδικό Μέτωπο. Δύο μέρες μετά τη ανακήρυξη των shoras ως ομάδων χωρίς καμιά εξουσία από το Κουρδικό Μέτωπο, αυτή η τάση διαλύθηκε και γύρισε την πλάτη στα shoras. Το κίνημα των shoras αγνόησε τις απειλές του Κουρδικού Μετώπου, μέχρι τη μέρα που οι πόλεις ανακαταλήφθηκαν από τις δυνάμεις του καθεστώτος.

ΛΑΘΗ ΑΥΤΩΝ ΠΟΥ ΤΟΥ ΑΝΤΙΤΑΧΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ (Κ.Μ.)

- 1) Ένα μεγάλο κομμάτι του κινήματος των shoras δεν αναγνώριζε την κοινωνική εξουσία του Κ.Μ. πιστεύοντας πως όλα μπορούσαν να διεκπεραιώνονται μέσω γενικών συνελεύσεων.
- 2) Κάποια απ’ τα συνθήματα ήταν προβοκατόρικά προκαλώντας την αντίθεση των peshmergas, αντί του να τους κάνουμε να υποστηρίξουν κάποια δικά μας πράγματα. Έλεγαν “Αφοπλιστείτε, αστοί καπιταλιστές, είστε ολότελα ανίκανοι να πετύχετε πράγματα. Από πότε οι αστοί καπιταλιστές κουβαλάνε όπλα;”
- 3) Όταν το Κ.Μ. έκανε γνωστή την πρόθεσή του να επιτεθεί στο Kirkuk, την ίδια μέρα οι αριστεροί οργάνωναν ειρωνικά μια πορεία εναντίον τους. Αυτό δεν οδήγησε σε ένα αποτέλεσμα θετικό για τα shoras.

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ SHORAS

- 52 shoras στην Suleimaniyya
- 6 shoras στο Kirkuk
- 42 shoras στο Hawlir
- κάποια shoras στη Rania και στο Nasro Bareeka

ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

- 1) Οι θεσμοί του τρόμου που το κόμμα των μπααθιστών είχε ενισχύσει και συνεχώς αναγεννήσει για 23 χρόνια κατέρρευσαν σε ένα μικρό χρονικό διάστημα και δεν υπήρχε τρόπος να ξαναχτιστούν.
- 2) Μετέτρεψε το κουρδιστάν και το ιράκ σε πολιτική κοινωνία. Όλοι πολιτικοποιήθηκαν, άντρες, γυναίκες και παιδιά όλων των τάξεων. Ο ταξικός αγώνας τοποθετήθηκε στην ημερήσια διάταξη.
- 3) Το κίνημα των shoras ήταν το λαμπρό αστέρι της εξέγερσης γιατί είχε αυτογνωσία ως φορέας των συμφερόντων των εργατών και των εκμεταλλευμένων στις πόλεις και τα χωριά. Δεν διαπραγματεύθηκε τα επιτεύγματα της επανάστασης, ήταν αντίθετο σε κάθε είδος ανισότητας, αντίθετο στον εθνικισμό, τη θρησκεία και την κοινωνική οπισθοδρόμηση. Δεν ήθελε να κατευνάσει την ένταση της εξέγερσης στις καρδιές των ανθρώπων παρόλη την αναποτελεσματικότητα και την έλλειψη διαύγειας.

ΤΑ ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

- 1) Ο εθνικισμός ανέκοψε τους ρυθμούς της εξέγερσης:
 - α) Η ενέργεια και ο ενθουσιασμός στις καρδιές των ανθρώπων έσβηνε σταδιακά καθώς το Κ.Μ. ανέπτυσσε δηλητηριώδη προπαγάνδα διακηρύσσοντας ότι οι δυνάμεις των peshmerga ήταν το παν ενώ ο λαός δεν μπορούσε να κάνει τίποτα. Και έτσι έκαναν την αγορά να λειτουργεί πάλι με εμπόρους και πλανόδιους φραματευτάδες. Την ίδια εποχή τα μέλη του Κ.Μ. εισέβαλαν σε σπίτια παίρνοντας πίσω αυτά που είχαν οι άνθρωποι λεηλατήσει και πουλώντας τα δικό τους κέρδος.
 - β) Οι άνθρωποι άρχισαν να παραπονιούνται για όλους αυτούς τους ανεπιθύμητους που προσπάθησαν να καταπνίξουν την εξέγερση την ώρα που αυτή εκδηλωνόταν, ενώ στη συνέχεια θέλησαν να την ελέγξουν κάτω από τις εντολές του Κ.Μ.
- 2) Οι ενεργοί και σοβαροί ακτιβιστές της εξέγερσης δεν ήταν οργανωμένοι αλλά εργάζονταν στο εσωτερικό του κινήματος. Οι οργανωμένοι αριστεροί απ’ την άλλη, συνέχιζαν να παρατηρούν το κίνημα απ’ έξω. Οι ακτιβιστές ήταν ανοργάνωτοι και με μια άλλη έννοια, την έννοια της κομμουνιστικής πολιτικής οργάνωσης.
- 3) Έλλειψη συνδέσης μεταξύ του σοσιαλισμού των εργατών και των

κομβικών σημείων των οικονομικών, των πολιτικών και των κοινωνικών αλλαγών.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Όταν οι δυνάμεις του ανασυγκροτημένου καθεστώτος άρχισαν να επιτίθενται στο κουρδιστάν, η επιτροπή των αντιπροσώπων των shoras εξέδωσε ένα φυλλάδιο διακηρύσσοντας την αντίσταση μέσα στο κουρδιστάν, ιδρύοντας κέντρα εκπαίδευσης σε κάθε βάση των shoras, στέλνοντας δυνάμεις των peshmerga από τα shoras σε μάχες ακόμα κι αν το Κ. Μ. επίσημα δεν τους αναγνώριζε. Στείλαμε δύο μονάδες σε μάχη στο Kalar για δέκα μέρες. Επίσης στείλαμε δυνάμεις στο Kirkuk, μια βασικά συμβολική κίνηση αφού ο αριθμός των peshmerga ήταν μόνο 80. Επίσης βοήθησαμε τη μετακίνηση 25 peshmerga της μονάδα “Οκτώβρης” των shoras στο Kirkuk. Σ’ εκείνο το ταξίδι μιλήσαμε και συμφωνήσαμε με την στρατιωτική ηγεσία του Κ. Μ., παρότι πρακτικά οι σχέσεις παρέμειναν οι ίδιες. Μέσω φαξ αυτοί επικοινωνήσαν με τον Masine Jalal και τον Masood Burzany και δυο μέρες μετά πήραμε μια απάντηση. Ως shoras ήμασταν έτοιμοι να έχουμε μια συνάντηση με την πολιτική ηγεσία του Κ. Μ. αλλά την παραμονή της μέρας που επρόκειτο να συναντηθούμε η πόλη εκκενώθηκε και η συνάντηση δεν έγινε.

ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ SHORAS

Το κίνημα των shoras και η μορφή που πήρε αναδύθηκαν από ιστορική αναγκαιότητα στο κίνημα. Επέκτεινε διαρκώς την επιρροή του με όλους τους τρόπους και προοδευτικά γνωστοποιούσε τον εαυτό του. Το κίνημα των shoras ήταν το έδαφος πάνω στο οποίο σκληραϊναν και οξύνονταν οι κοινωνικές συγκρούσεις και η πολιτική και ιδεολογική κρίση. Αυτό το έδαφος άφησε όλες τις κοινωνικές δυνατότητες να ξελιχθούν. Κάποιοι άνθρωποι της αριστεράς θέλησαν να ακολουθήσουν μια ηπιότερη γραμμή αλλά αυτό δεν πέτυχε. Ήταν μια γραμμή τόσο παθητική που αυτοί καταντούσαν ρεφορμιστές και ποτέ ενεργοί στην πράξη. Όταν το Κ. Μ. δήλωσε πως τα shoras είναι παράνομα, άλλαξαν άποψη λέγοντας “αφού το Κ. Μ. συμπεράνε ότι τα shoras πρέπει να διαλυθούν, είναι καλύτερο να μην τα μετατρέψουμε σε ξεθωριασμένη σκιά παθητική μέχρι του σημείου που το Κ. Μ. να είναι ικανοποιημένο μ’ αυτό”. Υπήρχε μια άλλη τάση η οποία ήταν εθνικιστική. Έλεγε ότι δεν ήθελε να αντιπαρατεθεί με το Κ.Μ. και εγκατέλειψε τα shoras. Υπήρχαν επίσης εξτρεμιστές αριστεροί. Προετοιμάζονταν να αντιμετωπίσουν το Κ. Μ. ακόμα και με όπλα ενώ η πλειονότητα σκεφτόταν για τη μελλοντική τύχη των shoras και ήθελε με κάθε αντιληπτό τρόπο τα επιτεύγματα της επανάστασης και να συσπειρώσει όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους γύρω απ’ τα συμφέρο-

να της τάξης τους. Αλλά το κίνημα των shoras είχε δυστυχώς μικρή διάρκεια ζωής.

ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΑΔΕΙΧΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ SHORAS

- Πολιτική ελευθερία χωρίς όρους
- Ζήτω η αυτοδιάθεση του κουρδικού έθνους
- Επαναστατημένη λαέ φτιάξε τα δικά σου shoras
- Ζήτω το 35ωρο
- Ελευθερία, Ισότητα, Εργατική Κυβέρνηση (RAWT)
- Οι άνθρωποι να ελέγχουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική, πολιτική τους μοίρα
- Ζήτω η εξουσία των shoras
- Όλη η εξουσία στα shoras
- Ζήτω η ισότητα μεταξύ των δύο φύλων
- Επαναστατημένες γυναίκες δημιουργήστε τις δικές σας ανεξάρτητες μονάδες
- Όλα τα διοικητικά όργανα μέσα από εκλογές των shoras
- Εμείς οι εργάτες και οι καταπιεσμένοι ζητούμε μια κυβέρνηση από τα shoras και όχι μια κοινοβουλευτική δημοκρατία
- Έξω απ’ το κουρδιστάν οι δυνάμεις των εισβολέων
- Να μην ξαναδημιουργηθούν οι καταπιεστικές δυνάμεις ασφάλειας, ούτε η αστυνομία, οι μυστικές υπηρεσίες και η Jash
- Οι εγκληματίες να τιμωρηθούν
- Βοηθήστε τους πρόσφυγες του Kirkuk και του Toose
- Ψωμί, Δουλειά, Ελευθερία και κυβέρνηση των shoras
- Η μόνη εναλλακτική στη δικτατορία του Μπάαθ είναι τα shoras
- Χαλάμπτζα, Μπουντενάν= οι Χιροσίμες του κουρδιστάν
- Τα shoras θα θεραπεύσουν τις πληγές των εκμεταλλευόμενων του κουρδιστάν
- Να ξεσηκωθούμε και να πολεμήσουμε. Να σπάσουμε τους θεσμούς του φόβου
- Οι χωρικοί πρέπει να επιστρέψουν
- Να οπλιστεί ο κόσμος για να υπερασπιστεί την εξουσία των shoras
- Ελεύθερες απεργίες και διαδηλώσεις
- Ελευθερία του λόγου, της σκέψης, της γνώμης και της οργάνωσης
- Δημοκρατικά δικαιώματα (πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά)»

Ένας ακτιβιστής του κινήματος των shoras

Το πλήρες κείμενο υπάρχει στην ακόλουθη ιστοσελίδα:

http://geocities.com/cordobakaf/blob_kurds.html